

ИСТИҚЛОЛНИНГ 16 ЙИЛЛИГИ МУБОРАК БЎЛСИН!

1997-йил

1999-йил

2001-йил

2005-йил

«Huquq»
10 ёшда

махсус сон

Mustaqillik huquq demakdir

Н у қ у қ

O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI BOSH
PROKURATURASINING
NASHRI

1997-йил 27-avgustdan chiqra boshlagan

2007-йил 30-avgust, №35 (556)

BOSH MUHARRIR MINBARI

Нашримизни истиқлолнинг «укаси»га қўйсагим келди. Эндигина 10 ёшга тўлган бўлсада жаҳон узра обрў-этибори кучайиб бораётган «акаси» сингари унинг ҳам жамиятдаги ўрни тобора кенгайиб бормоқда. Баркамол «ака»дан ўрнак олган «ука» шундай бўлади-да, албатта.

Хуқуқни танитган «Huquq»

Ота-боболаримиз орзу қилган кунларга эришганимиздан сўнг эркин фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий демократик давлат қуришни бош мақсад қилдик. Бу эса барча соҳаларда инсонлар учун хизмат қилувчи кенг қамровли ислохотларни амалга оширишни талаб қиларди. Шу сабабли ҳам истиқлолнинг ilk поғоналариданоқ суд-хуқуқ ислохотларига алоҳида ургу берилди. Зеро, мустақиллик ҳуқуқдемакдир. Демократик давлат жамиятдаги ҳар бир шахсга тенг берилган ҳуқуқларнинг дахлсизлигини кафолатловчи мукамал қонунларга таянади.

Мустақилликдан сўнг қонунлар ижроси устидан назорат олиб боровчи прокуратура тизимида ҳам катта ўзгаришлар юз берди.

Президентимиз Ислам Каримов таъкидлаганидек: «Демократик жамиятда алоҳида фуқаролар эмас, балки уларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатлари қандай ҳимоя қилинаётгани прокурорлик назоратининг объекти ҳисобланади».

Эндilikда прокуратура органлари фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясига айланди.

Суд-хуқуқ ислохотлари жараёнида жамиятда ҳуқуқий билим ва маданиятни юксалтириш муҳим аҳамият касб этади. Айни шу сабабли ҳам ҳуқуқий тарғиботта алоҳида этибор берилб келинмоқда.

Тарғибот ишларида эса оммавий ахборот воситаларининг ўрни алоҳида эканлиги барчага аён. Шунинг учун ҳам ривожланиб бораётган давлатимизда ушбу соҳада ҳам катта ўзгаришлар амалга оширилди. Миллий журналистикамизга ушбу соҳа учун сув билан ҳаводек зарур бўлган сўз эркинлиги берилди. Мамлакатимиз ОАВда цензурага йўл қўйилмаслиги Конституцияда белгилаб қўйилди. Соҳадаги этиборлиқ ўзгаришларга ҳозирда бирин-кетин вужудга келиб, ривожланиб бораётган ҳуқуқий наشرлари мисол қилиш мумкин.

1997 йил Ўзбекистон Республикаси прокуратураси тизимида катта мақсадлар қўлаб таъсис этилган «Huquq» газетаси бугунги кунда кўплаб фуқароларнинг ҳуқуқий кўмакчасига айланди.

10 йилдирки «Huquq» мамлакатимизда рўй бераётган сиёсий жараёнларни, айниқса, ҳуқуқий ислохотларни кенг оммага ёритиб келмоқда. Республика прокуратураси органлари фаолиятига ошқоралик берилишида ҳам нашрнинг ҳиссаси каттадир.

Ўтган давр мобайнида мамлакатимизда юз берган бирор бир ҳуқуқий жараён нашр назаридан четда қолмади, десам хато бўлмайди.

Нашримиз ёрдамида юзлаб инсонларнинг ҳуқуқлари тикланганлигини гурур билан айтиш жоиз. Аслида 10 йиллик фаолиятимиз давомида «Huquq» ёрдамида юзлаб эмас, балки бир кишининг ҳуқуқий тикланганида ҳам биз мақсадимизга эришдик, дея олардик. Зеро, инсон ҳуқуқи беқиёс қадр-қимматга тенг.

Юртимизда жамият равангари учун олиб берилаётган ҳуқуқий ислохотларни ёритишдек муҳим ва масъулиятли иш жамоамизга шараф бағишлайди.

Шу ўринда бир воқеани айтиб ўтганимиз жоиз топдим. Бир кунги таҳририятга ариза чиқганини, мен билан учрашмоқчи эканлигини айтишди. Бироздан сўнг хонамга калта соқол қўйган, истарали отахон кириб келди. Салом-алик ва самимий дуодан сўнг отахон ўз муаммолари ҳақида сўз очди:

— Ишларингиз кўпга ўхшайди. Шунинг учун гапни қисқа қиламан, ўғлим. Пенсиям билан боғлиқ бир муаммо чиқиб қолди. Очиғи бирон жойга шикоят ёзиб, уни кетидан югуришга ҳушум йўқ. Қолаверса «саю» давридаги ёз-ёзу, қорғозбодликлардан жуда чарчаганман. Бир кўшним бор, исми Жалил. Чойхонада янги чиққан бирон қонунни, фармонни тўғрисида гапириб, бар-

чани ўзига қаратиб ўтиради. Жуда кўп нарса билади. Газетангизга обун бўлган экан. Ундан маслаҳат сўраганим, «Huquq»қа бординг, албатта ёрдам беришадиган, деди.

Отахонга масалани батафсил қозғата тушириб беришени, уни рўйхатга олишимиз зарурлигини тушунтирдим. Рози бўлиб, гапини давом эттирди:

— Ҳа, яна бир гап. Газетингизга «подписка» бўлсам бўладими?

Орадан уч ҳафтага вақт ўтиб, ўша отахон тахририятга яна келди. Хонага кириб ўтириши билан:

— Раҳмат ўғлим. Умрларингдан барака топинглр. Ишим бир пасда ҳал бўлди. Газета ҳам қориб турибди. Ўзи «путбол» ҳақидаги бир газитга ёзилганман. Футболга жа қизиқаман. Маҳалладаги ёшлардан команда ҳам тузганман. Районда биринчи ўриндаман. Мана энди «Huquq»ни ҳам олиб турибман. Уни-си эрмак бўлса, буниси ўқиб бўлиб қолди. Бир набаирм «селохоз»да иккинчи курсда ўқийди. Ўям «Huquq»ни ўқийдиган бўлиб қолди. Гузарда бир икки марта ҳалиги Жалил ошман билан газетдаги «статьялани» муҳокама қилувдик, бошқалар ҳам қизиқиб қолмишди. Айтмоқчи, оқсоқолимиз обунга пул бериб, маҳаллада келадиган қилиб келинг дуади.

Хуллас, ўғлим, ҳодимларингга салом айт. Барчаларини йиниб бир дуо қилардим-ку, ишдан қолдирмай қўйқалай. Инсонларга ҳуқуқини танитадиган газитларининг ишига ривож ва барака берсин.

Отахон ушбу сўзларни айтиб, узун дуо қилди.

Мамлакатимиз равангари учун енг шимарган ҳар қандай соҳа эгасининг қилаётган хизматлари учун бундай самимий этиборни қозониш улкан бахт деб ҳисоблайман.

Эзу няятили ёши улугларимизнинг дуолари ижобат бўладирсин. Мустақилликнинг 16 йиллиги юртимизга янада улкан зафарларни етаклаб келсин!

PARLAMENTDA

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг ўн биринчи ялпи мажлиси тўғрисида ахборот

24-25 август кунлари Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг ўн биринчи ялпи мажлиси бўлиб ўтди.

Дастлаб, «Автомобиль йўллари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни қўриб чиқилиб, сенаторлар томонидан маъқулланди. Шундан кейин «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни қўриб чиқилди. Мазкур Қонунга мувофиқ, амалдаги қонун ҳужжатларининг айрим нормалари суд-хуқуқ ислохоти асосида қабул қилинган норматив-хуқуқий ҳужжатларга мувофиқлаштирилди. Чунончи, мол-мулкни мусодара қилиш жиноий жазо турлари рўйхатидан чиқарилганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал ҳамада Жиноят-ижроия кодексларидаги мол-мулкни мусодара қилишга ва мол-мулкни мусодара қилиш тарикасидаги жазони ижро этиш тартибига доир қондалар қўриб чиқилди. Сенаторлар қонунни маъқулладилар.

Шундан кейин кун тартибига киритилган мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий тизимларини ислох этишга оид яна бир неча қонунлар қўриб чиқилиб, сенаторлар томонидан маъқулланди.

Мажлисининг иккинчи иш кўни «Энергиядан оқилона фойдаланиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгаришлар киритиш ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини қўриб чиқиш билан бошланди.

Сенаторлар «Қимор ва таваккалчиликка асосланган бошқа ўйинларни ташкил этиш ҳамада ўтказишни тартибига солиш муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини ҳам қўриб чиқдилар.

Қонуннинг лойиҳаси Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Қимор ўйинларини ташкил этиш ва ўтказиш билан боғлиқ оқоқуний фаолиятнинг олдини олиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 2007 йил 28 мартда қабул қилинган қарори ҳамада Вазирилр Маҳкамасининг «Қимор ўйинларини ташкил этиш ва ўтказишни тартибига солиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 2007 йил 16 августдаги қарори асосида ишлаб чиқилган. Қонун

қимор ва таваккалчиликка асосланган бошқа ўйинларни ташкил этиш ҳамада ўтказиш тартибини меъёрга солувчи норматив-хуқуқий базани такомиллаштиришга, гаразли мақсадларни қўзлайдиган ҳамада ўемирлар ва ёшларни қимор ўйинларига жалб этишга имкон яратиб берадиган бундай ўйинларни ташкил этувчиларнинг жиноий ва маъмурий жавобгарлигини кучайтиришга қаратилганлигига алоҳида ургу берилди.

Қонунда Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига, Фуқаролик кодексига, Солиқ кодексига ҳамада Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 2001 йил 12 майдаги 222-III-сонли қарори билан тасдиқланган амалга оширилиши учун лицензия талаб қилинадиган фаолият турларининг рўйхатига тегишли ўзгариш ва қўшимчалар киритиш назарда тутилган. Қонунлар сенаторлар томонидан маъқулланди.

Шундан кейин Сенат аъзолари Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий ҳўжалик суди таркибига ўзгаришлар киритиш ҳақидаги, Ўзбекистон Республикасининг Хитой Халқ Республикасидаги, Буюк Британия ва Шинмолий Ирландия Бирлашган қироллигидаги, Қирғизистон Республикасидаги, Сингапур Республикасидаги, Италия Республикасидаги дипломатик ваколатхоналари бошлиқларини тайинлаш тўғрисидаги масалаларни қўриб чиқдилар.

Ялпи мажлисида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати ваколатига тааллуқли бошқа масалалар ҳам қўриб чиқилиб, тегишли қарорлар қабул қилинди.

Ўн биринчи ялпи мажлисда ҳаммаси бўлиб 24 та масала қўриб чиқилди, уларни муҳокама қилишда қарийб эллик нафар сенатор сўзга чиқди.

Сенаторларнинг фикрича, парламент юқори палатасининг ўн биринчи ялпи мажлисида маъқулланган қонунлар мамлакатимизда жамиятни демократлаштириш ва янгилашга қарата кенг қўлама амалга оширилаётган ижтимоий, сиёсий ва иқтисодий ислохотларнинг ҳуқуқий асосларини янада такомиллаштириш ишига хизмат қилади.

Ўз мухбиримиз

рилди. Амалга оширилган улкан ислохотлар эса айнан фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларининг тўлақонли юзга чиқаришга қаратилди. Мана шундай улкан муваффақиятларга аҳолининг ҳуқуқий маданиятини юксалтиришсиз эришиб бўлмасди. Бунда оммавий ахборот воситаларининг, жумладан, «Huquq» газетасининг ўрни беқиёс бўлди. Айтиш мумкинки, «Huquq» газетаси ўзининг ўн йиллик юбилейини муносиб қар-

ний экстремизмга қарши курашга ва суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилишга оид қатор мақолаларимиз чоп этилган. Бир неча йил олдин айнан ушбу даврий нашр воситасида кенг жамоатчиликка либераллаштиришнинг фуқаролар ҳуқуқларини ҳимоя қилишдаги аҳамиятини тушунтириб берганлигимизни яхши эслайман.

«Huquq» тахририяти Олий Мажлис Сенати билан ҳам мунтазам ҳамкорликни йўлга қўйган. Қонунчилик, суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси фаолияти

Мавжуда РАЖАБОВА,
Олий Мажлис Сенати Қонунчилик, суд-ҳуқуқ
масалалари қўмитаси раиси

Нуриддинжон ИСМОИЛОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг
Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари
қўмитаси раиси

Инсон манфаатлари ҳимоячиси

Мамлакатимизда миллий матбуот ривожига, шунингдек, унинг жамоатчилик фикрини ифодаловчи чинакам эркин минбарга айланиши йўлида ўзининг муносиб улушини қўшиб келатган Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг нашри «Huquq» газетасининг чиқа бошлаганига ҳам 10 йил тўлибди. Ҳақиқатан ҳам ўтган давр мобайнида жамиятни демократлаштириш ва халқимизнинг сиёсий фаоллигини оширишда, фуқароларнинг ижтимоий ҳаётда фаол иштирокини таъминлашда ушбу нашрнинг ҳам алоҳида ўрни бор.

Мамлакатимиз Президенти Ислам Каримовнинг матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари байрами муносабати билан 2007 йил 27 июнда йўллаган табрик хатидаги «Матбуот ходимлари, уларга ҳос хусусиятлар ҳақида гапирганда, биз аввало, сезгирлик ва зийраклик аломатларини, ҳаёт ўзгариши, дарду ташвишларини чуқур кузатадиган ва ўз қалбидан ўтказадиган, кенг дунёқараш эгаси бўлган, турли касб-ҳунар ва мутахассисликни ўзида мужассамлаштирган инсонларни ўзимизча тасаввур этамиз» деган таърифлари замирида республикадаги кўп минг сонли матбуот ходимлари қаторида «Huquq» газетаси тахририяти ходимларига ҳам қарата айтилган сўзлар десак муболаға бўлмайди. Чунки, мамлакатимизда олиб борилаётган кенг кўламли ислохотларни халқ оmmasига етказишда «Huquq» газетаси тахририяти ҳам баҳоли қудрат иштирок

этиб, имкониятлари доирасида ўз ҳиссасини қўшиб келмоқда. Бундай дейишимизнинг боиси шундаки, газета саҳифаларида суд-ҳуқуқ тизимидаги ўзгариш ва янгиликлар, долзарб муаммолар, талаб ва тақлифлар мунтазам равишда ёритиб борилаётган. Аҳолининг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, ривожланган хорижий мамлакатларнинг қонунчилик борасидаги тажрибалари ҳам эътибордан четда қолаётгани йўқ. Ушбу анъана мана қарийб 10 йилдирки давом эттирилмоқда. Қолаверса, тахририятнинг қатор рухлири остида қонунчилигимизда олиб борилаётган қатор ислохотлар ва қонунийликни таъминлаш борасида амалга оширилаётган иланишларни тарғибот-ташвиқот қилишда амалга ошираётган ишлари мақтовга сазовор. Мазкур жамоа ходимларининг доимий иланишлари ва олиб бораётган фаолияти келажакда давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда, шунингдек, суд-ҳуқуқ соҳасидаги ислохотларнинг янада самардорлигини оширишда ўз самарасини беришига ишонаман.

Фурсатдан фойдаланиб, «Huquq» газетасининг барча ходимларига сиз ҳаёт-саломатлик, ижодий баркамоллик ва мамлакатимизда қонунлар устуворлигини таъминлаш ҳамда инсон манфаатларини ҳимоя қилишдек маъсул ятти вазифани амалга оширишларида улкан муваффақиятлар тилайман.

Ҳамкорликнинг ўн йили

Бу йил мустақиллигимизнинг ўн олти йиллигини нишонлаймиз. Мана шу улуг байрамни халқимиз ўлим жазосини бекор қилиш, қамоққа олиш ҳуқуқини судларга бериш каби оламшумул ўзгаришлар билан қўшиб олади. Суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш ва жиноий жазоларни либераллаштиришда тарихий қадам сифатида баҳоланаётган ушбу босқичга ўз-ўзидан етиб келингани йўқ. Дастлаб фуқаролик жамияти, ҳуқуқий давлат барпо этиш йўлида мустақам ҳуқуқий база яратилди. Бу ҳуқуқий пойдевор жамиятни демократлаштириш ва модернизациялашга асос яратди. Шу аснода қонун чиқарувчи, ижро ва суд қонимиятлари ваколатлари аниқ белгиланб, бозор иқтисодиёти инфратузилмалари шаклланти-

шилаётди.

Газета ҳуқуқий соҳага ихтисослашган даврий нашр сифатида ўз атрофида олимларни, давлат ва жамоат арбобларини, энг олис туманлардаги оддий кишиларни бирдек жипслаштира олди. Одамлар унинг саҳифаларида чоп этилган турли мақолалар орқали олиб борилаётган ҳуқуқий ислохотлар силсиласида дуч келинаётган муаммолар ҳақида тўлақонли маълумот олиб турдилар. Жиноятчиликка қарши курашда шубҳасиз, газета тахририяти хондимларнинг ҳам муносиб ҳиссаси бор.

Бизнинг «Huquq» газетаси тахририяти билан алоқаларимиз у тайхил топган дастлабки вақтдан бошланган. Газета орқали жиноят қонунчилигига, халқаро терроризм, ди-

ва Сенат муҳокамасига киришган янги қонунлар ҳақида газетда изчил ахборот бериб борилаётганлиги барчамизнинг умумий мақсадларимизга мос деб ҳисоблайман.

Бир газета тарихи учун ўн йил катта муддат эмас. Лекин шиддат билан ўзгариб бораётган замонда, аҳолини турли ахборот хуружларидан ҳимоя қилиш, уларни эзгу мақсадлар учун отлантиришда ҳар бир кунимизнинг аҳамияти катта. Шу нуқтага назардан «Huquq» газетаси тахририяти зиммасига улкан масъулият юклатган. У жамиятимиз ҳаётининг турли жабҳаларида ислохотларни чуқурлаштириш, фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, қонунчиликни мустақамлашда салмоқли ҳисса қўшади, деб ишонаман.

«Мустақиллик ҳуқуқ демасди». Ҳикматга айланган ва газетамиз номига асос бўлган бу олтин сўзлар мана ўн йилдирки, тафаккуримизни ўзгартиришда давом этмоқда. Вақт ўтган сайин унинг маъно-моҳияти буюк эвриликлар силсиласида янада ярқираб кўзга ташланаётганини, ҳаётингизда теран мазмун касб этаётганини сезаётгандирсиз. Ҳар биримиз ўз ҳаётимизда бошимиздан кечирган воқеаларни чуқурроқ мушоҳада қилиб кўрсак, бунга амин бўламиз.

Ленин демак. Тонг саҳарлаб радиода «Пионер эрталиги»да янграб турадиган, дарсликлар тўридан жой олган алламбало жўн шеърдаги шу икки эгизак сўз, ҳатто биз ўсмирларнинг онг-шууримизни ҳам заҳарлаган эди.

Собиқ шўролар даврида марксизм-ленинизм ғояларини, коммунистик мафқурани тарғибот қилишда шак-шубҳасиз совет матбуоти партия қўлида кучли мафқуравий курул вазифасини ўтаган. Ўша давр матбуот нашрлари партия ва советларга, халқлар «доҳийси»га ҳамду санолар, ҳаёлий коммунизм ғояларига кўр-кўрона садоқат изҳори билан тўлиб-тошган эди.

...Муҳбирликка гойибона ҳавас қўйганнинг туфайли мактабдан сўнг синфдошим Ирисали почта-қонага йўл олдим. Сабаби, Ири-

сайин улар уюм-уюм бўлиб тўп-ла-ниб қоларди. Кўпчилик эгалари сўраб ҳам ўтирмасди. Собиқ марказда чиқадиган «Правда», «Известия», «Комсомольская правда», «Труд», «Агитатор», «Партийная жизнь» сингари ўрисча нашрлар орасида «Человек и закон» деган журнал ҳам бор бўлиб, ҳар ойда ягона нуздада келарди. Каттақон қишлоқда унга фақат бир киши —

Тахрират муҳаррири Й.Пардаев ёш ходимларга маслаҳат бермоқда.

...Ўсмирлик даврим ўтган асрнинг 60-йиллари охири ва 70-йиллари бошига тўғри келган. Тарихчилар тили билан айтганда, мустабид тузум авжи палласига кирган замон эди. Қишлоғимиз ҳам, мактабимиз ва ҳатто онлаимиз яшайдиган марказий лой кўча ҳам халқлар «доҳийси»нинг номи билан аталар эди. (Истиқлолнинг дастлабки йилданоқ унинг номи «Дўстлик» деб ўзгартирилди). «Ленинни англаймиз партия десак, партия деганимиз

Олтин сўзлар

сали далага гўза чопиққа кетган акасининг ўрнига хат-хабар ва газета-журналларни тарқатар, мен унга қўмақлашар эдим. Икковимиз почтачининг сумкасини орқалаб унинг уйига келардик. Янги газета-журналларни саралаб-тахлаб чиққач, ҳар бирига эътиборини номини қўлам билан ёзиб қўярдик. Танбаллигимиз тутиб, нашрларнинг тенг ярмини сим кароватнинг тагига иргитган пайтларимиз ҳам кўп бўлган, ҳафта

ўрисча биладиган Бўрон «закўнчи» обуна бўлганди. Рус тилидан савод масаласи анча чатақотлигидан Ирисали икковимиз журнални варақлаб суратларини томоша қилишдан нари ўтмасдик. Худлас, икки синфдош почтачиник баҳонасида мактабни тутатганига газеталар оламида яшадик. Ўша журналларнинг бир-иккита сонлари менга эсдалик бўлиб қолган.

Орадан йиллар ўтиб, мустақиллик даврига келибгина аҳамиятсиз шу олдин воқеа магзини чақа бошладим. Шахшубҳасиз, коммунистик империя тепасида ўтирган «даҳолар» ҳуқуқини танимаган, қонунни билмаган чекка халқларни бошқариш осон бўлади деб ҳисоблаб, макко-

рона сиёсат юритганлар. Шунинг учун ҳам тоталитар тузум даври матбуоти ҳам ҳуқуқ тарғиботидан йироқлаштирилган. Миллий тилда ҳуқуқий нашрларни чоп этиш ҳақида эса умуман гап бўлиши мумкин эмасди. Бугун эса бунинг амин қўриб турибмиз. Фуқароларнинг ҳуқуқий саводхонлиги, ҳуқуқий онги қанча юқори бўлса, жамиятнинг ҳуқуқий маданият даражаси қанчалик юксак бўлса, бундай жамиятни бошқариш шўнчалик осон бўлади деган тарихий тажрибага амал қилинмоқда. Президентимизнинг эътибори билан аҳолининг ҳуқуқий маданиятини ошириш давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Ҳуқуқий матбуот ҳам ана шу мақсадни рўёбга чиқариш учун сафарбар этилган. Мустақиллик прокуратураси эса халқга хизмат қилаётти. Унинг ана шундай фаолиятини ёритишда, ҳуқуқ тарғиботида «Huquq»нинг ҳам

ҳиссаси бор десак янглишмаймиз.

...Ҳар сафар қишлоққа борсам, алоқа бўлимига кириб одамлар қайси газеталарга обуна бўлгани билан қизиқаман. «Человек и закон» ҳатто одамларнинг ёлдан кўтарилиб кетибди. Бироқ унинг ўрни бўш қолгани йўқ. Ҳар йили қишлоқ аҳолиси ўндан ортиқ номдаги ўзбекча ҳуқуқий журнал ва газеталарга обуна бўлаётти. Бунинг бутун республика қишлоқлари миқёсида тасаввур қилсак, эҳ-ҳе, каттақон рақам ҳосил бўлади. Демак, уларнинг ҳуқуқий нашрларга бўлган талаб ва эҳтиёжи ортиб бормоқда. Бу ҳолдан қувонмай бўладими.

...Бир кун келиб айнан ҳуқуқий нашр тахририятида ишлашни ўша пайтда тасаввурга ҳам ситдира олмаганман. Не бахтки, мендек оддий бир муҳбирга «Қонун ҳимоясида» журнали фаолиятида ва «Huquq» газетасини ташкил этиш жараёнида қатнашни nasib эди. Бу мустақилликнинг менга берган инъом, қолаверса, толеннинг марҳамати эди.

Бахтиёр НАЗАРОВ,
«Huquq» газетаси Бош муҳаррири
ўринбосари

IQTIBOS

— Бизда кино ишлаш учун давлатимиз анча-мунча маблағ ажратмоқда. Авваламбор, замонамиз қаҳрамонларининг образини экранларга олиб чиқиш, фалсафий, мушоҳадага ундовчи фильмлар яратиш, юртимизни жаҳонга танитиш мақсадида қилин-япти бу ишлар. Хорижда бундай эмас. У ерда давлат пул ажратмайди.

Ўзбекистон халқ артисти Шухрат АББОСОВ
(«Huquq» 2006 йил 31 май)

Эрта тонгда шаҳар айланишининг завқи бошқача. Айниқса ёз чиласида. Тоза ҳаво. Кун бўйи давом этадиган шовқиндан гўё шаҳар дам олаётгандек бўлади, назаримда. Шаҳар осойишталигини нон ташийдиган ва газета дўконларига газеталарни етказиб берадиган машиналар шовқинига бузади. Сўнг трамвайларнинг тақа-туқи бошланади. Шундан сўнг кўп ўтмай шаҳарга гўё жон киради. Одамлар дунё ташвишида гимирлаб қолишади. Улар аввало нон ва газета дўконлари ёнида пайдо бўлишади.

Ҳар тонг ана шу манзарани кузатаман. Нон ва газета. XXI асрда бу сўзларни айри тасаввур қилиш қийин. Газета дўконлари ёнида газета сотиб оладиган одамларга ҳурматим ортади. 30 йилдан ортиқ газетчиликнинг нонини еганим учунми ёки... Ҳаёлимда бир фикр пайдо бўлади. Ҳамкасбларимизнинг бедор ўтказган тунлари зое кетмапти. Одамлар бизни «ўқияпти» дейман. Қалбимда ёқимли ҳислар пайдо бўлади.

...«Буюк ипак йўли» кўчасидаги «Светлана» озиқ-овқат магазини ёнида иккинчи газета дўкони бор. У ердан эрта тонгда 8-9 ёшлардаги бола ҳар кун 3-4 та газета олади. Сўнг йўл четидаги сутчи аёлдан сут, дўкондан эса бир буханка нон харид қилади.

— Газетани ким ўқийди, — сўрайман болақайдан.

— Бобом, — дейди у, — У ҳар кун газетани вақрамаса тура олмайди. Пенсиясини газетани учун сарфлайди. Менга фақат музқаймоқ учун ҳар кун 200 сўм беради, — дейди 9 қаватли уйнинг 4-қаватидан неварасини кузатиб турган чолни кўрсатиб.

— Той (неварасини шундай атар экан), газетани пул етдики? — дея бақиради юқоридан бобо.

Невара бошини иргаб ҳаммаси жойида, дея ишора қилади.

Яқинда ана шу амакини газета дўкони ёнида кўриб қолдим. — Ҳамма иш ўзинга қолди. Уйга сутни ҳам, нонни ҳам, газета-

кунни хотини дод солиб кийим-кечагини йиртиб милицияга борибди. Қўшним мени зўрламоқчи деб. Милициядан келиб олиб кетишди. Уч-тўрт ойдан сўнг суд бўлиб мени қамаб юборишди. Қамоқда ётганимда қўшним бориб «сени барибир қамамаман, ерингни оламан деганим. Мана ниятимга етдим», деди. Уша ерда беш вақт намозимни қанда қилмадим. Аллоҳга ўзинг мадад қорсан дедим», дейди кўзга ёш олиб оппоқ соқолли чол.

— Биздан нима ёрдам керак?

— Каттагнни олдига олиб кир. Менга тўхмат қилинганлигини газетамга ёзсин, одамлар билсин. Бўлмаса уйга кетмайман. Улигим кўчада қолади.

Бобо тушмагур тахририятга ҳар кун эрта тонгдан келадиган одат чиқарди.

Охири тахририятдагилар маслаҳатлашиб, отахон номидан «Тахирисиз мактуб» рўқнида «Тўхмат» сарлавҳали кичкина мақола бери-

Журналистлик — бедорлик ёки нон ва газета ҳақида

ни ҳам ўзим олиб бораёяман, — дейди.

Амаки билан сўхбатлашиб қолдим. Акмал Самадов деган ҳарбий мавзуда ёзадиган журналист экан. Собиқ Иттифок даврида Германиядаги ҳарбий округлардаги газеталарда ишлаган экан.

— Газетанинг нонини еганман. Ҳозир ҳам ёзиб тураман. Газетасиз яшай олмайман. Баъзан кампирим асабимга тегиб қолади. «Газета ўқиётганда ўлиб қолмасангиз, деб қўрқаман» дейди. «Ниятинг, ёшроғига тегиб олишми? Эй, нодон кампир! Мен газетчи бўлганим учун сен дунёни кўрдинг. Орзу ҳавасларинг ушалди. Тақдирингдан нолма» дейман.

— Ҳамкасб эканмиз. Мен ҳам журналистман...

— Э, шундай демасизми, бўтам? Бу атрофдаги биронта одамга юрагингни ёзиб бўлмайди. Дунёда нима бўлапти, уларни қизиқтирмайди. Икки гапнинг бирида пулдан гапиришади. Биттаси фалончи иномарка машина олибди деса, бошқаси писмадончи уйига лифт ўрнатапти экан, дея оғзини тўлдириб гапирлади.

— Бизга ҳам ёзиб туринг, — дейман унинг қўлига «Huquq»ни тутқазиб.

— Ёзаман, албатта ёзаман, Фақат бир «айбим» бор. Урисча ёзаман-да, — дейди Акмал ака мийғида кулиб.

— Яхши-да. Бизда яхши таржимонлар бор. Мақолагини ўзбек тилига «адаблиштириш». Ишга шовиб турганим учун узримни айтиб Акмал ака билан хайрлашдим.

Журналистика ўз даврининг виждони бўлмоғи керак. Ана шундайгина халқ журналистларга ишонади ва уларни ўларининг қалбига яқин инсонлар дея эътироф этади. Зотан, ёрғу одамда ишончдан юксак нэматнинг ўзи йўқ.

Ҳеч ёлдамдан чиқмайди. 10-йиллар эди. «Туркистон» газетасининг хатлар ва шикоят бўлимида ишлардим. Бир кун хоразмлик бир отахон ариза билан келди.

«Қамоқхонадан келаяман. Тўхмат билан 3 йил «тирдим». Сабаби, қўшнимиз билан ер талашиб жанжаллашиб юрардик. Бир

дик. Газета чоп этилгач, отахон «эл олдида юзим ёруғ бўлди», дея газетани кучоқлаб анчагача йиғлади. Унинг кўз ёшлари оппоқ соқолларини юварди.

Чол уйига кетди. Орадан бир ойлар ўтгач, ўғли билан яна тахририятга келди. Чўнтагидан газетани чиқариб, «маҳалладигилар ўқибди. Энди ўлсам армоним йўқ» деди.

Унинг айтишича, ўша қўшниси маҳалласида яна бир одамга тўхмат қилиб қамалиб кетибди.

Ана сизга сўзинг қудрати. Ана сизга газетанинг кучи. Газетадаги ҳар бир сўз гўё отилган ўқ. Ўқ ортга қайтмагандек, сўзни ҳам ортга қайтариб бўлмайди. Собиқ Иттифок даврида биргина нотўғри ёзилган сўз учун қанчалаб журналист отиб ташланганини кўп эшитганмиз.

Халқимизда: «Ҳизр назар солмаса, эшак бозорга ҳам даллол бўлолмайсан», деган гап бор. Аллоҳ юқтирмаган одам ҳеч қачон яхши ижодкор бўла олмайди. Инсонни ёшлигидан бирон касбга ўргатиш мумкин. Борингки, гишт терувчи ёки бўёқчиликка. Лекин ўзида ижодга мойиллик бўлмаган одамдан қандай қилиб журналист тайёрлаш мумкин?! (Афсуски, баъзан шундай бўлапти. Ўзбекчилик, таниш-билишчилик ва ҳоказо).

Баъзиларда диплом бор. Соҳада ишлашга ҳаракат қилади. «От» қургур «кўпкар»га ярамайди. Ёшлар эса унга «шафқат» қилмайди. Журналистиканинг «поэзия» эса шитоб билан олға кетаверди. Ана шунда «ижодкор» ўзининг «бекати»га етмасданоқ ярим йўлда тушиб қолади.

Ана шундай одамларнинг ўрнига университетта иқтидорли ёшлар қабул қилинса, жамиятда янада яхши ўзгариш бўлармиди?

Журналистиканинг сеҳри бор дейишади. Ҳақиқий сеҳрга маҳиё бўлганлар бир умр ана шу гўзал сеҳр ичида яшайди. Ўзи ёзган ҳар бир мақоласидан завқ олади. Бунинг учун эса ҳақиқий ижодкор бўлмоғи керак. Раҳматли устозимиз Маҳкам Раҳмон (30 йилдан ортиқ «Ёш ленинчи», «Туркистон» газеталарида ишлаган. Доим дўппи кийиб юрарди) «Журналистика — бу ҳалоллик-

дир», дер эди. Амалиётта келган бир талаба Маҳкам акадан: «Журналист бўлиб ҳам участка, автомашина олса бўладими?», деб сўраб қолди ҳазиллашиб.

— Хонамдан чиқ. Мен сени бошқа кўрмайин! Бойлик излаб тахририятга ишга қирадиган одамга бу даргоҳда жой йўқ, — деганди Маҳкам аканинг жаҳли чиқиб. У кишини бундай асабий ҳолатда кўрмаган эдик.

— Касбига хиёнат қилган одам, Ватанига ва оиласига ҳам хиёнат қилишдан қайтмайди, — дер эди. Устоз ҳақ гапни айтишдан ҳайқимасди.

Устозлардан: «Журналистиканинг нони тошдан ҳам қаттиқ бўлади, аммо ниҳоятда ширин», деган гапни кўп эшитганмиз.

Агар мендан энг ёқимли ҳид нима деб сўраса, «Минг бир азоб билан ёзилган мақола» деб сўрашди. «Минг бир азоб билан ёзилган мақола» деб сўрашди. «Минг бир азоб билан ёзилган мақола» деб сўрашди. «Минг бир азоб билан ёзилган мақола» деб сўрашди.

ТошДўни битириб «Ёш ленинчи»га келган биз ёшлар мақоламиз газетамда чоп этиладиган кунлар ярим кечагача газетанинг босмахонадан чиқишини кутиб ўтирардик. Газетадан 3-4 нусха олиб, кечаси уйга қайтардик. Бунинг ўзгача завқи бор эди. Гўёки биздан бахтли одам йўқдек.

Минг бир ташкилотнинг эшигини қоқиб адолатни тополмагач, баъзи одамлар тахририятга мурожаат қилишади. Ҳақ сўзга ишонишади. Бундан бир неча йил олдин Тошкент вилоятидаги 36-мактабдан туман халқ таълимидагилар маошларини бермаётганлиги ҳақида шикоят хати тушганди. Газетамда «36-мактабдаги норозилик» мақоласи чоп этилгач, кўп ўтмай тумандаги барча ўқитувчилар маошнинг олишди. Ўқитувчилар билан сўхбатлашганимизда: «Кўпгина ташкилотларга мурожаат қилдик. Ҳатто хатимизга жавоб ҳам беришмади», дейишган-

ди. Одамлар ОАВларга ишонишади. Сўнгги илгинг сифатида ёрдам сўраб тахририятга хат ёзишади. Мактуб ортда инсонлар тақдири ётади. Инсон тақдирига лоқайдлик одамларда жамиятга нисбатан ишончсизликни келтириб чиқаради. Ишонч йўқолган жойда умид «ўлади».

Журналистикасиз, ахборотсиз бутунги кунимизни тасаввур қилиш қийин. Бир кун дунёда матбуот ва ОАВ ишламаса, одамлар қандай ҳолатга тушади? Ўзбек журналистикаси ҳам дунё журналистикаси билан бақамти қадам босмоқда.

Парламентимизда ҳам ОАВга оид қонулар давр талабидан келиб чиқиб ўзгариб бормоқда. Бунинг журналистикага ҳукуматимиз ва юртбошимизнинг алоҳида эътибори деб тушуноқ керак.

Журналистика бедорликдир. У сизнинг қалбингизга гўзал туйғулар бағишлайди. Ҳар жойда, ҳар дамда сизни адолатли бўлишга ундайди. Сизга улкан бойликлар инъом этмаслиги мумкин. Аммо сизни юксак чўққиларга олиб чиқади. Бунга фақат бедор тунлар, тинимсиз изланишлар орқали эришасиз. Бунинг учун қалбингиз уйғоқ, ўзингиз бедор бўлишингиз керак. Ана шунда журналистиканинг гўзал ошени бир умр ҳамроҳингиз бўлади.

Азиз ҳамкасбим, бутун байрам. «HUQUQ» газетаси 10 ёшда. 10 ёш унчалик катта ёш эмас. Лекин газетхон қалбидан жой олиш учун қисқа муддат ҳам эмас. Юқоридаги фикрлар байрам арафасидаги гаплар. Шоҳона «чўққилар» уйда яшамаятгандирсиз. Лекин инсон доим ошуқлар билан яшайди. Эътиборли жиҳати шуки, сизни одамлар «ўқияпти». Қаранг, телефонда сизни кимдир йўқлапти. Сиздан яна кимдир ёрдам сўрапти. Мақолагини ўқибди-да. Сиз одамларга кераксиз ахир. Бундан ортиқ бахт борми, дунёда? Қўлингизга қаламингизни олинг. «Фақат ва фақат ҳақиқатни ёзаман» дег. Бу сўзлар юрагингиздан отилиб чиқсин!

Зайниддин МАМАДАЛИЕВ,
Ҳуқуқий нашрлар ва ҳудудий муҳбирлар билан ишлаш бўлими муҳаррири

Ҳуқуқий маърифат бўлоғи

Ўқувчилик давримда шундай бир воқеанинг гувоҳи бўлганман. Яъни ўзидаги маънавий-ахлоқий муҳит, саранжом-сариятлик, оила-аълоларининг ҳамжиҳатлиги, ён-атрофдагиларга меҳр-оқибатлилиги билан қишлоғимизда обрў-эътибор қозонган ибратли хонадонлар тегишли комиссия томонидан аниқлаб, уларнинг дарвозасига «Намунали хонадон» деган ёзув осиб қўйилган. Ўшанда бунинг кўриб жуذا ҳавасим келган. Ахир мингта яқин хонадон ичида бундай даражага эришининг ўзи бўлмайди-да.

Мен «Huquq» газетасини ана ўша намунали хонадонга қиёлагим келди. Чунки «Huquq» ҳам халқимизга ҳуқуқий маърифат улашишдек масъулиятли ва шарафли вазифаси, ўзининг қалами ўткир, серқирра ва заҳматкаш муҳбирлари, энг асосийси ҳамжиҳат жамоаси ҳамда муштариоларининг кўплиги билан республикамиз матбуот майдонига ўз ўрни ва салоҳиятига эга. Бошқача қилиб айтганда, уни ҳуқуқий маърифат бўлоғи дейиш мумкин.

Мен бундан 8 йил муқаддам унинг доимий ўқувчисига айланганман. Сўнгги уч йил мобайнида эса саҳифаларида мақолаларим чоп этилаётганидан, 2005 ва 2006 йилларда энг фаол муаллифларидан бири деб топилганимдан фахрланаман.

Ўтган 10 йил давомида «Huquq»нинг ёрдами билан ҳаётий муаммолари ечим топан юртолларимизнинг сон-саногини йўқ, Албатта, бу борада тахририятга таъсисчи — Бош прокуратура ва унинг қўли ороғлари ходимлари беминнат кўмак беришганини алоҳида таъкидлаш лозим. Натيجида муштариолар сафи янада кенгайиб, нашр уларнинг ҳар ҳафта интиқлик билан кутилган ҳамроҳи, маслакдоши ва суянчига айланди.

Бошқа нашрлар сингари

«Huquq»да ҳам турли саҳифа ва рўқналар мавжуд. Уларнинг ҳар бири алоҳида муштариолар тоифасига эга. Бир сўз билан айтганда, бутун «Huquq» сизники, бизники, ҳаммамизникига айлангани рост.

Мана, истиқлолимизнинг 16 йиллиги арафасида, «Huquq» интиҳоси бўлмаган ҳуқуқий маърифат йўлининг 556 — бекатига етиб келди. У ҳали минглаб ана шундай бекатларни босиб ўтажак. Унинг бу йўлини муштариолар ишончи ва мушторлиги ҳаммаша нурафшон айлаб тураверсин.

Хўршид СУЛТОНОВ,
журналист

Саҳифамизда Тошкент шаҳар прокуратураси органлари

рилаётган суд-ҳуқуқ изоҳотлари-ни шартли равишда тўрт босқичга бўлиш мумкин.

Биринчи босқич (1991—1995 йиллар)да, яъни истиқлолнинг дастлабки йилларида суд-ҳуқуқ тизимини изоҳ қилишнинг миллий йўналишлари белгиланиб, ҳуқуқий асослар яратилди. Бошқача айтганда, суд-ҳуқуқ тизимини изоҳ қилишнинг миллий стратегияси белгиланган.

Жаҳон таърибидан келиб чиққан ҳолда биринчи марта мамлакатимизда Конституциявий суд ва ҳужалик судлари ташкил этилди. Конституциявий суд тўғрисидаги қонунилар, ҳужалик ва жиноят процессуал, жиноят, маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекслар қабул қилинди.

Мазкур маърузада суд-ҳуқуқ тизимини янада изоҳ қилиш, тadbиркорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, шунингдек, жазолаш тизимдан ўлим жазосини чиқариб ташлаш борасида сўз юритилди.

Президентимизнинг изоҳотлар жараёнида туб бурилишларини бошлаб берган, қонуналикнинг ҳалқаро ҳуқуқ нормаларига мувофиқлигини таъминлаш йўлида қабул қилинган 2005 йил 1 августдаги «Ўзбекистон Республикасида ўлим жазосини бекор қилиш тўғрисидаги Фармони мамлакатда жиноий жазо тизимини янада эркинлаштириш жараёнининг мантқий давом бўлди. Фармон нафақат халқимиз, балки дунё ҳамжамияти томонидан ҳам катта хайрхоҳлик билан қарши олинди. Зеро, мазкур

ризм жиноятлари учунгина ўлим жазоси қўйилди. Шунингдек, Жиноят кодексига ўлим жазосини, жиноятнинг даражасидан қатъи назар, вояга етмаганлар, аёллар ва 60 ёшдан ошган эркакларга нисбатан тайинланмаслиги белгиланган бўлиб қўйилди.

Қўпчиликда савол туғилади: мамлакатда ўлим жазосини бекор қилиш, бу жазо умрбод озодликдан маҳрум қилиш ёки узоқ муддатга озодликдан маҳрум этиш билан алмаштирилиши мамлакатдаги қриминоген вазиятга қандай таъсир кўрсатади?

Бу ҳақда мулоҳаза юритишда бир нарсани ёдда сақлаш керак: жазонинг шафқатсизлиги, жумладан, ўлим жазосининг мавжудлиги жамиятда жиноятчиликни камайтиради деган тушулганнинг ўзи баҳсли. Жиноятчиликнинг олдини олиш, унга қарши курашиш самарадорлиги жазонинг оғир ва шафқатсизлигига эмас, балки жазонинг муқаррарлиги таъминланишига, унга сабаб бўладиган омилларни чеклаш, жамиятда сиёсий ва ҳуқуқий маданиятни юксалтиришга таъиниш керак.

Шу йил июнь ойида бўлиб ўтган Олий Мажлис Сенатининг ялпи мажлисида сенаторлар икки муҳим ҳужжат — «Ўлим жазоси бекор қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг ай-

Президентимиз Ислам Каримов ташаббуслари билан мустақилликнинг дастлабки йилларидаюқ республикамизда бозор иқтисодиётига асосланган, ривожланишнинг ўзига хос йўлига эга бўлган фуқаролик жамиятини шакллантириш ва ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш гоёси илгари сурилди. Бунинг учун собиқ мустабид тузум асосларидан воз кечиш, ундан мерос қолган муаммоларни бартараф этишга жиддий киришилди,

жиноят учун жазо белгилаш ҳамда уни ўташ қондаларига ҳам муайян энгилликлар киритилди. Озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган муқобил жазо турларини қўллаш доираси кенгайтирилди ва ярашув институти жорий қилинди.

Суд-ҳуқуқ тизимининг либераллашувига шунчаки қонун талабидин юмшатилиши ёки заифлашувига эмас, балки аксинча, қонунлардаги инсонийлик ва демократик

Баҳриддин ВАЛИЕВ, Тошкент шаҳар прокурори

Миллий қонунчилигимиз асоси

давлат бошқаруви, қонун ижодкорлигида инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг таъминланишига алоҳида эътибор қаратилди. Натижада халқаро ҳуқуқ нормаларига асосланган, азалӣ қадриятларимизга хос хусусиятлар акс этирилган миллий қонунчилигимизга асос солинди.

Бугун Ўзбекистондаги демократлаштириш ва тубдан янгилаш жараёнида ижтимоий-сиёсий ҳаётнинг барча жабҳаларини қамраб олган. Бу жараёнда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳимояси билан боғлиқ бўлган ҳуқуқий изоҳотлар масаласига алоҳида эътибор қаратилди. Ҳар бир қонун ёки қонуности ҳужжати устида иш олиб борилаётганда унга халқимиз ҳаётини яхшилаш учун қай даражада самара бериши мумкинлиги нуқтаи назардан ёндашилди.

Бу жараёнлар, аynиқса, 2001 йилда қабул қилинган «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонунда ёрқин ифодасини топди. Қонунчиликдаги жиноятларни таснифлаш,

асосларнинг мустаҳкамланиши деб қаралди.

Ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат функцияларини амалга оширувчи барча органларнинг фаолияти, мақсад ва вазифалари қайта кўриб чиқилди. Судларнинг жиноий, фуқаролик ва ҳужалик ишлари бўйича ихтисослашуви амалга оширилди. Прокуратура органларининг ҳуқуқий мақоми тақомиллаштирилиб, бунда уларнинг ҳуқуқни ҳимоялаш ваколатларини кучайтиришга катта аҳамият берилди.

Юртбошимизнинг жиноий жазолаш тизимини тубдан изоҳ қилиш гоёсининг муҳим аҳамияти шундаки, оғир жазолар тайинлаш сиёсатининг кескин юмшатилиши, иқтисодий санкциялар ҳамда озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа муқобил жазоларнинг кенг қўлланилиши жиноятчиликка таъсирчан зарба бериш имконини берди.

Хусусан, жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилигининг либераллаштирилиши муносабати билан жиноятларнинг оғир ва ўта оғир турларининг кескин камайиши кузатишмоқда.

Мамлакатимизда амалга оши-

Иккинчи босқич (1996—1999 йиллар)да мавжуд таъриб ва қонунчилигини таҳлил қилиш асосида изоҳотларини янада чуқурлаштириш, суд жараёнида айблов ва ҳимоянинг тенгчилигини таъминлаш мақсадида адвокатура мавқеини кўтаришга қаратилган кенг қамровли чора-тадбирлар тизими ишлаб чиқилиб, амалга татбиқ этилди.

Учинчи босқич (2000—2004 йиллар)да судларни ихтисослаштириш, жиноий жазоларни либераллаштириш, ишларни судда қўриш муддатини қисқартириш, фуқаролик ва жиноят ишларини кўриб чиқишнинг апелляция тартибини изоҳ қилиш, суд қарорлари ижросини таъминлашнинг ҳуқуқий механизми барпо этилди.

Тўртинчи босқич (2005 йилдан бошланди)да ўтган йилларда тўпланган таъриб ва умумэтироф этилган халқаро ҳуқуқ тамойилларини ўрганган ҳолда суд-ҳуқуқ тизимини янада эркинлаштириш, тadbиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий асосларини тақомиллаштириш бошлаб юборилди. Бу жараёнда Президентимиз Ислам Каримовнинг 2005 йил 28 январдаги

Фармон мамлакатимиз дунёнинг кўплаб тараққий топан давлатлари амал қиладиган қадриятларга мувофиқ келадиган энгилликларини ўзига акс эттириши билан ҳам улкан аҳамиятга молик бўлди.

Яъни, ўлим жазосини бекор қилиш тўғрисида Президент Фармонининг қабул қилингани ўз ҳуқуқий табиғатига кўра давлатимизнинг жиноий-ҳуқуқий соҳада энг инсонпарвар ва одил сиёсат олиб бораётганлигини намоён қилди.

Мустақилликкача бўлган даврда қабул қилинган Ўзбекистон Жиноят кодексининг 33 та моддасида ўлим жазосини қўллаш назарда тутилган бўлса, мустақил Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган Жиноят кодексига бундай жиноятлар сон 13 та қилиб белгиланди ва босқичма-босқич, яъни 1998 йилда 8 тага, 2001 йилда эса 4 тага камайтирилди. 2003 йилда жиноят қонунчилигини либераллаштириш бўйича амалга оширилган чора-тадбирлар натижада фақат икки турдаги жиноий қилмиш — жавобгарликни оғирлаштирадиган ҳолатларда қасдан одам ўлдириш ва терро-

рим қонун ҳужжатларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги ва «Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонуларини тасдиқладилар.

Шуни алоҳида қайд этиш жоизки, ўлим жазосининг бекор қилиниши ва қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқининг судларга ўтказилиши муносабати билан айрим қонун ҳужжатларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш жараёнида фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликлари ҳимояси таъминланишига жиддий ёндашилди.

Бу билан жамиятимизда ва миллий қонунчилигимиз асосида инсон ва унинг қадр-қиммати устуворлиги яна бир бор эътироф этилди.

Имкониятдан фойдаланиб, барча юртдошларимизни истиқлолимизнинг 16 йиллик байрами билан табрикларимиз. Шунингдек, шу кунларда ўзининг 10 йиллигини нишонлаётган қадрдон нашр — «Huquq» газетаси ҳодимларини табриклаб, уларга ижодий баркамоллик тилаб қоламиз.

Мамлакатимизда фуқароларнинг меҳнат ҳуқуқига оид муаммалар ҳуқуқий асослар яратиб берилган. Аммо айрим корхона ва ташкилот раҳбарлари томонидан фуқароларнинг ана шу ҳуқуқини «унутиб қўйган» ҳолатлар ҳам учраб турибди.

1999 йил 16 июнда тузилган меҳнат шартномасига асосан Халқ банкининг Собир Раҳимов туман филиалида хазиначи лавозимига ишлаб келадиган Д.Маҳкамова, нима бўлади-ю ўтган йилнинг 8 июнида ишдан бўшатилади.

Шундан сўнг Д.Маҳкамова фуқаролик ишлари бўйича Шайхонтоҳур туманлараро судга Халқ банкининг Собир Раҳимов туман филиали бошқарувчиси Г.Маҳмудов ва филиалнинг ҳодимлар билан ишлаш мутахассиси Р.Якубоваларга нисбатан ишла тиклаш, мажбурий прогнот вақти учун ҳақ ва маънавий зарар ундириш тўғрисида даъво аризаси билан мурожаат қилди.

Суднинг 2006 йил 5 сентябрдаги ҳал қилув қарорини 1999 йил 16 июнда тузилган меҳнат шартномасига асосан Халқ банкининг Собир Раҳимов туман филиалида хазиначи лавозимига ишлаб келадиган Д.Маҳкамова, нима бўлади-ю ўтган йилнинг 8 июнида ишдан бўшатилади.

Яна ўз ишига

билан (уч кунлик компенсация ундирилишини айтмаганда) даъволарнинг талаблари рад этилади.

Апелляция инстанцияси ҳам туманлараро суднинг қарорини ўзгаришсиз қолдиргач, Д.Маҳкамова Тошкент шаҳар прокуратурасига ариза билан мурожаат қилди.

Суднинг мазкур ажримни ўрганиб чиқилганда ишнинг ҳақиқий ҳолати тўлиқ ва ҳолисона ўрганилмагани, мавжуд далилларга етарли баҳо берилмагани маълум бўлди.

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, суд даъво талаб-

ларини рад қилишда даъвогар Д.Маҳкамова меҳнат ва зифасини мунтазам бузиб келгани, хусусан, 2006 йил 4 майда иш вақти тутамасдан 30 дақиқа олдин тугатгани учун 361-сонли буйруқ билан Меҳнат кодексининг 181-моддаси 2-бандига асосан унга нисбатан ойлик иш ҳақининг 10 фоиз миқдорда жарима жазоси қўллангани, 300 сўм қамомадга йўл қўйгани, 700 сўм ортиқча ўтказгани учун ойлик иш ҳақининг 50 фоиз миқдорда жарима жазоси қўллангани ва мазкур сабаблар «Ички меҳнат тартиби қондалари»га мувофиқ меҳ-

нат шартномасини бекор қилишга асос бўлишини кўрсатади. Шунингдек, филиал бош ҳисобчиси томонидан шохобчада текшириш ўтказилганда Д.Маҳкамова иш ўрнида бўлмагани ва 2006 йил 8 июнь кун Меҳнат кодексининг 100-моддаси 2-қисми 3-бандига асосан меҳнат шартномаси бекор қилинганини кўрсатган.

Лексин суд даъвогарга нисбатан иш беришчи томонидан қўлланган интизомий жазоларнинг қонунга мувофиқлигини текшириб кўрмагани. Маълум бўлишича, филиал ва унинг шохобчалари иш режимида кўра иш вақти

Мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидаёқ Президентимиз Ислам Каримов аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламни давлат томонидан муҳофаза қилиш масаласини кечиктириб бўлмайдиган, устувор вазифалардан бири сифатида кўрсатиб ўтган эди.

Ўтган ўн олти йил мобайнида юртимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида түб ислохотлар амалга оширилиши билан бир вақтда кучли ижтимоий ҳимоя тизими шаклланди. Шу асосда аниқ йўналтирилган ва самарали чора-тадбирлар амалга ошириб келинмоқда.

2007 йилнинг мамлакатимизда «Ижтимоий ҳимоя йили» деб номланиши билан эса ушбу йўналишдаги ишлар янгича мазмун-моҳият касб этди. Бу жараён назорат органи бўлган прокуратура зиммасига ҳам масъулиятли вазифалар юклатди. Жумладан, аҳоли ижтимоий ҳимоясига оид қонунлар, Республика Президентининг қарори билан тасдиқланган «Ижтимоий ҳимоя йили» Давлат дастурининг ижросини таъминлаш юзасидан мунтазам назорат ўрнатилиб, мазкур йўналишда бир қатор чора-тадбирлар амалга ошириб келинмоқда. Мазкур жараёнда айниқса ўзгалар кўмагига муҳтож ногиронлар, ёлғиз қариялар, пенсионерларнинг ижтимоий ҳимоясига алоҳида эътибор қарилган.

Буни Тошкент шаҳар прокуратураси фаолияти мисолида кўриб

Ижтимоий ҳимоя кафолати

чиқадиган бўлсак, аҳолини ижтимоий ҳимоялашга қаратилган қонунлар ижросини тўлиқ таъминлаш, бу борада маҳаллий давлат ҳокимияти, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва бошқа мутасадди идоралар масъулиятини ошириш борасида муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Пойтахт аҳолисининг ижтимоий муҳофазага муҳтож қатлами, хусусан, пенсионерлар, ногиронлар, кам таъминланган оилаларга давлат томонидан ажратилган пенсия ва нафақа пуллари, белгиланган имтиёزلарнинг берилиши мун-

тазам назорат қилиб келинмоқда.

Ўтказилган назорат тadbирлари натижасида маълум бўлишича, Тошкент шаҳар Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бош бошқармаси томонидан «Ижтимоий ҳимоя» дастурига асосан бир қанча амалий ишлар қилинган. Жумладан, шаҳарлаги ёлғиз, ўзгалар парваришига муҳтож бўлган қариялар ва ногиронларга 97,7 млн. сўмлик моддий ёрдам кўрсатилди. Ижтимоий таъминот бўлиmlари ва маҳаллалар томонидан уларнинг уй-жой, яшаш шароитлари ўрғиниб чиқилди. Зарур топиладиган ҳолат-

ларда уларнинг уй-жойлари таъмирлаб берилмоқда.

Дастур талабларига мувофиқ, шахримиздаги 160 нафар ногирон болалар Республика ногиронлар коллежидан ўқитилиши белгиланганини, уларнинг 54 нафарига ўқишга кириш учун йўлланма берилган. Болаликлан ногиронларга жорий йилнинг олти ойи давомида 6081 млн. сўм миқдорда нафақалар тўланган.

Уларнинг сиҳаттоҳлар учун йўлланмалар билан таъминланишига ҳам алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда. Бутунги кунга қадар 3639 нафар ёлғиз кекса, пенсионер

Маълумки, ногиронларни ижтимоий фойдала меҳнатга жалб этиш уларнинг ҳаётга бўлган интилишини кучайтириш билан бирга жамиятда ўз ўрнини топиб олишларида ҳам муҳим ўрин тутади. Жорий йилнинг ўтган даврида 3200 та касаначилик йўналишидаги иш ўринлари ташкил этилган бўлиб, ҳозирги кунга қадар 209 нафар ногирон ушбу иш ўринларига жойлаштирилган.

Текширишлар давомида айрим мутасаддилар томонидан лоқайдлик, масъулиятсизлик ҳолатларига ҳам йўл қўйилмаётгани аниқланган. Жорий йилнинг ўтган даврида 13 та текшириш ўтказилган бўлиб,

150 дан зиёд прокурор таъсир чоралари қўлланилган. Жиддий қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 10 та жиноят иши қўзғатилган.

Ижтимоий ҳимоя жуда кенг қамровли тушунча бўлиб, унинг негизини инсонпарварлик, ижтимоий адолат, меҳр-оқибат каби қадриятлар ташкил этади. Шу маънода, юртимизда олиб борилаётган ижтимоий ҳимоя сиёсатини умуминсоний қадриятларнинг инъикоси дейиш мумкин.

Комил ҒУЛОМОВ,
Тошкент шаҳар прокуратураси бўлим бошлиғи

Фуқаролар манфаати ҳимоясида

Мустақиллик йилларида прокуратура органлари том маънода фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, жамият ва давлат манфаатлари ҳимоясига айланиб улгурди. Бунга кўплаб фуқароларнинг прокуратурадан мадад сўраб келаётгани ҳам мисол бўла олади.

Маълумки, Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 19 мартдаги «Иш ҳақи ўз вақтида тўланишига доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарориди фуқароларнинг Конституциявий ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш, мулкчилик шаклидан қатъи назар қорхона ва ташкилотлар ходимларига иш ҳақи ўз вақтида тўланиши учун ҳужжалик юритувчи субъектларнинг раҳбарлари, яъни мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини ошириш назарда тутилган. Мазкур қарор прокуратура органлари зиммасига ҳам бир қанча вазифалар юклайди. Хусусан, Мирзо Улугбек туман прокуратураси томонидан ҳам бу йўналишда бир қатор ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Фуқароларнинг мурожаатлари юзасидан ўтказилган текширишларда айрим раҳбарларнинг айби билан ходимлар иш ҳақини ўз вақтида ололмайд сарсон бўлиб юрган

ҳолатлар аниқланган. Жумладан, «Йўл лойиҳа бюроси» МЧЖда вужудга келган 24 млн. сўмлик қарздорликни ундириш юзасидан ишчи-ҳодимлар манфаатини қўлаб, фуқаролик ишлари бўйича Мирзо Улугбек туманлараро судига даъво аризаси киритилди.

Мазкур ҳолат таҳлил этилганда, жамиятнинг жуда кўп миқдорда дебиторлик қарздорлиги мавжудлиги аниқланган. Шу сабабдан, қайд этилган жамиятга дебиторлик қарзларини бартафаз этиш юзасидан прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилди. Ишчи-ҳодимларнинг иш ҳақлари тўлиқ ундирилди.

Туман прокуратураси томонидан жорий йилнинг ўтган даври мобайнида бу йўналишда ўтказилган текширишлар натижасига кўра фуқаролик ишлари бўйича туманлараро судига 103 млн. 599 минг сўм иш ҳақларини ундириш юзасидан даъво аризалари киритилди. 11 нафар мансабдор шахс маъмурий, 2 нафар шахс интизомий жавобгарликка тортилди.

Хуршид ЖАЛОЛОВ,
Мирзо Улугбек туман прокурорининг ўринбосари

қайтди

туташи 18.00 га қадар деб белгиланган. Қолаверса, иш ҳужжатларида Д.Маҳамованинг иш вақти тугамасдан кетганини тасдиқловчи далолатнома йўқ.

Шунингдек, суд Д.Маҳамованинг 2006 йил 16 майда унга нисбатан қўлланилган интизомий жавобгарликка тортиш ҳақидаги буйруқ билан тани-

иши ва имзо чекишдан бош тортилганлиги ҳақида алоҳида-алоҳида эмас, битта умумий далолатнома тузилганига эътибор бермаган. Ваҳоланки, Меҳнат кодексига талабига кўра интизомий жазо ҳолимга маълум қилиниб, тилхат олинishi керак.

Бундан ташқари, даъвогар суд муҳокамасида ба ёзган аризасида унга нисбатан 2006 йил 5 майдаги интизомий жавобгарликка тортиш ҳақидаги буйруқдан хабари бўлмаганини маълум қилган бўлса-да, эътиборга олинмаган.

Даввогар камоматда йўл қўйгани ва ортиқча пул ўтказгани учун жаримага тортилгани ҳолда ишга 20 дақиқа кеч қолгани учун «меҳнат интизомини мунтазам бузганлиги са-

бабли» меҳнат шартномаси бекор қилинган.

Ваҳоланки, Меҳнат кодексига «интизомий жазони қўллашда солид этилган ноҳўя хатти-ҳаракатнинг қай даражада оғир эканлиги, шў хатти-ҳаракат солид этилган вазият, ҳодимнинг олдинги иши ва худқ-атвори ҳисобга олинishi» деб белгиланган.

Шу ва шу каби сабабларга кўра суднинг мазкур ажрими ноқонуний ва асоссиз деб топилиб, Тошкент шаҳар прокурори томонидан назорат тартибиде протест киритилди.

Фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар суди Раёсатининг қарори билан протест қаноатлантирилди. Д.Маҳамов ишига қайта тикланди.

Санобар НИЁЗМЕТОВА,
Тошкент шаҳар прокуратураси бўлим бошлиғи

Эртанги кунимизнинг қандай бўлиши бутун биз ўсиб келаётган авлодга бераётган эътиборга, таълим-тарбияга боғлиқлиги ҳеч кимга сир эмас. Мустақиллик йилларида эртанги кунимиз эгалари бўлган болалар ва ўсимлар таълим-тарбиясига бўлган эътибор янада кучайтирилиб, уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш устувор вазифалар қаторидан ўрин олди. Бу борада кенг қамровли, аниқ йўналтирилган тадбирлар амалга ошириб келинмоқда. Жумладан, аҳолисининг 720 минг нафарини воёга етмаганлар ташкил этадиган Тошкент шахрида ҳам уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, давр талабидан келиб чиқиб тарбия бериш, соғлигини муҳофаза қилиш борасида муайян ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Миллат келажаги

Хусусан, Тошкент шаҳар прокуратураси органлари томонидан жорий йилнинг олти ойи давомида мазкур йўналишда 200 та текширувлар ўтказилган бўлиб, натижасига кўра ноқонуний қарорларга 28 та протест, 236 тақдирнома киритилган. 373 нафар шахс интизомий, 341 нафар шахс маъмурий, 104 нафар шахс моддий жавобгарликка тортилган. 20 та ҳолатда жиноят иши қўзғатилган.

Маълумки, воёга етмаганлар ҳуқуқини ҳимоя қилиш, улар ўртасидаги ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш нафақат тегишли идораларнинг, балки ўзини ўзи бошқариш органлари, жамоат ташкилотларининг ҳам масъулиятли вазифасидир. Шу маънода, шаҳар ҳокимлиги ҳузуридаги воёга етмаганлар ишлари бўйича комиссиянинг шаҳар прокуратураси ва бошқа мутасадди ташкилотлар билан ҳамкорлигини яхши йўлга қўйганлиги натижасида воёга етмаганлар ўртасида жиноятчиликнинг камайишига эришилди.

Шиддат билан ривожланишда давом

этаётган замон одамлар орзу-ҳавасини ҳам ортириб юбормоқда. Бу орзу-ҳаваслар ўспиринларни шу қадар ўзига муте қилиб олаётгани, базиди уларнинг билиб-билмай жиноят кўчасига кириб қолишига ҳам сабаб бўлмоқда.

Гап яна тарбияга бориб тақаллипти. Бола тарбияси билан фақат ота-она шугулланиши керак деган фикр мутлақо нотўғри. Бу умумжамят вазифасидир. «Бир болага етти маҳалла ота-она», дейди доно ҳалқимиз. Тўғри, ўсимир асосий тарбияни энг аввало, онладди олади, аммо ўқув масканлари педагогик тарбиянинг маркази бўлиши керак. Чунки бола онладан ташқаридаги таълимнинг асосий қисмини мактабда олади. Мактаб орқали ижтимоий ҳаётга кириб боради.

Ниятимиз, фарзандларимиз тарбиясида ҳеч ҳам адашмайлик.

Олим РАИМОВ,
Тошкент шаҳар прокуратураси бўлим бошлиғи
Суратда: О.Раимов ходимлари билан.

Ҳақимбой ҲАЛИМОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси прокурори

Эзгулик тарғиботчиси

Ҳадемай халқимиз энг улуг, энг азиз байрам — истиқлолнинг ўн олти йиллигини кенг нишонлайди. Бу давр мамлакатимиз тарихида муҳим ўрин тутди. Чунки халқимиз мустақилликнинг ilk кунларидан бошлаб Президентимиз Исроом Каримов раҳнамолигида ривожланишининг ўзига хос йўлини танлади. Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида аҳолини ижтимоий муҳофаза қилишга катта эътибор берилаётганлиги, тараққиётнинг энг муҳим шарти сифатида миллий таълим тизими жаҳон стандартларига мос тарзда такомиллаштирилганлиги, янада самарали ишлаш учун парламентнинг икки палатали тизимга ўтказилганлиги, суд-ҳуқуқ ислохотлари босқичма-босқич, узлуксиз давом этаётганлиги фикримизнинг далилидир.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, амалга оширилаётган ислохотлар ҳолатини халққа етказиш, юртошларимизда чинакам фуқаролик ҳиссини шакллантириш, уларни эзгу ишларга даъват қилишда оммавий ахборот воситаларининг роли беқиёсдир. Бугунги кунда юртимизда 700 га яқин газета, 200 га яқин журнал нашр этиляпти. Улар орасида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг нашри бўлмиш «Нуқуқ» газетаси алоҳида ажралиб туради.

«Нуқуқ»нинг асосий вазифаси мамлакатда ҳуқуқ-тарғиботни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг қонун билан қўриқланидиган ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, аҳолининг ҳуқуқий маданиятини ошириш борасида прокуратура органларида олиб борилаётган ишлардан ўқувчиларни хабардор этиш ҳисобланади. Бир ўқувчи сифатида эътироф этиш мумкинки, газета олдига қўйилган вазифаларни муваффақият билан адо этмоқда.

Маълумки, Президентимизнинг бир қатор фармон ва қарорлари билан мамлакатимизда жиноий ҳужжатларнинг либераллаштирилиши, ўлим жазосининг жиноий жазо тизимидан чиқариб ташланиши ҳамда қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқининг судларга ўтказилиши юртимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Парламентимиз шу асосда янги қонунлар қабул қилиб, баъзиларига ўзгариш ва қўшимчалар киритди. Қатъий айтиш мумкинки, бу билан жамиятдаги муҳитни соғломлаштириш, тараққиёт сари залворли қадамлар ташланди.

Шу ўринда биргина ярашув институтининг жорий қилиниши билан минглаб юртошларимиз судланган деган тамгадан қутулиб қолганлиги, қамқошлов, ҳамшаҳар маҳалладошлар ўртасидаги меҳр-оқибат ришталари мустаҳкамланганлигини эслаш қийин. «Нуқуқ» мана шу жараёнларни кенг ёритиб бораётган экан, уни бемалол эзгулик тарғиботчиси деб аташимиз мумкин.

Истиқлол байрами арафасида газета жамоасини қўшалоқ айём билан табриклайман. «Нуқуқ» доимо эзгулик минбари бўлиб қолаверсин.

Баҳодиржон ДЕҲҚОНОВ,
Андижон вилоят прокурори

Ҳаёт кўзгуси

Оммавий ахборот воситаларини ҳаёт кўзгусига қисбашади. Дарвоқе, уларда жамиятимизнинг мураккаб, ранг-баранг турмуши худди кўзгудаги каби акс этади. Улар жамият тараққиёти этиб боришга бевоқиф таъсирларини ўтказишади. Чунончи, телевидение, радио, матбуот орқали ижтимоий ҳаётнинг турли-туман муаммолари таҳлил қилиниб, ечимлари борасида фикр-мулоҳазалар муҳокамага қўйилапти. Бундай кишиларнинг айримлари ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ечишга йўналтирилган ҳукумат қарорлари, парламент қонунлари қабул қилинишига туртки берапти.

Истиқлол шарофати билан мамлакатимизда оммавий ахборот воситалари цензурадан холи, турлича

нуқтаи назарларнинг ҳоли минбари бўлиб қолди.

Ғарбда ўнлаб, юзлаб йиллар мобайнида таркиб топган демократия асослари мамлакатимизда тарихан қисқа фурсатда яратилиб, мустаҳкамланди. Ҳуқуқий-фуқаролик жамиятининг тамал тоши қўйилди — умумэътироф этган демократия андозаларига мувофиқ мажмуаси яратилди. Истиқлол йиллари қабул қилинаётган қонунларнинг мазмун-моҳиятини кенг жамоатчиликка етказиш, уларга риоя қилиб, турмуш кеңириш қўшимчасини сингдириб боришда ОАВ, ҳусусан, ҳуқуқий нашрлар самарали фаолият юритишяпти. Ушбу жараёнда Республика Бош прокуратурасининг нашри «Нуқуқ» газетасининг алоҳида ўрни ва мавқеи бор.

Газетада парламентимиз

Ҳақиқат—баҳе мунозараларда, турлича нуқтаи назарлар тўқнашувидеа юзага чиқиши исбот талаб қилмайди. Зеро, сиёсий, ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал этишнинг энг самарали воситаларини танлаб қонулаштирган ва татбиқ этган жамиятгина узлуксиз ривожланиб боради. Ўз сиёсий қарашлари, нуқтаи назарларига эга, жамиятнинг муайян қисми манфаатларини ифодаловчи сиёсий партияларнинг сайланган вакилларидан иборат парламент баҳе ва мунозараларда сайқалланган қонунларни қабул қилиб, мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг қонуний асосларини яратди.

Абдуҳалим ХОЛМАХМАТОВ, Фаргона вилоят прокурори

Жамоатчилик фикри

Сиёсий партиялар ўз фаолиятларида аввало, оммавий ахборот воситаларига таянади. Матбуот нашрларини, радио-телевидение воситасида ўз сиёсий йўлларига хайрихоҳ фуқароларни атрофларига жалбаштиради. Сайловларда уларнинг овозлари эвазига парламентга ўз вакилларининг сайлалиши интилади. Демократик жамиятда оммавий ахборот воситалари сиёсий партиялардан сайланган депутатлар сайловли платформаларига нечоғли амал қилаётганларини ҳолиси ёритиб, уларга нисбатан хайрихоҳ ёки аксинча, қарши фикрларни шакллантиради.

Бўлғуси сайловларда сайловчиларнинг янги овозларга эга чиқишлари ёки борларини ҳам йўқотишларида оммавий ахборот воситаларининг жамоатчилик фикрини шакллантирувчи роли беқиёс. Шу тариқа ҳуқуқий фуқаролик жамиятида фуқаролар ўзларига мақбул, оруз-умидлари, интилишларини рўёбга чиқаришга бел болаган партияларнинг номзодларини ҳоқимият органларига сайлаб, жамият бошқарувида иштирок этишдан иборат конституцион ҳуқуқларини тасаруф этадилар.

Мамлакатимизда оммавий ахборот воситалари гоёвий маҳдудлик кишинидан ҳалос бўлди. Конституциямиз ва амалдаги қонунлар ҳавола этган ҳуқуқларини тасаруф қилиб, кенг жамоатчилик нуқтаи назарини ифодаловчи, жамоатчилик фикрини шакллантирувчи эркин сўз минбарига айландилар. Тараққиётнинг мисли қўрилмаган суръатлари ахборот олишга ариқан эҳтиёжини туғдирган ахборот асри-

да мамлакатимизда ҳолис, нодавлат телекўрсатувлар тармоғи низоҳатда кенгайди. Матбуот нашрларининг сони, музун-мундарижаси бениҳоя кўпайди. Биргина Фаргона вилоятида 94 та газета нашр этилмоқда.

Истиқлолга эришгач, ҳуқуқий-фуқаролик жамиятини барпо этишга қирқилган халқимизда табиий равишда ҳуқуқий нашрларга эҳтиёж кескин ўсди. Эҳтиёж фарзанди сифатида марказий, тармоқ ва ҳудудий ҳуқуқий газета ҳамда журналлар самарали фаолият юритишяпти.

Республика Бош прокуратураси таъсис этган «Нуқуқ» газетаси прокуратура органлари фаолиятини кенг ёритиш билан бирга ҳуқуқий билимларга чанқоқликни қондиришга хизмат қилиб келмоқда. Қабул қилинаётган қонунларнинг кенг оммага етказаяпти. Фуқароларга қонунларга ҳурмат ва итоат, ҳуқуқларини тасаруф этиш билан бирга жамият олдидagi бурч ва мажбуриятларига риоя қилиш руҳини сингдирмоқда. Жамиятимизда қонунбузилиш ва ҳуқуқбузарлик ҳолатларига мурасасиз муҳитнинг қарор топишига ўз таъсирини ўтказмоқда.

«Нуқуқ» газетаси чоп этилаётган мақолаларда ҳуқуқбузарлик ва жиноятларнинг тафсилотлари билан бир қаторда уларни келтириб чиқарган ижтимоий сабаблар таҳлил қилинапти. Уларни кенг жамоатчиликка таяниб бартаф этиш ҳусусида фикр-мулоҳазалар билдириляпти. «Мулоҳаза» рунни остида босилган «Ичкиликбозлик-ёмон иллат» (2007 йил 7 июн сони) сарлавҳали мақолада жиноятга етаклов-

чи ушбу иллат урчишининг тарихий илдилари, турли даврларда унга қарши қўрилган чора-тадбирлар, юрти-мизда кейинги йилларда олат тусига кириб бораётган тўй-марсимларини спиртли ичимликсиз ўтказишнинг ижобий самаралари ҳусусида диққатда сазовор фикр-мулоҳазалар баён этилган. Таъқиқлаш билан эмас, айнан ичкиликбозликнинг зарарли оқибатларини фуқаролар, айниқса, ёшлар онига сингдириш орқали соғлом турмуш тарзини қарор топтириш ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш воситаларидандир.

«Жараён» рункида чоп этилган «Ин-

сон манфаати ҳимояси» мақоласида (2007 йил 12 апрел сони) жамият тараққиётида инсон омили, ижтимоий ҳимояга оид Президентимиз фармон ва қарорларининг инсонпарвар мазмун-моҳияти ёритиб берилган. «Зафар ўлмасди, агар...» суд очеркида эса (2007 йил 21 июн сони) жиноятни келтириб чиқарувчи билвосита сабаблардан бўлган бефарқлик, қоқайдиқ, қўриб-қўрмасликка, билиб-билмасликка олишнинг оғир оқибатлари ҳақида сўз боради. Тайёрланаётган жиноятни била туриб бундан қўз юмган шахслар жиноятчиларнинг тегирмонига сув қуйишади. Бундай мурасасизлик муҳитини бартаф этиш ҳуқуқбузарлик ва жиноятларнинг олдини олишнинг самарали йўллари-дандир. Газетанинг бу каби материаллари жамоатчилик ўртасида акс-сало берапти, қонунбузарликларни олдини олиш борасида фуқароларнинг фаоли-гига бевосита таъсирини ўтказаяпти.

Фурсатдан фойдаланиб, қонунлар шарҳлар билан бирга ҳаётини, ўзгалар учун ибрат бўлувчи воқеа-ҳодисалар мисолида фуқароларга қонун ва қонуности ҳужжатларининг мазмун-моҳиятини сингдириб, фаол жамоатчилик фикрининг шаклланишига самарали таъсирини ўтказаятган «Нуқуқ» газетасининг таҳририяти ва жамоатчи фаоли-рини етакчи нашримизнинг ўн йил-ғини билан самийий кутлайман. Истиқлол инъом этган бебаҳо нёъматларнинг бири — сўз эркинлигидан фуқаролар ва жамият манфаатлари йўлида унумли фойдаланиб, ҳуқуқий онгини юксаттириш-даги фаолиятлари янада таъсирчан ва самарали бўлиб боришини тилайман.

Бугунги кунда жамиятимиз ҳаётини матбуотсиз, ҳусусан, газеталарсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Оммавий ахборот воситаларининг энг замонавий турлари ҳисобланган телевидение, компьютер технологиялари қанчалик ривож топмасин, газеталар барибир ўз ўрни ва нуфузига эга бўлиб қолавершини даврнинг ўзи кўрсатиб турибди.

Дилмурод АБДУРАХМАНОВ, Сурхондарё вилоят прокурори

Ишонч ва умид

Бош прокуратура муассислигидаги «Нуқуқ» газетаси ҳозир вилоятимизнинг ўзида уч минг нафар обуначисига эга. Улар орасида прокуратура ходимидан тортиб, фермер, тадбиркор, ўқитувчи, шифокор ва ҳоказо касб эгаларини учратиш мумкин. Бир сўз билан айтганда, фуқароларимиз эркин ва демократик жамиятга ҳуқуқий саводхонлик сув билан ҳаводек зарурлигини тушуниб етмоқдалар. Ахир, Соҳибқирон бобомиз Амир Темур: «Қарда қонун ҳукмронлик қилса, ўша ерда эркинлик бўлади», деб бежиз айтмаганлар.

Бу борда эса бизга «Нуқуқ» газетасининг ёрдами жуда катта. Эрталаб иш столимда «Нуқуқ»нинг янги сонини кўрар эканман, иш кунимни газетани батафсил ўқиб чиқишдан бошлайман. Бу мутолаадан фаолиятимиз учун, ўзим учун фойдали бўлган қўлпа маълумотларни оламан.

Шуни маънууят билан айтаманки, вилоят прокуратураси ходимларининг ҳам

«Нуқуқ» газетаси билан ҳамкорлиги яхши йўлга қўйилган. Прокурор-тергов ходимларимизнинг қонунийлигини мустаҳкамлаш, қонун устуворлигини таъминлаш, фуқароларимизнинг, тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган мақолаларида фаолиятимизнинг долзарб қирралари акс этмоқда. Бу ҳамкорлик фуқаролар билан яқиндан мулоқотларимизни, уларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари муҳофаза қилинишини таъминламоқда, деб очиқ-ойдин айтиш мумкин. Бу эса оддий кишиларнинг прокуратурага бўлган ишонч ва умидини оширапти. Ишимиздан қўзланган асосий мақсад ҳам шу эмасми, ахир?!

«Нуқуқ»чиларни газетанинг дастлабки сони чиққан сананинг 10 йиллиги байрами билан самийий табриклайман. Газетанинг ўз номига ярашқили тарзда ҳамisha ҳуқуқ тарғиботчиси ва тарбиячиси бўлиб қолишига ишонч билдираман.

Донишмандлар умри оқар дарёга қиёлашади. Дарё ҳам бир зум тин олмаганидек, вақт ҳам тўхтмайди. Тўхтамас вақт эса умримизга умр қўшаверади. Баъзан ҳаётнинг таъвишлари билан бўлиб вақтнинг қандай ўтганини ҳам сезмай қоламиз. Бугун ана шулар ҳақида ўйлаганимда ҳар ҳафтанинг пайшанба кунин юз қўришадиган «*Huqiq*» газетаси кўз олдимга келди. Тўғриси, «*Huqiq*»нинг ўн йиллик юбилеи бўларкан, дейишганда ишонмадим.

Ўн йил бир зумда ўтиб кетибди-а! Менинг назаримда ана шу давр ораллиғида газета ўз мухлисларини топти. Муштарий қидириб ўқийдиган нашрга айланди. Демак, ижодий жамоанинг шунча йиллик меҳнатлари зое кетмабди.

Жарроҳ ва журналист

Газета муаммолари мавзуларни ёритишда намуна кўрсатади. Бугунга келиб Бош прокуратура тизимида ўндан ортиқ ҳуқуқий газеталар фаолият кўрсатмоқда. Ўзбекистонда, ОАВ тизимида ҳуқуқий журналистика соҳаси шаклланди. Кўпгина тахририятларимизда олий маълумотли ҳуқуқшунос-журналистлар фаолият кўрсатмоқда. Бу ҳуқуқий журналистиканинг жамиятда обрўси охири бораётганидан далолатдир.

«Дёнаат», «Адолат кучи» газеталари 15 минг нусхадан ортиқ тиражда босилмоқда. Энг асосийси, ана шу газеталаримизнинг мухлислари бор. Бугунга келиб тизимимизда чоп этилаётган газеталарнинг жами нусхаси 100 мингдан охири кетди.

Демак, ана шунча газетхон прокуратура тизимида олиб борилаётган ислохотлардан бохабар дегани.

Бўлишимиз бевосита журналистлар билан ишлаганлиги учун ОАВдаги маъсулиятни яхши биламан. Газетада биргина сўз ёки вергул ноўрин ишлатилса, эъзул учун ёзилган мақола туфайли қанчада кишиларнинг дили хуфтон бўлиши мумкин. Журналист ҳам жарроҳ сингари хато қилишга ҳаққи йўқ. Бунинг маъноси ишлайдиган ходимларимиз яхши билишади.

«Ҳозирги кунда журналистика соҳасида меҳнат қилаётган ва ўз фаолиятида юксак натижаларга эришмоқчи, жамоатчилик эътиборини қозонмоқчи бўлган ҳар қайси матбуот ходими касб маҳоратини эгаллаш билан бирга, ўз принципларига ҳам эга бўлиши, ҳақиқат учун курашга тайёр туриши, шу йўлда қатъий ва шижоат кўрсатиши, лўнда қилиб айтганда, виждон амри билан яшашини замоннинг ўзи талаб қилмоқда». Юртбошимизнинг бу сўзларини ҳеч бир журналист унутмаслиги керак.

Бугунги кунда ишнинг кўзини билган журналист учун газета ташкил қилиш қийин иш эмас. Бироқ, алта манзур газета чиқариш ҳамма муҳаррирга ҳам насиб қилмайдиган бахт.

«*Huqiq*» газетаси ижодий жамоасида омадли журналистлар ишлайди. Чунки, салкам 20 мингдан ортиқ хонадонга «*Huqiq*» газетаси кириб бормоқда.

Фурсатдан фойдаланиб «*Huqiq*»-чиларни газетанинг 10 йиллик тўйи билан қутлайман. Ижодий қўнлар қалбингизни тарқ этмасин, дейман.

Светлана ОРТИКОВА,
Республика Бош прокуратураси бўлим бошлиғи

Ўз ўрнини топган газета

Инсон ўз ҳаётида кўп воқеаларни бошдан кечиради. Китоблар ўқийди, газета-журнал мутулаа қилади. Шу йўл билан ўз билиминини бойити. Лекин буларнинг айримларига эъсан чиқмайдиган бўлиб қолади. Уларнинг ёлди қилишига асосий сабаб, инсонлар даражаси ўзида мужассамлаштирилган ҳамда матнлар салмоғида. Лекин шундай ҳам бўладики, айрим нашрлар биринчи сонлариданоқ ўқувчилар кўнглига йўл топа олади, улар ишончини оқлайди. Шунинг учун ҳам улар аста-секин сеvimли бўлиб боради. Ана шундай нашрлардан бири назаримда «*Huqiq*» газетасидир.

«*Huqiq*» газетаси ўтган йиллар давомида мазмунан ва безак жиҳатидан сезиларли даражада бойиди. Унинг саҳифаларида ранг-баранг мавзуларга мақола, очерк ва ҳикоялар кенг ёритилиб келинмоқда. Газетанинг ҳозиржавоб ва мазмунли бўлишига асосий сабаблардан бири, билишимча, шу нашрда ишлайётган журналистларнинг ўз ишига бўлган чуқур меҳр-муҳаббат ва маъсулияти бўлса керак. Журналистикани, ноширлик соҳасини ёқтирадиган, унга қизиқадиган раҳбарлар, ижодкор ходимлар, умуман, газетага меҳр-муҳаббат бўлган инсонлар ҳар доим газетанинг мазмунли чиқишига, ўқувчиларнинг талабини қондиришга ҳаракат қиладилар.

Яна бир гап. Яқин-яқингача одамлар прокурор-прокуратура деган сўзни «қораловчи» маъносидеда тушуниб келар эди. Лекин, прокуратура бу халқ, жамият, давлат ҳуқуқини ҳимоя қиладиган орган эканлигини кўплар яхши тушуниб етмасди.

Ушбу нашр одамлар онгидеги ана шундай қолоқликни бартараф этишда катта ишлар қилиб келмоқда. Бугунги кунда фуқаролар ўз ҳақ-ҳуқуқларини қанчалик тўғри тушуниб, уни ҳимоя қиладиган бўлсалар ва тегишли идо-

раларга муурожаат қиладиган бўлсалар, бу газетанинг хизматидир.

Кузатувдан шуни сездимки, кўпгина журналистлар қўнунчилигимизни яхши билиб олганлар.

Илгари қаламқашларга кўмакка келадиган ва уларга мактаб бўладиган нашрлар йўқ эди. Шу ўринда биз мамнун бўлиб номини тилга олаётган нашримиздан беҳад хурсандимиз.

Камина шу соҳада 60 йилдан бери ишлаб келётган бўлсам, нашрлар учун ҳозиргидек шарт-шаронглар яратилмаган эди. Мен бу ўринда турли вилоят, туманлардаги босма машиналарни назарда тутяман. Илгари газета ва журналларни рангли қилиб нашр этиш масаласи анча муаммолар эди. Бугунги кунда бозор иқтисодиёти ўзининг энг мукаммал, арзон ва тезкор машиналарини тақдим етмоқда. Қоғоз бозори ҳам бугунгидек авжга олиб қўзиган эди.

Бу ўз навбатида нашрларимизни қундан-қунга мазмунан ва безак томондан сифатли бўлиб боришини таъминламоқда. Мен тахририятга сифатли, ўқишли мақолалар билан биргаликда гўзал, сермазмун чоп этилган газеталарни етказиб беришларида тезкорлик ва омад тилайман. Шу билан бирга жамиятимизда учраб турадиган у ёки бу иллатларни бартараф этишда ҳозиргидек шижоат, қатъият мадад бўлишини истаб қоламман.

Ислом ШОҒУЛОМОВ,
профессор

«Huqiq» энг яқин ҳамкоримиз

Халқимиз асрлар бўйи адолат тарозисини тўғри тутган қозилар ва ҳуқуқ посбонлари бўлишини орзу қилиб, шу илнжда яшаб келди. Аждодларимизнинг минг йиллик орзуси бундан ўн олти йил олдин ушалди, юртимиз мустақилликка эришти. «Мустақиллик ҳуқуқ демократия» деган таъкидда шу маъно мужассамки, халқимиз ўз ҳуқуқини қўлга киритди.

Фуқаролик жамияти, ҳуқуқий-демократик давлат барпо этишга киришган ватанимиз учун оммавий ахборот воситалари, хусусан, ҳуқуқий нашрларнинг аҳамияти катта эди. Чунки, қонунлар одамлар онги ва қалбигага етиб борса, ҳар бир киши қонун ололидаги маъсулиятини чуқур ҳис етса, жамият тараққиётга, фуқаролар қомилликка юз тутлади. Ўтган йиллар давомида «*Huqiq*» газетаси ўз саҳифаларида республикамизнинг ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш йўлида олиб бораётган ишларини, фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини ўстириш билан боғлиқ ислохотларни, ҳаётдаги долзарб муаммоларни ёритиб, одамлар эътиборидеги нашрга айланишга улгурди. Том маънода айтадиган бўлсак, мустақиллик йилларида ҳуқуқий ахборот майдонида Республика Бош прокуратурасининг «*Huqiq*» газетаси алоҳида мавқе ва аҳамиятга эга нашр си-

фатида шаклланди.

Айтиш жоизки, республикамизнинг барча жабҳаларида амалга оширилаётган ислохотлар билан бирга Департамент органларида амалга оширилаётган ишлар, қолверса, фаолиятнинг ошқоралигини таъминлаш, соҳада эришилётган ютуқлар ва ечимини кутганлар долзарб муаммолар «*Huqiq*» газетаси журналистларининг меҳнати ёзига кенг оммага етиб бормоқда. Айниқса, 4 йилдан буён «*Huqiq*» газетаси тахририяти ходимлари билан Департамент ўртасида ўзаро ижодий ҳамкорлик йўлга қўйилганлиги яхши натижалар бераётганлигини алоҳида эътироф этиш лозим. Ушбу ҳамкорликда, фуқароларда иқтисодий фаолият ва солиқ сийсатини амалга ошириш соҳасидаги конституциявий нормаларни ҳамда амалдаги қонун ҳужжатларини ба-жаришнинг зарурлиги тушунчасини шакллантириш юзасидан ходимларимизнинг тахлилий, танқидий руҳда ёзилган мақолалари газета саҳифаларида атрофлича ёритиб борилмоқда.

Журналист ўқдан тез учини, воқеалар шиддатидан илгари юришини мумкин, лекин ўзга соҳа вакиллари журналистиканинг нозик қирраларини илғай олмасликлари мумкин. Шунинг учун ҳамма қўлига қалам олавермайди. Зеро, аксарият кишилар матбуотга ўзла-

рининг қундалик турмушида учрайдиган муаммолар ечимига энг яқин ҳамкор ва кўмакчи сифатида қарайди. Демак, матбуот фақат фуқароларнинг фикрини шакллантирибгина қолмай, кишиларни фаол ҳаракатга ҳам ундайди.

Шундай экан, «*Huqiq*» газетасининг бор имкониятларидан оқилона фойдаланиб, улар билан алоқани янада мустаҳкамлашга ҳаракат қиламиз. Ҳали бу борада қилинажак ишларимиз бисёр.

Гулчехра РАЗЗОКОВА,
Бош прокуратура кузурдаги Солиқ ва валютга оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаментининг матбуот гуруҳи катта инспектори

Мен учун қадрдон нашр

биринчи қалдирғочлардан эди.

Газетанинг дастлабки таъсисчиси Тошкент шаҳар прокуратураси бўлгани боис, унинг ташкилий жараёнлари, газетанинг дастлабки сонлари мақолаларининг тайёрланиши, саҳифаланишига бевосита гувоҳ бўлганман. Ҳатто айтишим мумкинки, ўша кунларда бу ишларда иштирок этганман.

Шу сабабдан бўлса керак, «*Huqiq*» менга жудама қадрдон бўлиб қолган. Унинг ютуқларидан қувониб, қамчилигидан куйиниб келаман. Тахририят ижодкорларини деярли ҳаммасини яхши танибгина қолмай, уларнинг ижодини кузатиб бораман. Ҳатто уларнинг ёзиш услуби, масаласи ёндашув йўллари ҳам таниб қолганман.

Мана шулар ҳақида ўйлаб ўтириб, саволлар қўришда қоламман: Эзгу мақсадлар йўлида ташкил этилган газета ишончини оқлай олдим? У жамиятга нима берди? Ёки «*Huqiq*» менга, мен «*Huqiq*»га нима бераолдим?

Ҳуқуқий нашрга айланди, ўз апрофига ўқувчиларини жамлай олди. Жамиятда ҳуқуқий маданиятнинг шаклланишига, юртдошларимизнинг ҳуқуқий онгининг ошишига, уларнинг адолатга бўлган ишончини орттиришга маълум маънода уллуш қўша олди. Бундан ташқари газета ўз маъноси — прокуратуранинг ҳақ-қўнлаштири олдди.

Кўп айтмайми: мустақиллик прокуратураси жазоловчи орган эмас, инсон ва унинг ҳуқуқ-манфаатларини ҳимоя қилувчи орган. Бунинг халққа етказишда «*Huqiq*»нинг муносиб ҳиссаси бор.

Бир ўқувчи сифатида гапирадиган бўлсам, энг аввало, мен матбуотнинг, журналистиканинг жамиятда тутган ўрни ҳақида тўла-тўқисе тушуничага эга бўлдим. Маънафакатли ва шарафли касб егалари — журналистлар билан дўстлашдим.

Ўн йил. Бу мудатда ичидега кўп нарсаларга эришим мумкин экан. Бунинг мен «*Huqiq*» мисолида кўрдим.

Мен «*Huqiq*» тахририяти ходимларини бу сана билан табриклаб, соғлиқ-саломатлик, ижодий баркамоллик тилаб қоламман.

Лола ШОМУРОВА,
Тошкент шаҳар прокуратураси катта ёрдамчиси

ИМТИЁЗ

Бугунги ишлаб турган санаторияларнинг кўпчилиги пуллик хизмат кўрсатишга ўтиб олган. Айтингчи, уруш ногирони бўлган шахсга бу борада имтиёз бериладими?

К. ВАХОБОВ,
Самарканд шахри

Бепул йўлланма

Сиз каби иккинчи жаҳон уруши ногирони тоифасига кирувчи шахсларга Республика Молия ҳамда Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг 2005 йил 24 майдаги қароридан бир йилда бир марта, навбати билан санатория-курортларга бепул йўлланма берилиши кўзда тутилган.

ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ

Бугунги кунда республикаимиз соғлиқни сақлаш муассасаларида замонавий тиббий асбоб-ускуналар ўрнатилиб, юқори малакали хизмат кўрсатишмоқда. Лекин бундай муассасаларнинг кўпчилигида пуллик хизмат йўлга қўйилган. Мен аслида 2-гурӯх ногирониман. Мен бу борада қандай имтиёзга эгаман?

Й. ЖАББОРОВ,
Андижон шахри

Имтиёз сақланганми?

Албатта. Республика Президентининг 2003 йил 26 февраль кунги Фармонида мувофиқ, ихтисослаштирилган тиббий марказлардан қуйидаги шахслар давлат бюджети маблағлари ҳисобига тиббий ёрдам олишга ҳақлидирлар:

- болаликдан ногиронлар;
- чин етимлар;

- I ва II гуруҳ ногиронлари;
- 1941-1945 йиллардаги уруш ногиронлари ва қатнашчилари, шунингдек, уларга тенглаштирилган шахслар;
- ёшга оид пенсияга чиққан иш-ламайдиған шахслар;
- 1941-1945 йиллардаги уруш даврида меҳнат жабҳасининг қатнашчи-

- лари;
- Чернобыль АЭСи фалокатини тугатишда иштирок этган шахслар жумласига кирувчи ногиронлар;
- байналмилалчи жангчилар;
- фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларидан моддий ёрдам олувчи кам таъминланган оилаларга мансуб шахслар.

ТАРТИБ

Мен яқинда ҳайдовчилик гувоҳномамини йўқотиб қўйганим учун ЙХХБга бориб боқасини бериш тўғрисида ариза берсам, ўзингизнинг автомашинангиз бўлмаса қайтадан имтиҳон топширасиз дейишди. Шу тўғрисида?

Н. ШОКИРОВ,
Дангара тумани

Имтиҳонга зарурат йўқ

Ҳақиқатан ҳам шундай тартиб мавжуд. Лекин у охириги 12 ой давомида автомашина бошқармаган шахсларга нисбатан татбиқ этилади. Агар шахсий автомашинангиз бўлмасада, лекин сиз охириги 12 ой ичида автомашина бошқарган бўлсангиз,

буни қуйидаги ҳужжатлар билан тасдиқлашингиз мумкин:

- ишлаётган ҳайдовчилар учун меҳнат дафтарчасидан кўчирма ёки ишлаётган жойда унга бириктирилган автотранспорт тури кўрсатилган маълумотнома (буйруқдан кўчирма);

- автомобиль рўйхатдан ўтганлиги ҳақидаги қайд этиш гувоҳномаси ва уни бошқариш учун нотариал идора томонидан тасдиқланган ишончнома ёки исжара шартномаси.

Бундай ҳужжатлар мавжуд бўлса, сиз қайтадан имтиҳон топширмайсиз.

МЕХНАТ ҲУҚУҚИ

Эрталаб автобусда бир одамнинг соғлиғи ёмонлашиб қолганлиги учун уни касалхонага олиб боришга ёрдамлашдим. Бунинг натижасида ишга бир ярим соат кеч қолдим. Мана шу вақт оралиғи учун менга интизомий жазо қўлланилиши ёки иш ҳақимдан ушлаб қоллиниши мумкинми?

З. ЭРГАШЕВ,
Тошкент шахри

Яхши иш келтирди ташвиш

Жамият манфаатлари йўлида қилинган бундай ҳаракатлар учун ҳеч қандай интизомий жазо қўлланилиши ёки иш ҳақидан ушлаб қоллиниши мумкин эмас. Чунки, Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 11 мартдаги қарорининг 5-иловаси таълаби бўйича бундай ҳаракатлар

қилинган вақт учун ўртача ойлик иш ҳақи сақлаб қолинади.

Шу билан бирга, бундай вазиятларда турли муаммолар келиб чиқмаслиги учун сиз борган муассасадан ҳолатни тасдиқловчи маълумотнома олсангиз мақсадга мувофиқ бўлади.

МЕЪЁР

Автобусага чиқганимда чиптачиликнинг кўпчилиги қўла юки кўпроқ бўлган фуқаролар билан жанжаллашиб, юк учун ҳақ талаб қилиб турганига дуч келаман. Ана шундай юклар учун ҳақ тўлашни тартибга солувчи қонун борми?

Ф. ВАЛИЕВ,
Тошкент шахри

Юк ҳақи тўланадими?

Шаҳардаги йўловчилар транспорти фаолияти «Шаҳар йўловчилар транспорти тўғрисида»-ги қонун билан тартибга солинади. Унга кўра, йўловчи йигирма килограммгача бўлган юкни бепул олиб юришга ҳақли. Лекин юкнинг ўлчами меъёридан бундай хизматни кўрсатувчи корхона белгилайди.

МЕХНАТ ҲУҚУҚИ

Мен касалхонада врач бўлиб ишлайман. Утган йили номзодлик илмий даражасини олиш учун мавзу олиб, ҳозирда унинг устида илмий изланишлар олиб бораёяман. Лекин илмий ишни ёзиб тугатишга ҳечам вақт етмапти. Шунинг учун мен уч ойга

ўз ҳисобимдан таътил олсам бўладими? Бу менинг лавозимимга таъсир қилмайдими?

Л. СОДИКОВ,
Зангиота тумани

Диссертацияга алоҳида таътил

Иш ҳақи сақланмаган ҳолдаги таътилни олсангиз, бу сизнинг лавозимингизга ҳеч қандай таъсир қилмайди. Чунки у бевосита сизнинг аризангиз асосида, иш берувчи билан келишган

ҳолда амалга оширилади. Лекин илмий ишни якунлаш учун бундай таътил олишингиз шарт эмас. Бунинг ўрнига ижодий таътил олишингиз мумкин.

Бундан ташқари, «Ижодий

таътилар бериш» тартибига кўра, бундай таътилни сиз истаган уч ойгача бўлган муддатга олишга ҳақлисиз. Қолаверса, ушбу таътил вақтида лавозим ва ўртача ойлик иш ҳақингиз сақланади.

МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ

Мен шахсий автомашинада таксичилик қиламан. Гоҳида қондабузарлик содир этсам ДАН ходими тўхтатиб, баённома расмийлаштиради.

Тирикчилигим мана шу йўл билан боғлиқ бўлганили учун иш вақтида бошқа жойга бориб, вақт йўқотиш жуда малол келади. Шунинг учун бундай пайтларда шу жойнинг ўзида жари-

ма тўлаб, ҳайдовчилик гувоҳномасини қайтариб олиш имкони борми?

Ш. НУРИЕВ,
Ангрен шахри

Жаримани дарҳол тўлаш мумкинми?

Имкони бор. Аммо бу сиз содир этган ҳуқуқбузарлиқнинг оғирлиқ даражасига боғлиқ.

Агар шахс ўзи содир этган ҳуқуқбузарлиқни тан олса ва унга шу жойнинг ўзида солиналган жариманинг миқдори энг кам иш ҳақининг бир бара-

варидан ошмаса, жаримани жойида тўлаш имконияти бўлса, шунингдек, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ўзга ҳолларда баённома тузилмайди.

Жарима тўлаганлиги тўғрисида ҳуқуқбузарга белгиланган шаклдаги жарима қвитанцияси берилади.

Жаримани жойининг ўзида ундириб олишнинг имконияти бўлмаган ёки шахс ўзи содир этган ҳуқуқбузарлиқни тан олмаган тақдирда ёхуд жариманинг миқдори энг кам иш ҳақининг бир баробаридан ошса, маъмурий баённома расмийлаштирилади. Бунда

ҳуқуқбузарлик содир этишда айбланган шахснинг жойида жарима тўлашга имкони йўқлиги ёки инспекторнинг хатти-ҳаракатидан норози эканлиги акс эттирилади, ҳуқуқбузарга ҳайдовчилик гувоҳномаси ва талони қайтариб берилади.

КЎЧМАС МУЛК

Мустақилликдан кейин Ўзбекистонда жуда кўлаб хорижий фирмаларнинг ваколатхоналари очилди. Уларнинг фаолият кўрсатиши учун эса Ўзбекистон турли ҳажмда ер участкалари, биноларни берди. Эшитишимча, бундай фирмалар ваколатхонаси фойдаланадиган ер

ва бинони сотиб олишар экан. Агар бу ваколатхоналар фаолиятини тугатадиган бўлса, ер ва бинони истаган бошқа фирмага сотиб кетишга ҳақли бўладими?

Н. ҚУРБОНОВ,
Термиз шахри

Бино сотиладими?

Ўзбекистонда «Концессиялар тўғрисида»-ги қонун қабул қилинган бўлиб, у концессия фаолиятини тартибга солишга қаратилган. Унга кўра, концессия чет эллик инвесторга ҳужжат фаолиятини муайян турини амал-

га ошириш учун давлат номидан бериладиган рухсатнома бўлиб, бу фаолиятни амалга ошириш учун давлат чет эллик инвесторга концессия шартномаси тузиш асосида мол-мулк, ер ва ер ости участкаларини топширади.

Бунда концессиячида берилаётган мол-мулк, ер ва ер ости участкасига нисбатан факат эгаллик қилиш ва фойдаланиш ҳуқуқи бўлади, тасарруф этиш ҳуқуқи эса Ўзбекистон Республикасида қолади.

МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ

Майда безорилик қилганлиги учун маъмурий тартибда қамоққа олинган фуқародан пул олиниши тўғрисида?

В. МИНГАЛИЕВ,
Каттақўрғон тумани

Безорилик учун...

Мумкин. Лекин бу маъмурий ишлар бўйича судьянинг қарорига мувофиқ амалга оширилади. Чунки судья иш якуни бўйича шахсни маъмурий қамоққа олиш ҳақида қарор қабул қилаётганида, қарорда қамалгандан уни сақлаш билан боғлиқ харажатларни қоплаш учун суткасига энг кам иш ҳақининг 15 фоизи миқдоридан ҳақ ундириши белгиланган ҳақи.

Вахланки, ўтган йиллар давомида бундай кучлар анча-мунча ташвиш келтирди. Бундай иллатларни бартараф этиш жамиятни демократлаштириш, мамлакатни модернизациялаш жараёни билан моҳирона уйғунлиқда олиб борилади. Дарвоқе, «Huquq» газетаси ҳам айнан модернизациялашнинг муҳим бўғини бўлган ҳуқуқий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида ташкил этилган эди. Бугун ўн йиллигини нишонлаётган газетанинг махсус сонига мақола тайёрлар

барпо этилиши каби ўнлаб ютуқларни киритиш мумкин. Ўзбекистон мустақилликка юз бурмасидан олдин эса ҳозирги жамият эга бўлган қўлайлик ва эркинликдан асар ҳам йўқ эди. Эркин савдо билан шугулланишни хоҳлаганлар «чайковчи» деб қувғин қилинарди. Ўз шахсий қорғонасига эга бўлиш ҳақида гапиришнинг ўзи қўлғили эди. Тавба, қанчалик жоҳил бўлган-а, ўша тузум ҳукмронлари. Ислохотлар айнан мана шундай қўйи нуқтадан бошланганди.

бирида бўлиб келган бир танилдан эшитдим. У ерда бир пайтлар собиқ иттифоқ томонидан қурилган иссиқлик электр станциясининг эскирган ускуналарини таъмирлаш учун борган дўстимиз тропик иқлими бу юрт одамлари, қўндалик ҳаёти ҳақида ўз ҳайратини яширмади...

— Уларнинг ҳаётини чуқурроқ била бошлаганимизда бу ерда ҳамма нарсаси аралашиб кетганлигига гувоҳ бўлдим. Масалан, уларда никоҳ ҳамон жуда қадимий тартибда амалга оширилади. Қиз йигитни сайлайди. Агар сайланган йигит бошқа жамоалдан бўлса қиз мансуб жамоа аъзоллигига қабул қилинади. У эндиликда ушбу жамоа аъзолари билан бирга яшайди. Жамоада ўза-

келаётир, деб қўшиб қўйди у.

Биласизми, Россияда бундай фикр қўллаб-қувватланиши учун вақт ва тажриба зарур («Бозор сари 500 кун», «фалажлаб даволаш» дастурларини эсланг) бўлди. Ўзоқ хоризжаги демократияни экспорт қилиш истагида юрган кучлар эса уни ҳамон тушуниб етганлари йўқ.

Бозор иқтисодиётига бирданига ўтиб бўлмагани мустақилликнинг бошидаёқ юртбошимиз Ислон Каримов томонидан кўп бор таъкидланганди. Аҳолисининг яримдан кўпи ёшлар, меҳнатга яроқли аҳоли қатламнинг аксарияти қишлоқ ҳўжалигига банд бўлган, хизмат кўрсатиш ва ишлаб чиқариш тизими ривожланмаган бир шароитда дарҳол бозорга ўтиш

да эди, бизнинг оилаларимиз катта иқтисодий қийинчиликка дуч келган бўларди...

Мамлакатни модернизация ва ислох этишнинг бу услуби босқичма-босқичлик стратегиясида ўз аксини топганди. Эндиликда ҳам бу оқилона стратегия ўз аҳамиятини йўқотгани йўқ. Бу ҳақда ислохотларнинг бош ташаббускори мамлакатимиз Президенти Ислон Каримов 2005 йил 28 январ куни бўлиб ўтган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги маърузасида шундай деганди:

«Албатта биз, аввалгидек давлат ва жамиятни ислох этиш, ҳамда модернизация қилишда ўзбек моделининг муҳим таркибий қисми бўлган босқичма-босқичлик

Мендан кўпича «газеталарингиз нега бунча жиддий» деб сўрашадилар. Ростки ҳам шу, «Huquq» — жиддий газета. Энди айтинг, одамларни сарсон-саргардон қиладиган расмийчи, аризмаган хизмати учун таъмирилик қиладиган юлғич ёхуд жамиятимизда учраб турадиган товланмачи, ўғри, қотил каби қиссалар қилиминини фой этишини жиддий мақодаларсиз, мунозараларсиз тасаввур қилиб бўладими? Ташқи кучларнинг ахборот хужури фаоллашиб, одамларни қалғитишга уринган пайтда газетанинг «қиёфаси жилмайиб» туриши мумкинми-ди? Бундай салбий ҳолатларни бартараф этишга кўпчилолар ўзини даражасида қараб бўладими?

эканман, шунинг учун ҳам мамлакатни модернизациялаш ва ислох этиш муддати мавзусига тўхталар қарор қилдим. Шунда яна бир бор ўз бурчимизни бажарган бўламиз.

Олий Мажлис Сенатида ўлим жазосини бекор қилиш, қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш масаласи муҳокама қилинганда мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотлар қўламини бундан ҳам тезроқ олиб бориш мумкинлиги деган саволни ўзимга бериб кўрдим. Қанча уринмайин, қўйилгандан кўра ўринлироқ жавоб тополмадим:

— Йўқ. Эришилган ютуқларнинг ўзи ақл бовар қилмас даражада қисқа муддатда қўлга киритилган. Фахр билан айтиш мумкин бўлган муваффақиятлар сарасига икки палатани парламентга ўтатиш ва суд қўқимининг мустақамлашилган, тадбиркорлик, эркин рақобатга йўл очиб берилиши, бозор инфратузилмаларининг

Шу ўринда яна бир савол турғилиди. Нима учун демократияни экспорт қилиш истагида юрган кучлар талаб қилаётганликда модернизациялашни бирварақайига ўтказиб бўлмайди? Ҳудди шу савол Москвада чоп этиладиган «Вопросы глобализации и безопасность России» журналида фаол муҳокама қилинганлиги.

Мунозараларда қатнашган қатор академик-олимлар ислохотларнинг муваффақиятида айнан ижтимоий-сиёсий, иқтисодий таъминининг, аҳолининг бу ислохотларга тайёрлигининг аҳамияти катта эканлигини яқинлиқ билан эътироф этдилар. Пировлар ҳулоса эса ундан ҳам қизиқ:

— Россияни модернизациялашнинг қисқа вақтда яқунлаб бўлмайди.

Ҳудди шунга ўхшаш фикрни яқинда Африкадаги давлатлардан

ро бўйсунмиш, ҳўжалик юритиш ҳам иерархик тартибда амалга оширилади. Маҳаллий бошқарув, суд-маҳкама ишларининг ҳолати ҳақида эса ўзингиз ҳулоса чиқараверинг. Мен Жигуба исмли бир йигит билан яқиндан танишиб қолдим. Ундан келажақни қандай тасаввур қилсан, яқин йилларда унинг мамлакатни жаҳон ҳамжамиятига тўлиқ интеграциялашиб кета олармикан, деб сўрадим. Фарбага қайсидир олий ўқув юртини тутатган Жигуба ўз мамлакатни озодликка чиққанлигига етмиш йилдан ошганлигини, шундай бўлса-да дунё андозларидаги демократик қадриятлар батамом мустаҳкамлашни учун ҳали кўп вақт керак бўлишини тан олди. Маҳаллий шароит, миллий менталитетни босқичма-босқич ўзгартириб, бозор инфратузилмаларини ҳам бир четдан шакллантириб боришга тўғри

тўғрисида гапиришнинг ўзи янглиш эмасми? Келинг, бу ҳақида фуқаролардан бирини эшитайлик.

Саодат Норжигитова:

— Мен Сирдарё вилоятининг Ширин шаҳридаги тикувчилик цехида ишлардим. Иттифоқ даврида бу цех марказлашган тартибда бошқариладди. Биз фақат белгиланган режани бажарардик. Мустақилликнинг дастлабки йиллари цех ҳуусийлаштирилди. Лекин давлат буюртмаси сақланиб қолди. Бир неча йил ўтгач махсусотказининг яримини бозорга чиқаришга рухсат берилди. Ускуналаримиз эскирганлиги сабабли махсусотказимизнинг сифати бозорбон бўлишида қийинчилик туғилди. Лекин давлатнинг қўллаб-қувватлаши сабабли биз бир неча йил ўз иш жойимизни, маошимизни сақлаб қолдик. Агар ушбу цехимиз бозор қўқоғига дарҳол отиб юборилгани-

лик тамойилига бундан бўён ҳам қийин аям қиламиз».

Тан олайлик, олиб борилаётган ислохотлар туфайли Ўзбекистон фаровонликка, ҳавфсизликка, истиқболга ва жамиятдаги муносабатлар мажмуининг қўнунлиги ҳақида демократик эканлигига эришса олади.

Илоҳим, бундай муваффақиятларимиз янада кўпайиб, мамлакатимиз юксалаверсин!

Абдурахмон МУСТАФОКУЛОВ, Парламент ва ҳуқуқ бўлими муҳаррири

IQTIBOS

— Мустақилликка, озодликка эришиш учун баданига бомба боғлаб олиб мактабда ўзини ўзи портлатиб юбориш шарт эмас. Мустақиллик учун кураш, Махатма Ганди, Жавоҳарлаал Неру, Бехбудий ва Авлонийлар тарихидан ўрганадиган бўлсак, ҳалол дипломатия, ўзининг поклиги, ҳалоллиги, эътиқодини исботлай олайдир.

Сиёсий шарҳловчи Қобилбек КАРИМБЕКОВ
(«Huquq» 2005 йил 27 июль)

XXI аср бўёғасида ўзининг давлат мустақиллигини қўлга киритган Ўзбекистон Республикаси миллий ҳавфсизлигини мустаҳкамлаш, демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти барпо этиш, миллий

Ўн олти йил ичида биз кураётган янги жамият, ижтимоий-иқтисодий ва маънавий ҳаётимизга кириб келаётган янгилашган жараёнлари, ислохотларнинг тақдирини ва келажаги, аввало, халқимизнинг бу

риждаги таниқли сиёсатчилар, эксперт ва таҳлилчилар Ўзбекистон 16 йил мобайнида қўлга киритган натижаларни ҳолисона ва ҳаққоний баҳолаб, бу мамлакат ўзи белгиланган тамойилларга оғишмай амал қилаётганлигини ва албатта, келажаги буюк бўлишини эътироф этмоқда.

1991-2007 йиллар мамлакатимиз учун сермахсул давр бўлди. Бу фикр ички тараққиётимиз учун ҳам, ташқи дунё билан муносабатларимиз учун ҳам тегишли. Ғурур ва ифтихор билан айтиш мумкинки, 16 йиллик тарихан қисқа давр ичида Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятида ўзининг муносиб ўрнига эга бўлди. Мамлакатимизнинг дунёдаги обрў-эътибори юксалиб бораёт-

қи сиёсатининг натижаси сифатида намоён бўлиб бормоқда.

Юртбошимиз Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузасида (2005 йил 28 январь) алоҳида таъкидлаб ўтганидек, «давлатимиз ташқи сиёсатининг маъно-мазмунини ва мақсади битта — у ҳам бўлса, Ўзбекистон манфаати ва яна бир бор Ўзбекистон манфаатидир».

Марказий Осиёда тинчлик ва барқарорликни сақлаш, қўшни давлатлар билан яхши ҳамкорлик ўрнатиб, интеграцион жараёнлари МДХ, Евроосиё Иқтисодий Ҳамжамияти ва Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти доирасида янада мустаҳкамлаш

мамлакатимиз ташқи сиёсатининг устувор йўналишларидандир.

Шунингдек, Ўзбекистон ташқи сиёсат соҳасидаги вазифалариди БМТ, Европада Ҳавфсизлик ва ҳамкорлик Ташкилоти, Европа Иттифоқи ва НАТО каби муҳим тузилмалар билан ҳамкорликни мустаҳкамлашга жиддий эътибор қаратиб келмоқда. Мамлакатимиз 16 йилдирки, жаҳондаги йирик, халқаро майдонда етакчи ўрин тутадиган давлатлар билан ҳамкорлик муносабатларини ривожлантириш ва мустаҳкамлашга алоҳида эътибор бермоқда. Бу сиёсат дунёда, аввало, минтақамизда тинчлик, барқарорлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашда катта амалий аҳамиятга эгадир.

қадриятларни тиклаш ва ривожлантириш, бозор иқтисодиётини шакллантириш, одамлар учун фаровон турмуш шароитларини яратиш сари ўзига хос йўл билан илгариллаб бормоқда. Биз мамлакатимизда ҳуқуқий давлат, демократик жамият барпо этиш, инсон манфаати, ҳуқуқ ва эркинликларини энг олий ва устувор қадрият сифатида қарор топтириш борисида 16 йил мобайнида қўнунчилик соҳасида ва амалий сиёсатимизда, шу жумладан, ташқи сиёсатимизда қандай натижа ва ютуқларни қўлга киритган бўлсак, буларнинг барчаси Конституциямизда муҳрлаб қўйилган талаб ва тамойиллар билан ҳамбарчас боғлиқдир.

ўзгаришларни қўллаб-қувватлашга, юртимизда бу боралда одамларимизнинг фойдалиги, уларнинг дунёқараши, онгу тафаккурининг юксалиб боришига боғлиқдир. Ўтган давр мобайнида Ўзбекистоннинг миллий тараққиёт моделини ишлаб чиқишда инқилобий сакрашлар йўлини эмас, аксинча, тадрижий йўлни, босқичма-босқич ривожланиш йўлини танладик.

1991 йил 31 август куни Президент Ислон Каримов мустақиллигимизни эълон қилгач, иштиқлолга эришиб, ўз тақдиримизни ўз қўлимизга олгандан кейин биз ўз олимизга келажаги буюк давлат, ҳеч кимдан кам бўлмайдиган жамият қуришдек улғу мақсадни қўйдик. Бугун эса хо-

гани биринчи навбатда:

— Ўзбекистонда демократик ва бозор иқтисодиёти ислохотларини амалга ошириш натижасида қўлга киритилаётган катта ижобий ўзгаришларда, уларнинг халқаро ҳамжамият томонидан эътироф этилишида мужассам бўлмоқда;

— бу Ўзбекистоннинг жаҳон аҳлига яхши маълум бўлган, минтақамизда барқарорлик ва ҳавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган ташаббусларининг амалий самарасида ўз ифодасини топмоқда;

— ва учинчидан, бу — Ўзбекистонимизнинг халқаро сиёсат майдонида олиб бораётган ҳар томонлама пухта ишланган, чуқур ўйланган ўзбек дипломатияси — таш-

*Мажнунтол тағига ўтқазинг мени,
Шу кунгача ўзи мен чеклаб бўлдим.
Мажнунтол тағига ўтқазинг мени,
Мен учун йиғласин, мен йиғлаб бўлдим.*

Юнусобод туманидаги Хотира майдонига ташриф буюрсангиз, атоқли шоир Миртемирининг айнан жой ҳақида битган мазкур шеърига кўзингиз тушади. Шоир айтганидек, мажмуа атрофидаги мажнунтолларнинг боши эгик, худди кўп йиллар олдин бу ерда бўлиб ўтган хунрезликларга мотам тутгандек қадди дол. Тошкент телеминорасининг рўпарасида жойлашган бу мажмуага қадам қўя экансиз, эътиборингизни дастлаб рамзий қурилган сағана тортади. Ундан пастда эса турли дарахлар экилган хушманзара жой ва «Шахидлар хотираси» музейига дуч келасиз.

«Шахидлар хотираси» ёдгорлик мажмуи баландлиги 27 метрли сағана ва «Уваййа алайҳим салаватун мин раббихим ва раҳматун ва уваййа ҳумул муқтадуна» («Айнан ўшаларга парвардигорлари томонидан саволат (мағфират) ва раҳмат бордин ва айнан улар ҳидоят топувчилардир») деган Қуръон ояти ўйиб битилган тошдан қилинган иборат.

Бу зиёратгоҳ ҳақида кенгроқ маълумотга эга бўлиш умидида «Қатағон қурбонлари хотираси» музейининг бош экскурсоводи **Дилрабо АЛИМБЕРДИЕВА**ни суҳбатга тортган.

— Дилрабо опа, ҳозирда сокин, кўркам бўлган бу мажмуа ўрнида аввал нима бўлган?

— Тўғри айтдингиз, кўринишидан бу жойлар ҳозир сокин бир боғни эслатади. Лекин, анча йиллар олдин бу ер бугундай бошқача кўринишда бўлган. Ён-атроф ваҳимали, қамиш ва дарахлар пала-партиш ўсиб ётган жарикдан иборат бўлган. Ушанда ҳам Бўзсув каналидан кўприк ўтган бўлиб, уни одамлар «Алваста кўприк» деб аташган. 1920-30 йилларда бу ерда 3 қатлағох бўлиб, қатлағох қилинганларни отиб ташлашган. Шу маҳаллада яшовчи кекса одамларнинг гувоҳлик беришича,

Истиқлол йилларида мамлакатимиз дунё ҳамжамиятида ўзининг муносиб ўрнини эгаллади. Бугун мамлакатимизда эркин фуқаролик жамияти, ҳуқуқий-демократик давлат қуриш йўлида амалга оширилаётган ислохотлар натижасида қўлга киритилган улкан ютуқларнинг ҳалқаро ҳамжамият томонидан эътироф этилаётганида ҳам кўриш мумкин.

Бунда республикамизнинг хорижий мамлакатлар билан узвий алоқаларни мустақамлашга алоҳида эътибор қаратаётгани, шунингдек,

риш, ҳукуматларнинг бу борадаги сазай-ҳаракатларини рағбатлантиришдан иборатдир.

ИЭСКО томонидан Тошкент шаҳри 2007 йилда ислом маданияти пойтахти деб эълон қилиниши Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида мамлакатимизда эътиқод эркинлигини таъминлаш, исломий қадриятларни тиклаш ва ривожлантириш, ажлоларимизнинг бой илмий ва маданий меросини ўрганиш, аллома ва азиз-авлиёларимиз қадм-жоларини ободонлаштириш борасида

амалга оширилаётган кенг қамровли ишларнинг ҳалқаро миқёсдаги яна бир эътирофи бўлди.

Шунингдек, пойтахтимизнинг бундай юксак унвонга муносиб қўрилишида халқимизнинг ислом маданияти, фалсафаси, илм-фани ривожига

қўшган улкан ҳиссаси, юртимиз тарихий обида ва меъморчилик намуналари, ислом динига оид қўлзмаманбаларга бойлиги ҳам муҳим ўрин туди.

14-15 август кунлари мамлакатимизда бўлиб ўтган «Ўзбекистоннинг ислом цивилизацияси ривожига қўшган ҳиссаси» мавзuida халқаро илмий-амалий конференция ушбу қарорда белгиланган энг муҳим табирилардир.

Мазкур анжуманида ўттиздан орттиқ мамлакатдан юздан зиёд атоқли уламо, диншунос олим ва мутахассис, давлат, дин ва жамоат арбоблари, халқаро ташкилотлар раҳбарлари иштирок этди.

қурилишида бевосита иштирок этган, ҳозирда «Шахидлар хотираси» хайрия жамғармаси раёсатининг раиси бўлган **Наим КАРИМОВ**дан мажмуага оид қимматли маълумотларни олишга ҳаракат қилдим.

— Муҳтарам домла, ўша муҳим қатағон йилларини сиз қандай баҳолаган бўлардингиз?

— Аввало, бу мустамлакачилик даврига Президентимиз Ислам Каримов 2001 йил 12 май кунини чиқарган фармойиши билан сиёсий баҳо берди. Бунга кўра қурбонлар хотирасини абадийлаштириш бўйича комиссия тўзилди. Бунга қаранг, комиссия иш бошлаган пайтда совет руҳи таъсирида тарбияланган шундай кишилар ҳам топилдики, улар «агар совет давлати бўлмаганда, Ўзбекистон ҳозирга қадар илм-фан, маданиятда бунчалик катта ютуқларга эриша олмасди. Бу — ўзбек халқининг совет

қандай давлат бўлади?

— Хотира майдони мажмуаси қурилишида ёлғиздан чиқмайдиган воқеалар ҳам бўлганми?

— Мажмуа қурилиши бошланиши арафасида эди. Бир пайт шу яқин ўртадаги маҳаллардан ҳашарга деб кетмон, теши кўтариб чиқиб келаётган одамларни кўриб жуда таъсирланиб қетганман. Кейинроқ бошқа воқеалар ҳам кузатишди.

— Музей экспозициясидаги ўзгариш ҳақида эшитдик...

— Ҳа, шундай бўлаяпти. Музей экспозицияси 7 бўлимдан иборат эди. «XX асрнинг ўрталарида Туркистоннинг Россия империяси томонидан босиб олинishi ва унга қарши халқ кўзгалонлари» деб номланган биринчи бўлимни олиб ташлаб, 1917 йил инқилобдан кейинги давр ёлғорликларини 6 та бўлимга жойлаштир-

Ҳеч ким, ҳеч қачон унутилмайдди

моқчимиз. Биласизми, қатағонга учраган одамлардан жудаям кам маълумот, нарсалар қолган. Чунки, ҳибсга олган вақтда уларга тегишли бўлган буюмлар ўша жойнинг ўзида мусолара қилинган ва улар жуда арзон нархларда НКВД дўконларида сотилган. Олинган ҳужжатлар эскиб юборилган.

Музей экспозициясида киритилган яна бир янгилик бу мемориал девор бўлиб, унда ички томонга уйилган 48 тоқча бўлади. Уларнинг ҳар бирида етакчи давлат арбоблари, фан ва маданият ходимларининг суратлари ҳамда ҳаёт ва ижодига оид маълумотлар берилди. Шунингдек, музейнинг тарихий экспозициясига монанд мусиқа садоларини эзиб, ташриф буюрувчиларга эшиттиришни ҳам режалаштирганмиз.

Санобархон ТОЖИБОЕВА, меҳнат ветерани:

— Мен Наманган вилоятидан зиёратга келдим. Отамнинг оталари Султонхонмад ўғли Холмамад 1931 йили «қулоқ» сифатида қатағон қилинган. У кишининг катта хўжаликкари бўлган экан. Бор мол-мулки тортиб олиниб, ўзларини шу ерда қатл қилишган экан. Дадам отасини излаб келганида тополмаган. Насиб қилган экан, руҳлари шод бўлсин деб мен келдим.

Ватан истиқболи йўлида шахид кетган ватандошларимиз ҳар қанча қийноқ, изтиробларга солинимасин, авлодлари учун энг бебаҳо мерос — мустақилликка тамал тошини қўйдилар. Зеро, жалдчилик ҳаракатининг буюк намоёниси Маҳмудхўжа Бехбудий айтганидек, ҳақ олинур, берилмас.

Дилноза УМАРОВА,
ЎДЖТУ халқроқ журналистика
факультети талабаси

Термизий ва Имом Термизий, Хиёлати Ичан қалъа, Шаҳрисабздаги Дорут-тиловат, Қарши шаҳридаги Одина ва Кўк Гумбаб обидалари, Қармана шаҳридаги Қосим шайх мақбараси сингари ўнлаб қадимжоларни обод этиш борасида қадимжоларнинг бунёдкорлик ишлари шулар жумласидандир.

Президентимиз томонидан 2007 йил 20 февралда қабул қилинган «Ҳазрати Имом (Ҳасанов) жамоатчилик жамғармасини қўллаб-қувватлаш тўғрисида» қарорга мувофиқ Тошкент шаҳридаги Ҳазрати Имом мажмуасида улкан бунёдкорлик ишлари амалга оширилди. Бугун бу ердаги Ҳазрати Имом жомеъ масжиди, Бароқхон мадрасаси, Мўйи муборак зиёратгоҳи, Тиллашайх масжиди, Ўзбекистон мусулмонлари илорасининг биноси ва бошқа бетакдор иморатлар халқимизнинг буюк бунёдкорлик салоҳияти ва яратувчилик даҳосини яна бир марта ёрқин намоён этди.

Конференция иштирокчилари Ҳазрати Имом мажмуаси зиёратига бўлдилар. Меҳмонлар бу ердаги янгидан барпо этилган масжид ва қайтадан тикланган ҳамда таъмирланган ноёб тарихий обидаларни кўздан кечириб асосида эл-юртимизнинг бутунги кунда ҳам ислом маданияти ривожига салмоқли ҳисса қўшаётганига гувоҳ бўлдилар.

Ўткирхон ДЕҲҚОНОВ, журналист

Тошкент дунё нигоҳида

йирик халқаро ташкилотлар билан самарали ҳамкорлиқни йўлга қўйгани ҳам муҳим омил бўлмоқда.

Ана шундай нуфузли халқаро тузилмалардан бири — Таълим, фан ва маданият масалалари бўйича ислом ташкилоти (ИЭСКО) фаолиятида ҳар йили мусулмон дунёсидаги муайян шаҳарларни ислом маданиятининг пойтахтлари деб эълон қилиш ўзига хос анъанага айланган. Ундан қўзланган асосий мақсад мамлакатлараро маданий алоқаларни ривожлантириш, ислом маданиятига оид илмий-маърифий, тарихий-меъморий меросини ўрганиш, тиклаш ва тарғиб этиш, динлараро ва цивилизациялараро мулоқотни кучайти-

Ижодий зафарлар тилайман

Маълумки, жамият ҳаёти эркинлаштириш, инсон ҳақ-ҳуқуқларини таъминлаш фақат давлат ва ҳокимият идораларига боғлиқ эмас. Мамлакатимизда ривожланган ҳуқуқий демократик давлат қуриш ва фуқаролик жамиятини яратишда биз ҳуқуқшунослар ва матбуот ходимлари олдига ҳам катта вазифалар турибди. Биз қураётган ҳуқуқий демократик давлатда ҳар бир инсон жинси, ёши, миллати, касб-коридан қатъи назар, аввало, ўзини ўзи бошқариши — ҳаётини ўз ақл-идроқи, тафаккури, виждонига асосан йўлга қўйиши, жиммасидиғи масъулиятини ҳис эта билиши, қонунни ҳурмат қилиб, унга риоя этиб яшаши даркор. Бугунги ҳаёт ҳар биримиздан ҳуқуқ ва бурчни тегиз равишда, ўз куч-имкониятига таяниш, атрофда содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларга ҳолис муносабатда бўлиш, шахсий манфаатини давлат ва халқ манфаатлари билан уйғунлаштириш, Ватан ва миллат тақдирига бефарқ бўлмаслик, ақл-заковат ва тадбиркорликни талаб қилмоқда.

Ҳуқуқий маърифат тўғрисида гап-хўрлик ҳаётий зарурат эканига ишонч Ватанимизда ўтказилаётган ислохотларнинг таркибий қисмига айланди. Ўз юртидаги қонунларнинг мазмунини ва моҳиятини, қўдратидан хабардор бўлиш, байриқонуний ҳатти-ҳаракатдан ўзини тийиш ва бошқаларни ҳам нопок йўлдан асрашга интилиш ҳар бир софдил фуқаронинг азалий бурчидир.

Адолат тантанаси, шубҳасизки, мамлакатда қабул қилинган қонунларнинг мазмунини, йўналишини ва мукамал бўлишига боғлиқ. Лекин қонун ҳуқуқий давлат ва адолатли жамиятнинг, унда ҳаёт

кечираётган инсонларнинг ихтиёридаги восита, қурол ҳолос. Унга амал қилинмас экан, ҳеч қандай наф йўқ. Ҳуқуқшуносликнинг қонун ижодкорлигидан ҳам муҳим вазифаси қабул қилинган қонунларнинг тўғри ва аниқ қўлланишини таъминлашдан иборат.

Ҳуқуқий йўналишда ижод қилаётган журналистнинг вазифаси эса жамиятда ҳуқуқий маданиятнинг шаклланишига улуғ қўлиши. Бинобарин ОАВ ходимлари фуқароларни жамиятда содир бўлаётган воқеа-ҳодисалардан ўз вақтида хабардор қилиши, мавжуд қонунлар ва ижтимоий ахлоқ меъёрларига зид бўлган ҳатти-ҳаракатларни ошкор этиши лозим. Шунингдек, ҳуқуқий поймол бўлган фуқарога адолат йўлини кўрсатиши ва унга бошлаши зарур. Юридик нашр бўлган «Huquq» газетаси ҳам фуқароларимизнинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишга ўз ҳиссасини қўшиб келмоқда. Газета саҳифаларида ҳаётимизнинг долзарб масалаларини, мавжуд муаммоларни ҳолисона ёритиб, ечимини топишда фаоллик кўрсатадиган мақолаларнинг янада кўпайишини истайлик.

Мен Ўзбекистон адвокатлар Ассоциацияси ҳамда «ADVOKAT» журнали ижодий жамоаси номидан халқимизнинг ҳуқуқий маданиятини оширишда ўз ҳиссасини қўшиб келаётган «Huquq» газетаси жамоасини 10 йиллик юбилеи ва яқинлашиб келаётган юртимиз мустақиллигининг 16 йиллиги билан чин кўнглимдан муборакбод этаман!

Барчангизга тинчлик-хотиржамлик, ижодий баркамоллик тилайман. Байрамингиз кутлуг бўлсин, азиз ҳамкасблар!

Бахром САЛОМОВ,
Ўзбекистон адвокатлар
Ассоциацияси раиси,
«ADVOKAT» журнали бош муҳаррири

Қонунчиликни тарғиб қилиш, қонун ижодкорлиги фаолияти ҳамда жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш ишида иштирок этиш, прокуратура органлари фаолиятига ошкоралик бериш прокуратура органлари фаолиятининг асосий йўналишларидан биридир. Прокуратура ходимлари бу вазифаларни амалга оширишда бевоқифа «Huquq» газетаси ходимлари билан муттасил ҳамкорлик қилиб келмоқда. Шунинг билан таъкидламоқ керакки, газета фуқаролар билан прокуратура органларининг ўзаро боғлаб турувчи ишонч кўпригига айланган.

Ҳуқуқий маданият тарғиботчиси

«Huquq» газетасининг ташкил топганига бор-йўғи 10 йил бўлган бўлса-да, бу қисқа мuddат ичида муштарийлар ўртасида ўз ўрнига эга бўлди. Чунки унда мамлакатимиз прокуратура органлари фаолиятига ошкоралик берилиб, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликлар юзасидан қўрилган чоратadbирлар ҳақидаги прокуратор-тергов ходимларининг мақолалари ва муштарийлар билан мулоқотлари омма эътиборига ҳавола этиб келинмоқда. Газета фуқароларга ўзларининг қонун билан белгиланган ҳуқуқларини амалга оширишга тўқсонлик қилаётган ҳар қандай қонунбузарликлардан ҳимояланиш бўйича ҳуқуқий маслаҳат олиш имконини яратиб берган. Унда публицистик мақолалар, шеър ва детектив ҳикоялар, ҳаётини воқеаларнинг чоп этилиши ҳар бир муштарийни газетанинг келгуси сонини муштоқлик билан куттишга ундайди. Кейинги йилларда

кўплаб муштарийларнинг асосан бузилган ҳуқуқларини тиклашга ёрдам сўраб мурожаат қилаётганликлари «Huquq» газетасига ишончи ошганлигидан ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи нашр эканлигидан далolat беради. Чунки тахририятда келган ҳар бир хат нафақат тахририят ходимлари томонидан балки, прокуратуранинг тегишли бўлим ва бошқармалари томонидан мазмунан кўриб чиқилиб ҳал қилинмоқда ва муштарийларнинг мурожаатлари жавобсиз қолмаслиги таъминланмоқда.

Ушбу газетада ҳуқуқий тарғибот йўналишидаги бир қатор мақолалар ва савол-жавобларнинг чоп этирилиши сабабли бу газета маълум бир соҳа мутахассислари учун эмас, балки оддий фуқаролар учун ҳам мўлжалланган ҳуқуқий нашрдир. Чунки газетани чоп этилиши ҳар бир қонунчиликдаги янгиликлар, ўзгаришлар мунтазам чоп этиб борилаётганлиги билан жамиятда ҳуқуқий маданиятни

юксалтириш ва аҳолининг ҳуқуқий онгини ошириш, фуқароларни қонунларга ҳурмат ва қонунбузишларга мурасасизлик руҳида тарбиялашда катта аҳамиятга эга.

«Huquq» газетаси тахририятини ва барча муштарийларни кадрон газетамизнинг 10 йиллиги муносабати билан самимий муборакбод этаман! Тахририят ходимларига туганмас ижодий изланиш ҳамда сермахсул меҳнатларига барака тилайман!

Бундан кейин ҳам «Huquq» газетаси ҳуқуқий маданият тарғиботчиси сифатида элнинг сеvimли нашрларидан бири бўлиб қолсин.

М.АМИНЖОНОВА,
Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси Қонунчиликни мустаҳкамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимлари малакасини ошириш Маркази катта ўқитувчиси, юридик фанлар номзоиди

Обуначи талаби доим эътиборда

«Huquq» газетаси 10 ёшда. Шу давр мобайнида газетада турли янгилик ва ўзгаришлар рўй берди. Буларнинг барчаси ўқувчилар талабларидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилди. Шунинг учун бўлса керак, шукрки, обуначиларимиз сони ортиб бормоқда.

Жамоа бир оилага айланган десам муболага бўлмайди. Бозор иқтисодиёти даврида ҳар бир оилада иқтисодий барқарорлик ҳукм суриши учун тинмай меҳнат қилиниши лозим. Тахририят ҳам ана шу қондога асосланиб фаолият юргизади.

Ҳозирги замонда кўпчилик корхона ва ташкилотлар иқтисодий аҳволларини, молия билан боғлиқ маълумотларни сир сақ-

лашга одатланганлар. Биз ҳам маълум маънода шу тартибга амал қиламиз.

Газетанинг иқтисодий аҳволи ҳақида сўз юритар эканмиз, бундан мақсад барқарор иқтисод натижасида обуначилар учун қандай қулайликлар яратилгани ҳақида айтиб ўтиш.

10 йил мобайнида газетада берилаётган материаллар сифати билан биргаликда ташқи кўринишдаги сифатни ривожлантириш асосий мақсадларимиздан бири бўлиб келган. Сўнгги йиллар давомида бунга эришилмоқда. Ташқи кўринишдаги сифатга келсак, ҳозирда газета замон талабиди-ги сифатга эга қозғола босилади. Саккиз саҳифадаги нашримиз тўрт саҳифага кенгайиб, эндиликда «Huquq» ўқувчилар кўлига 12 саҳифада етиб бора-

диган бўлди. Жорий йилдан бошлаб қўшимча тўрт саҳифада газетамиз саҳифаларида россия ва миллий телеканалларимизнинг дастурлари бериб борилиши ҳам ўқувчиларимизга янада кенг имкониятларни яратганимизга мисол бўла олади.

Ўқувчилар учун газетада жорий қилинаётган ушбу ўзгаришлар ўзига яраша харажатларни талаб қилади, албатта. Раҳбарият томонидан газетанинг молия хўжалик бўлимига қўйилган талабга асосан ушбу ўзгаришлар обуна нархига катта таъсир кўрсатмаслиги лозим эди. Ҳозирда ушбу режани удалалик деб айта оламан. Сўнгги йилларда «Huquq»нинг обуна нархи мамлакатимиздаги аксарият нашрлардан арзонроқ бўлишига эришиб келинмоқда.

Шу билан бирга тахририят ходимларини рағбатлантириб туриш ишлари ҳам эътибордан

четда қолмаяпти. Зеро, ҳар қандай фидокорона меҳнат эътироф этилиши шарт. Муаллифларимизнинг ижод маҳсуллари-га қаламҳақи масалалари ҳам

бугуннинг талаби даражасида тўлаб борилмоқда. Иқтисодий рағбатлантириш ҳар қандай соҳада ҳам меҳнат маҳсулининг янада ривожланишига ва сифатини ошишига замин яратди. Бизнинг мақсадимиз ҳам шу.

Мамлакатимиз мустақиллигининг 16 йиллиги ва «Huquq»нинг 10 йиллиги муносабати билан замон талабларига жавоб берадиган янги интернет сайтимиз ишта туширилмоқда.

Келажақ режаларимизга

келсак, нашримизнинг саҳифаларини янада кўпайтириш ва ўқувчиларни қизиқтирган материаллар қўламини кенгайтириш. Яқин келажақда нашримизни рангли саҳифалар билан бойитиш кўзда тутилган.

«Савоб ишни ҳар ким ҳар куни қилиши керак» дейилган. Тахририят ҳам ушбу эзгу нақлга амал қилган ҳолда келажақда баъзи хайрия тадбирларини режалаштириб қўйган. Буларнинг ҳаммаси келажақдаги ишларимиз. «Huquq» эндигина 10 ёшда. Ушбу давр мобайнида у катта марраларга эришди десам, хато бўлмайди. Иншооллоҳ, яқин келажақда жамиятимиз раванг қўлаб олдимизга қўйган режаларимизни амалга ошириш учун жамоамизнинг ташаббускорлиги, шижоати ва салоҳияти етади.

Мустақиллигимизнинг 16 йиллиги билан ҳамюртларимни кутлайман. Ўзбекистон доимо эътироф ва эътиборда бўлсин, жаҳон узра обрўйимиз ва қадримиз бундан-да мустаҳкамланиб бораверсин.

М.ТУРСУНОВА,
Тахририят бош ҳисобчиси

IQTIBOS
— ...ҳаммаси иқтисодга боғланади. Агар қалам ҳақи етарли даражада тўланса, сценарийлар тўлиб кетади. Яхшиларини танлаб олиш имконияти ҳам ошади.
Ўзбекистон халқ артисти
Бахтиёр ИХТИЁРОВ
(«Huquq» 2005 йил 23 февраль)

Мамлакатимиз мустақиллигининг меваси бўлмиш «Нуқуқ» газетасининг биринчи сони дунё юзига кўра ҳам ўн йил тўлибди. Вақт оқар дараё дейди. Яқиндагина чоп этилгандай туюлган газетани бугун ўн ёшга тўлди, дейишса, унча ишонгимиз ҳам келмайди. Бироқ шу ўтган қисқа даврда газета ўз қиёфасига эга бўлди, ўқувчисини топиш ва улар қалбидан жой олди, давр билан бирга қадам ташлаб ўсди, ўз буй-бастини намоён этди. Натижада республикамиздаги энг сеvimли нашрлардан бирига айланди.

Нажот қалбаси бўлиб қолсин

Аҳолининг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, ҳуқуқ-тартиботни мустақамлашга кўмаклашиш, Республика Бош прокуратураси ва прокуратура органлари фаолиятини ошқорлаш зиммасига юкланган газета биринчи сониданоқ кенг жамоатчилик эътиборини қозонди. Олиб бораётган ишлари оламлар учун кўринмас парда ортда турган прокуратура органлари ҳусусидаги мақолаларнинг газета саҳифаларида чоп этилиши бунинг асосий сабабларидан бири эди. Ана шу тарзда Республика-миз ҳаётига ўз сўзи, услуби, ўз йўналиши билан дадил кириб келган «Нуқуқ» газетаси қисқа фурсатда алоҳида нуфузга эга бўлишга улгурди.

Шу давр ичида газетанинг ижодий жамоаси ўқувчилар учун ҳали янгилик бўлган ҳуқуқий йўналиш соҳасини эгаллаб олди, анча тажриба тўплади. Тахририят ходимлари ҳозирги юксак талаблардан келиб чиқиб ҳамма соҳаларда, айниқса, суд-ҳуқуқ тизимида рўй бераётган кўп қиррали ижтимоий жараёнларни, бу борада босқичма-босқич амалга оширилаётган туб ислохотларни кенг ва атрофлича ёритиш учун катта куч-ғайрат сарфлаётганини, газет-хонлар ва жамоатчиликни қизиқти-радиган энг долзарб ва устувор масалаларнинг негизига етиб боришга қодир эканликларини исботлашди. Газета фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқларини, уларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилувчи минбарга айланди. Бир сўз билан айтганда,

«Нуқуқ» газетаси республика прокуратураси органларини халқ билан боғловчи кўприк вазифасини ўтаб келмоқда.

Газета ўз саҳифаларида фақат ҳуқуқий мавзуларни яхши ва изчил ёритиш билан чекланиб қолмаётгани йўқ. Балки детектив ва бадиийнинг бошқа жанрларидаги асарлардан парчалар, қиссалар, кичик ҳажвийлар, прокуратура органлари ходимларининг бетинини ва сермашаққат фаолиятини акс эттирувчи очерк ва лавҳалар, уларнинг иш тажрибаси ҳақида ҳикоя қилувчи мақолаларга ҳам газета саҳифаларидан кенг ўрин берилиб, мавзулар ранг-баранглигига эришиляпти. Шунингдек, вояга етмаганлар ва ёшлар тарбиясига оид мақолалар, жаҳоннинг энг сўнгги янгиликлари, спорт хабарлари билан бирга экология, табиат муҳофазаси ва бу соҳаларнинг амалдаги қонунийлик билан боғлиқ жиҳатлари ҳам газета саҳифаларида анча изчил ёритиб боришмоқда.

«Адолат кучи» газетаси жамоаси ҳам республикамиздаги бошқа ҳуқуқий нашрлар, «Нуқуқ» газетаси ходимлари билан ижодий ҳамкорлик урнатган. 2005 йилнинг баҳоринда «Нуқуқ» газетаси ижодий ходимларининг Қашқадарёда бўлиши бу ҳамкорликни янада мустаҳкамлади. Улардан кўп нарсаларни ўргандик. Мен республика газеталарида деярли ҳеч нарсга ёзмадим. Бироқ «Нуқуқ» билан ҳамкорлик ўрнатиб, ўзининг турли мавзудаги мақолаларим билан

қатнаша бошлаганимдан сўнг элга танилдим, эл орасида, ҳамкасбларим орасида обрў-эътиборим ошди. Бир неча мақолаларим «Нуқуқ» газетасида босилгач, сонининг энг яхши мақоласи деб эътироф этилди, ўзим эса 2006 йилда газетанинг «Энг фалол ҳамкори» деб тан олиндим. Шу тўғрисида ҳам мен газетадан ва унинг аҳил жамоасидан бир умрга миннатдорман.

Киши муайян бир санани нишонлар экан, албатта, ўтган давр мобайнида қўлга киритган натижа ва ютуқларини сарҳисоб қилади. Ўз ишига танқидий баҳо бериб, олдида қўйган марраларни эгаллашда нималар халақит бераётганини таҳлил этиб, тегишли сабоқ ва хулосалар чиқаради.

Шу маънода бугун «Нуқуқ» газетасининг ўн йиллик юбилейини нишонлаётган газета аҳлининг камчиликларидан ютуқлари кўп деб ўйлайман. Чунки улар жамиятдаги янги-ланлишлар жараёнида мавжуд муаммо ва иллатларга мурасиз, ҳақ сўз ва адолат тарафлари бўлиниб, демократик давлат ва эркин фуқаролик жамияти куришдек улкан ишга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшиб келмоқдалар. Газета жамоаси бозор иқтисодиётдан келиб чиқиб, давр талабини тўғри англаган ҳолда нашрнинг мазмун-моҳиятига жиддий эътибор беришдан ташқари, унинг техник жиҳатларига, дизайнига ҳам алоҳида эътибор қаратмоқда. Бу эса газетани нафақат ўқишли қиляпти, балки унинг бежиримлигиниям таъминляпти.

Фурсатдан фойдаланиб, «Нуқуқ» газетасининг аҳил жамоасини газетанинг ўн йиллик юбилейи билан қизгин табриқлайман. Сизларга мустақам соғлиқ, оилавий бахт, ижодий баркамоллик ва аъло кайфият тилайман. Газетангиз чинакамга республика прокуратураси органлари ходимлари ҳаётининг ойнаси, янги тушунчалар учун интилаётганлар ва ҳақиқатни қарор топтириш учун курашаётганларнинг нажот қалбаси бўлиб қолсин.

Норбўта ҲОЗИЕВ,
Қашқадарё вилояти
прокуратурасининг
«Адолат кучи» газетаси бош
муҳаррири

«Нуқуқ»ни билган адашмайди

Бундан ўн йил муқаддам республикамизнинг юзлаб оммавий нашрлари қаторига Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси наири «Нуқуқ» газетаси ҳам қўшиди. Оммабон юридик газета сифатида иш бошлаган бу нашр ўзининг дастлабки сонлариданоқ ижтимоий-иқтисодий, маданий-маърифий ҳаётимизда юз бераётган ўзгаришлар, воқеа-ҳодисаларга ўз муносабатини билдириб, омманинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш борасидаги мақолалари билан ўқувчилар эътиборини торта бошлади.

Дарҳақиқат бугунги кун матбуоти олдида турган энг долзарб вазифа ҳам овоз юрт фуқароларига ўз ҳақ-ҳуқуқлари, мустақиллик қадр-қиммати, ижтимоий-иқтисодий, маданий-маърифий ҳаётининг барча жабҳаларида юргизилаётган ислохотларнинг мақсад вазифаларини, чин ҳақиқатга асосланган тарихимизни тушуништиришдан иборатдир.

Бу вазифани «Нуқуқ»чилар удоасидан чиқаяпти, деб ҳисоблайман. Сабаб унда юрт чуқур маъмурият эа ўқимчиши материаллар чоп этиляпти, у газетхонлар қалбидан чуқур жой олмақда.

Дангал айтишимиз мумкинки, халқ хамиша ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари мададида суяниб яшайди. Қаерда адолат мезонлари бўзилса, уларнинг ҳаёлига биринчи бўлиб қонун ҳимоячилари келади. Шу маънода газета саҳифаларида «Журналист суриштируви» ружни остида тахририятга («Нуқуқ» газетасига) мурожаат қилган фуқароларнинг ариза ва шикоятлари газета саҳифаларида ёритиб келишмоқдаки, бу ҳам газетанинг омма ўртасида обрў-эътибори ошишига сабабчи бўлаяпти. Айниқса, ҳуқуқчиларнинг жойларга чиқиб юзма-юз учрашуви ва суҳбатлар ўтказиб келаётгани газетанинг омма билан алоқасини яхшилаш билан бирга, ўқиллигини ҳам ошираяпти.

Президентимиз матбуот, ижод аҳли олдида бугунги кун қаҳрамонлари қиёфасини яратиб вазифасини қўйди. Фидойилар ҳамма касбда бор. Лекин ҳуқуқ тартибот органлари ходимлари курсатаётган қаҳрамонликлар тамоман бошқача. Улар Ватан, халқ, Президент олдидаги бурчларини теран англайдилар, керак бўлса эл-юрт осойишталиги йўлида жонларини қурбон қиладилар. Мустақил юрт тинчлиги учун курашга бел боғлайдилар. Ҳамкасбларимизне ана шундай мард, паҳлавон, ажойиб ўғил-қизлар ҳаётини ёзётган мақола, лавҳа ва очерклар мустақил давлатимиз раёнақи ва жамиятимиз ривожланишида муҳим қадам, тарбия мактаби бўлишига ишончим комил.

Фурсатдан фойдаланиб ҳамкасб дўстларимни «Нуқуқ» газетаси ташкил этилаётган муборак 10 йиллиги билан ўз номидан ва бутун қорақалпоғистонлик журналистлар номидан табриқлайман. Масъуляти ва шарафли ишларига муваффақиятлар, оилавий бахт ва соғлиқ-саломатлик тилайман. Ижод ва ҳаётлари бундан ҳам парвоз бўлаверсин, дейман.

Нурриддин ОКНАЗАРОВ,
«Нуқуқ» газетасининг
Қорақалпоғистон Республикаси бўйича муҳбири

Мустақиллик меваси

Юртимиз мустақилликка эришган дастлабки кунлардан бошлаб, Президентимиз Ислам Каримов энг аввало халқнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш, уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишини бош мақсад қилиб қўйди. Бу йўлда эса матбуот ҳамда оммавий ахборот воситаларининг ўрни алоҳида аҳамиятга эгадир. Ўтган давр мобайнида оммавий ахборот воситалари туртинчи ҳокимият дея таъ олиниб, бугунги кунда ҳокимият ва бошқа тузилмаларнинг, жамият ва халқ-

нинг ўзаро узвий боғлиқлигини таъминловчи асосий қурол вазифасини бажариб келмоқда. Республика Бош прокуратураси таъсислигида барпо этилиб, 1997 йилнинг 27 августидан чоп этила бошлаган «Нуқуқ» газетасини эса туртинчи ҳокимиятда ўз ўрнига эга, чин маънода «мустақиллик меваси» деб аташимиз мумкин бўлган газета дейишимиз мумкин. Газета ўзининг дастлабки сонларидан бошлаб ўз саҳифаларида ҳуқуқ соҳасида олиб борилаётган янгиланишлар, прокуратура, суд, тергов ишларини оидинлаштиришга бағишланган мақолалар, суд очеркларини мунтазам бериб бориб, республика миқёсидаги ҳуқуқий нашрлар қаторида ўз ўрнини топти.

Бир сўз билан айтганда юртимизда амалга оширилаётган ҳуқуқий ислохотларни, ушбу соҳада юз бераётган янгиланишларини «Нуқуқ» доим ўз саҳифаларида ёритиб бориб, бугунги кунда фуқароларимизнинг ҳуқуқий оғти ҳамда савиясини оширишда астойдил хизмат қилиб келмоқда.

Айниқса, газета саҳифалари-

да бериб келинаётган «Прокуратура ёрдам берди», «Ҳуқуқий маслаҳатхона», «Ҳуқуқ почитадан» ружли остида материаллар, турли суд очерклари ва мақолалар газетхонларнинг қизиқшини тобора ўзига тортиб, уларнинг ҳуқуқий онгини ошириб келмоқда.

Биз Қорақалпоғистон Республикаси ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ҳуқуқий нашри бўлган «Ғаресизлик ҳам Нызам» (Истиқлол ва Қонун) газетаси тахририяти номидан Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 16 йиллиги байрами арафасида ўзининг 10 йиллик байрамини нишонлаётган «Нуқуқ» газетаси жамоасини, унинг кўп сонли муштариларини чин қалбимиздан муборакбод этиб, сийхат-саломатлик, масъулиятли ҳамда машаққатли ишларида зафарлар, келгуси ишларида кўтаринки рух, толмас ирода ва ижодий муваффақиятлар тилаб қоламиз.

З. БЕКМУРАТОВ,
«Ғаресизлик ҳам Нызам»
(Истиқлол ва Қонун)
газетаси Бош муҳаррири

Ҳуқуқий нашрлар сардори

Мана ўн йилдики, «Нуқуқ» газетаси мамлакатимиз аҳлига ҳуқуқий маърифат, зиё улашиб келмоқда. Ўтган даврга назар ташлайдиган бўлсак, бугунгача маъкур газетанинг 550 дан ортқ сони ўқувчилар қўлига етиб борибди. Бу айтишгагина осон. Аслида ҳар бир сонини тайёрлаш, чоп этиш ва мухлислар ҳукмига ҳавола этиш ортда ижодий жамоанинг, заҳматкаш журналистларнинг бедор туғилари-ю, беҳаловат кунлари ётибди. Зеро, ҳозирги кунли рақобат шариоитида халқ дилидаги гапни айтиб, янгича ташаббус, изланувчанлик ила фаолият кўрсатиш, минг-минглаб муштарийлар диққатини жалб этишнинг ўзи бўлмайди.

Шу маънода «Нуқуқ»чилар эришаётган ютуқлар, қўлга киритаётган муваффақиятлар салмоғига барчамиз ҳавас қиламиз. Энг муҳими, прокуратура органлари билан омма орасида «кўприк» вазифасини ўтаётган газета мамлакатимизда ҳуқуқий-демократик жамият барпо этиш, фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқлари, эркинликларини ҳимоялаш, бир сўз билан айтганда, ҳар соҳада қонун устуворлигини таъминлаш ишларига самарали ҳисса қўшиб келмоқда.

Маъкур нашр юртимизда чоп этилаётган барча ҳуқуқий газеталарнинг сарлори десак, муболага эмас. Айниқса, вилоятларда шу йўналишда чиқаётган матбуот воситалари ундан жуда кўп нарсаларни ўрганишаётгани, тажрибасидан фойдаланишаётгани бор ган.

Шу боис ҳам «Нуқуқ»ни жуда кўнчили селиб ўқийди. Фурсатдан фойдаланиб, «Диянат»чилар номидан пойтахтдаги ҳамкасбларимизни газетанинг 10 йиллик тўйи билан самимий қутлайман. Жамоа аъзоларига мустақам соғлиқ, баракали ижод, оилавий осойишталик, янгидан янги парвозлар ёр бўлаверсин!

Шухрат ДЕХНОРОВ,
Наманган вилояти ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг «Диянат»
бирлашган тахририяти бош муҳаррири,
Халқаро «Милтин қалам» миллий муҳофоти голиби

Querdan: Xatlar va jamoatchilik bilan aloqalar sahifasi

Querga: Toshkent shahri, akademik Y. Fuloimov kuchi, 66.
«Huquq» gazetasi taхририяти-ga, 700047

Барча газета ва журналлар каби «Huquq»нинг ҳам ўз жамоаси, бўлимлари мавжуд. Ҳар бир бўлим ўзига юклатилган вазифани адо этади. Хатлар ва жамоатчилик билан алоқалар бўлимининг тахририятнинг юраси десак арзийди. Чунки, тахририятга келган ҳар бир мурожаат аввало шу бўлимда кўздан кечирилади. Шунингдек, чоп этилган газетанинг ҳар бир сони муҳлислар қўлига етиб борар экан, улар ўз мулоҳаза, таклифларини билдириб мактуб йўллайдилар. Шу тариқа тахририят ҳамда муштарий ўртасидаги алоқа кўприги ўрнатилади.

ражада ўзгарганлигини эслатиб ўтиш ўринлидир. Яъни, фуқаро ариза ёзишдан олдин ўзи қандай ҳуқуқларга эгаллиги, қайси ҳолларда унинг ҳуқуқи бузилаётганлиги ҳақида маълумотга эга бўлиб, кейин қўлига қалам олаяпти.

Нима бўлганда ҳам ёзилган ҳар бир хат ортида инсон тақдирини, ечимлаган муаммолар ётади.

Бироқ, келаётган ариза ва шикоятлардаги муаммолар мавзуси деярли ўзгармаган. Тўғри, вақт ўтиши билан боғлиқ масалаларда қўйилаётган талаблар янгича. Мурожаатларнинг бир хиллик даражасида асосий ўзгариш, ойлик иш ҳақини олиш ҳамда эр-хотиннинг ажралиши жараёнидаги мол-мулкка эгаллик қилиш ҳуқуқлари масалаларида ёрдам сўраб ёзилган аризаларни келтиришимиз мумкин. Кейинги пайтда кимошди, савдолари орқали ерга эгаллик қилиш

нишона сони муҳлислар эътиборига ҳавола этилиши прокуратурамиз тарихида унутилмас воқеа бўлиб қолади.

А.Сафоев,
Юқоричирик тумани судининг судьяси

27 август, 1997

1999 йилдан 2006 йилгача тахририят 5608 хат олган бўлиб, шулардан 2667 тасини ариза ва шикоятлар ташкил қилади. Шундан 1788 та аризага расман жавоб берилган, қолганлари имзосиз ёки бир неча манзилларга ёзилгани сабабли эътиборсиз қолдирилган. Масалан, биргина 2001 йилнинг ҳисоб-китобига назар ташлайдиган бўлсак, 797 та хатдан 206 та ариза тегишли идоралар томонидан текширилган. 34 та ариза юзасидан журналист текшируви олиб борилган. Шу йили 77 та хатнинг жавоби газета саҳифасида эълон қилинган. 25 та хат маълум сабабларга кўра эътиборсиз қолдирилган. 200 га яқин муштарий хати газета саҳифасида эълон қилинган. Афсуски, иш бор жойда камчилик ҳам бўлганидек, аризаларга умуман жавоб бермаган ташкилот, орган ва муассасалар ҳам бўлди.

Муаммосининг адолатли ечимини тополмаган, мурожаатига жойларда оддийгина эътибор берилмаган ҳолларда кишида арз қилишга эҳтиёж пайдо бўлади. Натигада аризабозликка ружу қўйилади. Қо

қоласини эслатиб ўтишни истардим. Ушбу мақолада фуқаролар мурожаатлари билан ишлаш, аризаларнинг ҳуқуқлари ва уларга қўйилаётган талаблар ҳақида батафсил маълумот бериб ўтилган. Шу билан бирга, Деҳқонобод халқига нисбатан ёзувчи деган тамганинг берилишидаги сабабларнинг моҳиятлари очиб берилган. Шунингдек, «...фуқаролар ариза ёки шикоят билан мурожаат қилишларидан олдин унда баён этилган ҳолатларнинг тўғрилиги, у ёки бу шахсга нисбатан тўхмат, бўҳтон уюштирмаётганига амин бўлишлари шарт... Акс ҳолда таъқнинг иккинчи учу ўз бошларига бориб тушиши мумкин»лиги мисоллар билан тўшунтириб ўтилади. Таъқнинг иккинчи учу эса қонун талаби билан тартибга солинади:

«Фуқаронинг тўхмат ва ҳақоратдан иборат ариза, таклиф ёки шикоят берганлиги қонунда белгиланган жавобгарликка сабаб бўлади» (26-модда. Фуқаронинг гайриқонуний ҳусусиятдаги ариза, таклиф ёки шикоят берганлиги учун жавобгарлиги) ва «Била туриб сохта маълумотлар баён этилган мурожаатларни текшириш муносабати билан давлат органи томонидан сарф қилинган харажатлар фуқаронинг суднинг қарорига биноан ундириб олиниши мумкин» (27-модда).

Қонуннинг худди мана шу мод-

Эътироф

Эркин минбар

«Real Protection» адвокатлик фирмаси «Huquq» gazetasi тахририятини 10 йиллик юбилейи муносабати билан чин юракдан муборакбод этади ва самарадор фаолият ҳамда янги-дан-янги муваффақиятлар тилайди.

Кўп йиллардан бери мулоқотда бўлиб келаётганимиз боис кўрмасдан тасдиқлашимиз мумкинки, «Huquq» энг ошкор ва тезкор газеталардан бирidir. Жамият ҳаётининг ҳуқуқий жиҳатларини ёритиш бўйича Сизлар амалга ошираётган ишлар юридик фаолиятни такомиллаштиришга, аҳолининг ҳуқуқий маданиятини оширишга ҳисса қўшади. Сизга ва жамоангизга гуллаб-яшнаш, ижодий ютуқлар, олиб бораётган фаолиятимиздан маънавий қониқиш, молиявий фаровонлик ва оилавий бахт-саодат тилаймиз.

Энг яхши истаклар билан
«Real Protection» адвокатлик
фирмаси жамоаси

Мактуб

Ҳурматли «Huquq» gazetasi тахририяти!

Бизнинг сизларга ёзган шикоят аризамиз юзасидан Собир Раҳимов туман прокуратураси жиддий иш олиб борди. Аризада «Файз-Барака» УЖМШ ширкатининг собиқ раиси Дилшод Убайдуллаев томонидан содир этилган техник воситаларнинг талон-тарожиликларига С. Раҳимов туман ҳўжалик суди тегишли чора кўрмаганлиги ҳусусида батафсил ёзиб берган эдик.

Сизларнинг ёрдамларингиз ва эътиборингиз туфайли С.Раҳимов туман прокурори К.Таджикулов аризамизга жавобан иш қайта кўриш учун туман ҳўжалик судига юборилганини бизга маълум қилди. Прокуратурадан келган хатда Д.Убайдуллаевнинг иши юзасидан суд нотўғри ҳукм чиқаргани айтилиб, ундан моддий зарарнинг ундирилиши лозимлиги кўрсатилган. Қайтадан бўлиб ўтган суд натижасига кўра «Файз-Барака» УЖМШ нинг собиқ раисидан ширкатга етказилган 653 минг сўм миқдоридagi зарар ундирилиши тўғрисида ҳукм чиқарилади.

Муаммоимизнинг ижобий ҳал этилишида кўрсатилган амалий ёрдам учун туман прокуратураси ҳамда тахририятга миннатдорлик билдираимиз.

Ташкент шаҳар, С.Раҳимов тумани, Қора-қамиш 1/2,
16-уйда истикомат қилувчилар номидан

ФАОЛИЯТИМИЗГА БИР НАЗАР

Ҳуқуқий жамият барпо этиш, қонуноларга амал қилиб яшашни халқнинг турмуш тарзига синдириб боришни ўзига шior қилиб олган «Huquq» ўтган ўн йил мобайнида ўз мақсадига эришди, десак муволажа бўлмаса керак.

Газетанинг ташкил этилиши ва унинг дунёга келиши жамиятда муносиб қарши олинган. Шу ўринда юридик фанлари доктори Шўҳрат Рўзизафаровнинг «Хуқуқ ва матбуот» номли мақоласида («Huquq», 27 август, 1997 йил) ҳуқуқий нашрларнинг жамиятда тутадиغان ўрни ва фойдаси ҳақида батафсил шарҳ бериб ўтилади: «...Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, фуқароларнинг ҳуқуқ ва мажбурияти бўйича масалаларни ўз вақтида малакали, оқилона ҳал қилишни англамаслиги, ўз манфаатларига етарли даражада юридик баҳо бера олмаслиги ҳуқуқий вазиятни мураккаблаштирилади, турли хил муассаса ва ташкилотларга ортқича мурожаат қилишга сабаб бўлади.

Бунинг акси ўлароқ, юристандан тортиб оддий фуқарога қадар қонуноларга амал қилиб яшашни қўлқилиш турмуш тарзига айлантири олгандагина жамиятнинг маданий қиёфаси бўй-баста билан намён бўлади».

«Huquq» худди шу фикрларга уйғун равишда фаолият юритиб келмоқда. Мақсад эса ҳуқуқий жамият барпо этилишида унинг муносиб ҳиссасини қўлишидир.

Бугун фуқароларнинг ҳуқуқий саводхонлик даражаси ҳар томонлама шаклланаётганининг гувоҳи бўлиб туримиз. Шунингдек, юқоридagi жумлаларга жавобан ўн йил олдинги аризалар билан бугунги кунда ёзилаётган аризалар савиясидаги фарқнинг кескин да-

ҳуқуқининг поймол этилаётгани, йўл ҳаракати ҳалокати туфайли жабранганлар ва уларга нисбатан эътиборсизлик, мактаб ва таълим соҳасидаги таниш-билишчиликлар, айниқса, уй олди-сотдиси билан боғлиқ масалаларда айрим судлар томонидан чиқариб қарорлардан норози бўлиб ёзилган аризалар сони кўпайган.

Тахририят аризаларни ўрганиб, ваколати жиҳатидан тегишли органларга ёки ташкилотларга юбаради. Айни шу дақиқадан бошлаб ўша аризачининг ташвиши билан яшай бошлаймиз. Баҳоли қудрат аризачиларга ёрдам беришга ҳаракат қиламиз.

Газета таваллулининг ўн йиллиги муносабати билан тахририятнинг хатлар ва жамоатчилик билан алоқалар бўлими фаолияти ҳамда тахририятга келган илк мактуб ҳақида қизиқиб кўрдик. Хат газетанинг нишона сониди эълон қилинган экан:

«Мактуб
ХУШХАБАРНИ ЭШИТИБ...

Ташкент шаҳар ва Тошкент вилояти прокуратураларининг «Huquq» жафтаномаси ташкил этганини эшитиб, беҳад хурсанд бўлдим. Сабаби, прокуратура органларида дастлабки ҳаёт сабақларини олганман, жуда қўлпа малакали ҳуқуқшунослар менга устозлик қилган.

Ҳозирги судьялик фаолиятимда ҳам прокуратура органларида олган сабақларим катта наф бермоқда.

Тошкент шаҳар ва вилоят прокуратурасининг барча ходимларини уларнинг мустакил рўзнамиси чиқа бошлагани муносабати билан чин юракдан табриқлайман. Айниқса, давлатимиз мустакиллигининг 6 йиллик тўйи арасида газетанинг

лавреса, аризалар ҳам мавзу жиҳатидан ҳар хил бўлади. Шунингдек, иш жараёнида аноним («омалоқ») хатлар ҳам кўпалаб учрайди.

Маълум бўлишича, айрим фуқаролар баъзи бир шахсларнинг «ўзравон»лигидан ҳайиқиб, гўё ўзини ҳимоя қилган кўйи аноним тарзда ариза йўллашади. Баъзан оддийгина ҳасад, бир-бирини кўролмаслик оқибатида ҳам ўзгалар фаолиятини қоралаб, узундан узун мисоллар келтириб шикоятлар ёзилади. Мурожаатларни ўрганишда ва ҳал этишда доимий қийинчилик туғдирувчи ҳолат — аризада кўрсатилган манзил ва исм-шариф ҳамда имзонинг тан олинмаслигидир.

Иккинчидан, юқорида айтиб ўтилганидек, жойлардаги эътиборсизлик, раҳбар шахсларнинг аҳоли талаб-эҳтиёжига совуққонлик билан қараши ва шунга ўхшаш ҳолатлар аризабозликнинг авж олишига сабаб бўлиб қолаяпти.

Айрим ҳолларда кишилар телефон орқали арз қилади. Бундай ҳолатда шикоятчининг шахсини аниқлаш қийин бўлади. Қолаверса, «фуқароларнинг мурожаат этиш ҳуқуқидан фойдаланишлари бошқа шахсларнинг, жамият ва давлатнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларига путур етказмаслиги керак» («Фуқароларнинг мурожаат этиш ҳуқуқи тўғрисидаги қонуннинг 3-моддаси). Шундай пайтда биз аризаларни ёзма равишда, исм-фамилялари, яшаш манзилларининг тулиқ баёни шахсий имзоси билан тасдиқланган бўлиши кераклигини тўшунтириб ўтаимиз.

Шу ўринда «Huquq»нинг 2000 йил, 5-сониди чоп этилган «Деҳқонободдан нега шикоят кўп?» номли Т.Товешнинг таҳлилчи ма-

даларидан бохабар бўлган фуқаролар ариза ёзишда нималарга эътибор бериш кераклигини тўшунтиб етсала аризабозликнинг барҳам топан бўларди. 1999 йилда эълон қилинган «22-текширув» («Huquq» №19 (83), 12 май) номли мақолада айни шу масалада фикр юритилган. Биргина ариза юзасидан бир йилда 22 марта текширув ўтказилди. Ҳўш, бундай ҳолда иш унуми, ривожланиш қандай кечади? Менимча, юқорида келтириб ўтилган қонун моддалари мана шундай аризаларга нисбатан қўлланилса, овозгарчилик, асабузарликларнинг олди олинган бўларди. Шундай бўлса-да, ҳамма аризалар диққат билан ўрганилади. Айримлари юзасидан журналист текшируви олиб борилади. Масалан 1999 йилда 2 та, 2000 йилда 7 та, 2003 йилда 11 та, 2005 йилда 7 та журналист суриштируви ўтказилди.

Шикоятлар юзасидан олиб борилган ҳар бир журналист суриштируви асосида тўпланган материаллар тегишли органларга юборилиб, натижада фуқароларимизнинг ҳуқуқлари тикланишига ёки керакли тўшунтиришлар берилишига эришилди.

Аризалар сони, уларнинг қамийишини, халқимизнинг муаммолари ҳеч бир тўсиқларсиз, адолатли, қонун йўлида ҳал этилишини истаб қоламиз.

М.ДУСИЯРОВА,
Хатлар ва жамоатчилик билан алоқалар бўлими муҳаррири

Шахсий манфаат исканжасида...

Тувои куни ўғлим иккаламиз ишдан кечроқ қайтдик. Фарҳод бозорига кириб ўтишнинг иложи бўлмади. Маҳалламиз бозорчасидан қовун, тарвуз олмоқчи бўлдик. Бундай қарасак, йўлнинг нариги томонида, дарахлар тагига бир машина тарвуз туширилган. Маҳалла хотин-қизларига гап бермайдиган опахон ерга жойнамоғи тўшаб, намоз ўқимоқда, невараси харидорларга тарвуз сотаётган экан. Ўғлимга қарата «пул кетса кетсин, бегонага кетмасин, юр ўшалардан оламиз» деб ўша томонга ўтдик. Опахон намоз билан банд бўлганлиги учун, неварасига қарата «бизга ширин тарвузларингиздан биттасини танлаб бер, чақмоқлаб кўрсатасан, аммо ширин бўлмасо олмаيمان», дедим ярим ҳазиллашиб. Йигитча тарвуз танлаб бошлади. Анча қўлириб, биттасини танлади, сўнгра чақмоқлаб кўрсатди. Тарвуз тушмагур ранги қизил-қизил бўлса-да, дорига тўйинган жойда ўсганми, таъми шўр эди. «Мен буни олмаيمان», дедим йигитчага. Бу пайт опахон намозини тутатиб, бизга қараб турган экан, бирдан лавуллаб кетди.

— Олмайдиган бўлсанг нега чақмоқлатдингми? Чақмоқлатдингми, энди оласан!

Қарасам, ҳеч бўлмайдиган, шу боис сўрадим:

- Бу тарвуз қанча туради ўзи?
- Икки минг, — деди опахон.
- Сал инсоф қилинг опахон.

Бозорчадагилар бундай тарвузни кўпи билан бир минг икки юзга беришди. Намоз ўқётганингизни кўриб, бир маҳаллада яшамизни инобатда олиб, пулни бегона қилмайлик деб олдингизга келувдим.

— Бозорчадагилар хоҳлашса бепул беришсин, бунинг менга дахли йўқ. Намоз ўқитганим билан ишинг бўлмасин. Намоз ўқиб Худодан пул сўрайман, билингми. Жула кўп пул сўрайман, чунки пулнинг бўлмаса, одамлар сени бир тийинга олишмайди. Кўрган бўлсанг бир ойдан бери шу ерга савдо қила-яман, бу ерда эса савдо қилиш ман этилган. Шунинг учун участкавий келади, пул дейди, санэпидстанция келади, пул дейди, солиқ келади, пул дейди... Тарвузнинг машинасини фойдаланганга олганман.

— Шу савил колтурни рўхсат этилган жойда, айтилик анави бозорчада сотсангиз бўлмайдингми? Шунда жарима ҳам тўлатмадингиз.

— Йўқ, мен шу ерда сотаман, у ерда харидор ҳам, сотувчи қўй...

Қарасам, опага гап уқтириб бўлмайдиган, чўнтагимдан икки минг чиқариб қўлга тутқаздим, сўнгра чақмоқланган тарвузни олиб, икки қўллаб кўтариб бошимдан уч марта айлантириб бетон ариқча урдим. Тарвуз парча-парча бўлиб кетди.

— Ҳой, бу нима қилганинг?
— Пулни тўлаб, сотиб олдим, хоҳласам ейман, хоҳласам ерга ураман.

Уша куни қуруқ чой-нонга қаноат қилдик, аммо ҳар ҳолда дориланган тарвуз еб, беш-олти кун ичбурма бўлгандан кўра шу иш менга маъқул кўринди.

Бир куни Фарҳод бозорига борсам, ёши етмишларга яқинлашган бир опахон растадага эмас, негадир шундоқ дарвозанинг соясига памидор сотаётган экан. Қиз-қизил, чиройли помидорлар целлофан қопчаларга солинган.

— Памидор қанчадан? — сўрадим қизиқсиниб.

— Олти юздан, болам, — деди кампир.

— Вой, нега қиммат, ана, расталарда энг яхши памидорлар килоси беш юздан-ку.

— Буни ювиб, артиб қопчаларга солганмиз, болам.

Битта қопчадаги помидорни қўлга олиб, чамалаб қўрдим, негадир чўғи пастга ўхшаб кўринди. Кампирга олти юз сўм тутқазиб, ҳар эҳтимолга қарши рўхсат сўрадим:

— Ўзи бир киломи? Анави конфет сотаётган боланинг тарозисига тортиб кўрсам бўладими?

— Бир кило, бир кило, — деди кампир шошилиб, — тортиб кўравер.

Уч-тўрт қadam нарида кўчма пештахта қўйиб, конфет, печенье сотаётган болага яқинлашдим.

— Ука, шунинг бир тортиб кўрайлик.

Бола эса менинг гапимга эъти-

Одамзот мол-дунёга бунчалар ўч бўлмас... Минг йиллик биродарлар шахсий манфаатлари тўқнаш келиб қолганда нега бир-бирини кўришга кўзи, отишга ўқи йўқ бўлиб қолади бўлмаса?!

бор ҳам қилмай, елкам оша кампир томонга қараб, «нима, нима?» дегандек саволмуз бош иргарди. Ўғрилиб қарасам, кампир тараздадек қоқ суяк қўллари билан «ўлча берма, ўлча берма» дегандек ишоралар қилаётган экан. Хуллас, қопчадаги памидор роппа-роса 800 грамм чиқди.

Авалгига кампирнинг ёнига бориб бир жанжал қилай дедим-у кейин фикримдан қайтдим. Шу ёшга кириб, ҳар килодан 200 граммдан уриб қолаётган бўлса, унга менинг гапларим таъсир қилармикан?!

Бир неча марта ёмғирда қолиб, бошимдаги дўппининг ранги униқиб кетганлиги учун бир куни янги дўппи олиш ниятида Чорсуга тушдим. Лақланган, ярқироқ дўппилар тизиб қўйилган пештахтага яқинлашдим. Ёши олтимышлардан ошган бир амаки менга пешвоз чиқди:

— Келинг, домла, келинг. Дўппиларинг «доласи» мана бизда.

Мен ранги униқиб кетган дўппини кўлга олишим билан у бошимга ярқироқ дўппилардан бирини кўндирди ва қўлимга ойна тутқазди:

— Ярашганини қаранг, домла, худди қўйиб-қўйгандай...

Дарҳақиқат дўппи жули мос тушган, юзмининг рангини ҳам очиб юборгандек эди.

— Дўппингиз қанча туради? — сўрадим бироз тортиниб.

— Домла, атрофдагиларга эътибор қилманг, менинг молим асл мол, қолганлари ҳаммаси «тўфла». Ёнг машҳур ҳофизлар ҳам дўппини мендан олишади. Ҳофизларга 18-20 мингдан, бошқаларга 15 мингдан. Сизга домлалигингизни инобатда олиб 12 мингдан бераман.

— Мен машҳур ҳофиз эмас, олдин бир домламан. Менга арзонроғи ҳам бўлаверади, — дедим мен ярқироқ дўппини эҳтиёткорлик билан бошимдан олиб пештахтага қўйarkanман. Сўнгра эски дўппини бошимга қўнширдим-у нари кетдим. У ортимдан «домла, ўн мингта оласизми?» деб ҳай-ҳайлаб қолди.

Бошимдаги дўппини ўтган йили ноябрда икки мингта олган эдим. Қиш ойларини тешлакла ўтказдим. Баҳорда бир неча марта ёмғирда қолиб кетмаганимда, дўппим ҳали анча иш беради, аммо афсус... Ҳайронман, нахотки ярим йил ичида нарх-наволар шунча кўтарилиб кетган бўлса... Икки раста айланиб ўтиб,

учинчи растада яна шунақа ярқироқ дўппилар тизиб қўйилгангига кўзим тушди. Аввалгига қайрилиб кетмоқчи ҳам бўлдим, аммо баҳонини сўраш мақсадида қизиқсиниб растага яқинлашдим. Раста ортда кўринишдан водилик бир опахон «Бекажон» газетасини варақлаб ўтирдим.

— Опа, дўппилар қанчадан?
— Қайси бери? — жавоб қилди у саволимга савол билан.

— Манави ярқироқлари.

— Уч мингдан деяман, яна сўрайверасиз ука, — деди у мулоимлик билан. Қўлоқларимга ишонмоладим. Дўппилардан бирини олиб бошимга қўнширдим.

— Йўқ, ука, бу сизга тўғри келмади, сал каттароқ экан, қаранг бурчаклари очилиб қолди. Сиз мана бунисини кўринг.

Аёл шундай деб пештахта тагидан бошқа дўппи чиқарди.

— Бу лакланмаган, материали ўзи шунақа ярқироқ, қўлда тўқилган қора атлас, астари қўлда тўқилган оқ сўрп. Ёмғирда кийсангиз ҳам, қўшда юрсангиз ҳам, бошингиз терлаб кетса ҳам шакли бузилмайди, ранги униқмайди.

Дўппи бошимга тўғри келди.

— Ҳўш, бунга қанча сўрайсиз?

— Лақланганлардан беш юз сўм қимматроқ...

— Яъни уч минг сўм эканда...

— Йўқ, уч минг беш юз сўм... Майли сиз уч минг икки юз берақолинг.

Опага шошилишч равишда пулни санаб бериб, дўппини бошга қўнширдим дедим:

— Анави бурчакда бир киши худди шунақа дўппиларга ўн беш минг сўрапти.

— Қора қўйлакли кишимиз, эй ўқисин, у олибсатар. Дўппиларни биздан талашиб-тортишиб икки мингдан олади, сўнгра отасининг баҳонини қўйиб сотади. Эҳтимол шунинг учун баракаси йўқдир. Ё ичиб олиб, пулни йўқотиб қўлади, ё ўғирвачилар чўнтагини кесиб кетади. Аммо унда сиз олган дўппидан йўқ, Булар ўзи учта эди, заказга тайёрлагандик. Иккитасини олиб кетишиб, битта-си қолувди. Сизга насиб қилган экан.

Янги дўппини бошга қўншириб, атайлаб амакининг пештахтаси ёнига тўқашдим. Бошимга кўзи тушиби билан амаки шошилиб сўради:

— Домла, қанчага олдингиз?
— Йигирма бештага.
— Сал шошилибсиз-да. Мен сиз-

га ўнгага ҳам бермоқчи эдим, эшитмадингиз.

— Ака, бу бошқача дўппи эканда, бунинг устига сотувчилар таниш чиқиб қолишди. Қаранг, бу лакланган дўппи эмас, заказга тикилган, материали қора атлас, астари қўлда тўқилган мустақкам оқ сўрпидан. Мен

унга дўппини кўз-кўз қилдим. Унинг ичидан чуқур бир ҳўрсиниш келди:

— Шунақасидан олиш ниятингиз бор экан, бир оғиз айтсангиз, гаплашиб йигирма иккиларга олиб берадирим.

— Майли, кейинги сафар олиб берарсиз. Янги дўппини бошга қўншириб, қадимини гоз тутганча ундан узоклашдим. Кейин нима бўлганини билмаيمان.

Автобуга ўтириб, уйга йўл оларканман, йўл-йўлакай хаёлга толдим. Шахсий манфаат ортдан қувиш балоси қачон бизларга бунчалар ёпишиб олди?

Нега юртдош биродарларимиз шайтонинг ланнингинг васвасасига лаққа тушибди? Нега одамларнинг пешона тери тўқиб топган молини туя қилаётган, аримастагина ишларини битириб бериш учун тоғдай пора талаб қилаётган кишиларнинг қилмишларини кўриб турсак-да, ўзимизни кўрмасликка оладиган аҳволга тушиб қолдик. Қачон Аллоҳ таолонинг Қуръони каримдаги «Мол-дунёларингизни ораларингизда ноҳақ-ҳаром йўллар билан емангиз!» (Яъни бир-бирингизнинг ҳақингизни еманг. (Ва) гуноҳ қилаётганингизни) билиб туриб, одамларнинг молларидан бир қисмини ҳаром йўл билан еиш учун (молларингизни пора қилиб) ҳокимларга узатманг, деган буйруғини ёддан чиқардик. (Қуръони карим 2:188)

Эсимда, 1969 йилнинг ёзида мактабни тутатиб, қишлоқдан Тошкентга келдим. Ниятим Тошкент Давлат Чет тиллар педагогика институтининг немис тили факультетига ўқишга кириш эди. Тўртинчи синфда ўқиб юрганймдэк рус разведкачиси Николай Кузнецов тўғрисидаги «Матонатли кишилар» деган романи ўқиб, ўша кишидек моҳир разведкачи бўлишни кўнглимга тутиб қўйгандим. Ҳужжатларни топишгач, таниш болаларнинг ётоқхонасига жойлашиб, имтиҳонларга тайёргарлик қўрдик. Атгестатдаги баҳоларимн яхши, олтин медал бермаслик учун физкультура ва меҳнат таълимидан қўйилган «тўрт» баҳоларни айтмасак, ҳаммаси беш эди. Тўғрида, олдий колхозчининг боласига ўша пайтда олтин медални ким қўйибди, мактабга ажратилган савил қолур битта олтин ва битта қумуш медал раис бува-нини жиянига ва қассобнинг қизига насиб эди. Тўртта кириш имтиҳонининг учтасини бешга, биттасини тўртга топишдик. Пахта тозалаш заводи ишчисининг қизи, мен билан мактабда баҳсма-баҳс ўқиган Шаҳодат (исмлар ўзгаририлган) иккита беш оиди, иккита имтиҳонини эса тўртга топишдик. Қолган танишларимиз уч-тўртдан

юқори кўтарила олмадилар. Аммо фалакнинг ўйинини қаранг-ки, ўша уч-тўрт баҳо олганлар мандат куни биринчилар қаторида қақрилиб, ўқишга қабул қилиндилар, бизни эса ҳеч ким қақирмади. Комиссия ишини тутатишга озгина вақт қолганда жанжал-тўпалон билан икковлашиб комиссия ҳўзурига кирдик.

— Бизни нега қақирмайсизлар?
— Нега қақирарканмиз? Кимсизлар ўзи? — сўради бўйиндаги шода марварид тақинчоқлари, қўлларидagi билакузуклари яраклаб турган бир опахон. — Биз етарли балл тўплаган барча йигит-қизларни қақирдик.

— Нималар деясиз, опахон, бу қиз иккита беш, иккита тўрт олган. Мен учта беш, битта тўрт олганман. Биз билан имтиҳон топишриб, уч баҳо олганларни ҳам қақирдингизлар-ку!

Турда ўтирган кўз ойнакли амаки ёзувдан тўхтаб, бошини кўтарди:

— Буларнинг ҳужжатларини келтиринларчи!

Бир йигит чиқиб кетиб, ярим соатлардан кейин иккита папкани кўтариб келди:

— Кечирасиз, домла, жовоннинг оркасига тушиб кетган экан, кўрма қўлибмиз.

Домла папкаларни очиб, баҳо-ларимизни кўрди, кейин афеуслангандек бош чайқалди:

— Катта балл тўплаганлар қолиб кетиб, паст балл тўплаганларни олиб қўйибмиз-ку. Энди уларни қайтариб, буларни олсак, улар хафа бўлишади. Майли, бир йўлини топармиз. Сизларни сиртқи бўлимга қабул қиламиз, — деди у ва менга қаради: — Розимизми?

Кимдир мени бир туртиб қўйгандек бўлди. Аввалгига «омла, уч олганларни қабул қилиб, беш олганларни қолдирсангизлар, биз хафа бўлмаймизми?» дегим келди, бироқ негадир айтолмадим, розиман дегандек бош иргаб қўйдим. Аммо Шаҳодат бало экан, сиртдан ўқишга рози бўлмади.

— Қишлоғимиз юртимизнинг бир чеккасида. У ерда турли алолат-сизликлар бўлиши мумкин. Биз бунга кўникиб қолганмиз. Аммо жуда оғир масалаларга дуч келганимизда «Тошкентга бораман, арз қиламан» деган гапдан кейин барча муаммолар ҳал бўлиб кетганини ҳам кўрганмиз. Шу боис Тошкент бизнинг тасаввуримизда алолат маъни эди. Афсус, бу ердан ҳам файз кета бошлабди.

— Бу билан нима демоқчисан ўзи? — шанғиллади билакузукли хоним.

— Демократикки, мен бундай алолатсизлик мавжуд бўлган ўқув юртида ўқийман.

— Ўқимасанг ҳўжатларингизни қайтариб ол-да, кетавер, ана катта кўча!

У қизнинг қўлидан тилхатни қилиб олди-ку, ҳўжатларини папкаси билан қўлга тутқазди. Шаҳодат шартта бўрилиб чиқиб кетди. Шу ерда мен опага қарата «опажон, қўнглингиздаги манави билакузукларни, бўйингиздаги марварид қараб жойлашган ўқувчи минг йилда ҳам ололмайди. Улар би билан бирга имтиҳон топишриб, ўқишга қабул қилинган «уччи»лар ва «тўртчи»ларнинг ота-оналари чаласавод болаларини ўқишга қабул қилганингиз эвазига келтирган «совга-салом»ларни ҳисобидан олинган бўлса керак», дегим келди, аммо деълмадим. Ўзимга ҳам катта кўчани кўрсатиб қўйишларидан кўрдиким, демакки, озиғна бўлса-да шахсий манфаатимни ўйладим.

Шаҳодатнинг ўқишга кирмай қолганига ўзимнинг кўрқоқлик қилганим, шахсий манфаатимни ўйлаганим ҳам қандайдир даражада сабаб бўлганини ўйлаб ҳали-ҳануз ичимдан эзиламан. Аммо наҳора...

Демак, оёғимиздан тортидиган барча иллатларнинг бош сабаби шахсий манфаатини кўзга олган экан.

Бу иллатдан халос бўлмасак, «элим деб, юртим деб ёниб яшамасак», ширин орузларимиз орузлигича қолиб кетиши ҳеч гапмас.

Йўлдош ПАРДА

У содир қилган жиноятлари тафсилотини худди қизил қарди китобни мутолаа қилмаётган кишидек гапириб беради. Жиноятлари яраша жазо олишига ҳеч қандай шубҳа йўқ. Украина ҳукумати мазкур жиноят иши юзасидан ҳатто ўлим жазоси ҳақидаги мораторийни тўхтатиб туришга ваъда берган.

Петр Крючковский 1996 йил ўзи ва оиласи учун фақат бахт келтиришига астойдил ишонарди. У янги уй учун пул топиш мақсадида беш йил мобайнида рафиқаси Мария ҳамда яқинларидан узоқда тинмай меҳнат қилди. Мўлжалланган маблағ йиғилганидан сўнг ёш оила орзусига эришди. Бироқ Крючковскийларни кутаётган фожиа фақат Яратганга аён эди.

Браткович қишлоғида навбатдаги киши кунларининг бирида ҳаво очик бўлди. Ойдин тун ҳам 20 даража совуққа қарамасдан жуда гўзал эди. Ёш оиланинг кўч-кўчи ҳам охирига етиб қолганди. Қишлоқнинг чеккасида жойлашган уйга кўчишда ёғиб ўтган қор анча қулайлик яратди. Чанги сенил сирпанарди. Орзу қилинган уйда жиҳозларни жойлаштиришга дастёрлар Марьянинг эгизак синглилари Леся ва Марья ҳам етиб келишди.

Петрнинг бошига биринчи ўқ текканда у деразага парда

оила ўлдирилди. Украина милицияси олдида ўта мушкул муаммо юзга келди. Братковичдаги ушбу воқеадан бир ҳафта олдин Украинанинг гарбий қисмида Николай Зайченко, унинг рафиқаси ва икки нафар фарзанди (улардан бири уч ойлик гўдак) ўлдирилган эди. Бироқ ушбу жиноятлар ўрта-сидаги боғлиқлик милиция ходимлари томонидан ўрганилмаганди ҳам.

Зайченконинг оиласи ўлди-

ошиб боришига қарамасдан ишда ҳеч қандай ойдинлик кўринмасди.

Братковичдаги сўнгги қотилликдан беш кун ўтиб православлар Рождествосида қотил яна «овға» чиқди. Бу гал бузуқ машинасида ёрдам кутиб ўтирган аёл билан эркак қурбонга айланади. Қотил аёлнинг мурдасини ҳўрлайди ва машинани тузатиб йўлга тушади. У ўғирланган машинадаги икки йўловчини ҳам отиб ўлдириб,

яшашарди.

Танишганларидан бир ҳафта ўтиб, Анатолий акамдан хабар олиб келаман, дея яна Маленага йўл олди. Кўп ўтмай қайтиб келган Анатолий ўшанда Зайченко ва унинг оиласини ўлдириб, уйдан ўғирланган нарсаларни севгилиси ҳамда ўғай болаларига бозордан сотиб олдим деб совға қилди. Шу кези у вақтинчалик иш топдим, деб уйдан тез-тез кетадиган бўлиб қолди.

Бир кун у Аннага тўй ҳақида сўз очди. «Мен жуда бахтиёр эдим. Унинг сўзларига розилик сифатида индамадим», дейди Анна. 1996 йил Анна дўстлари билан янги йилни кутиб олаётган эди. У севгилиси учун қадаҳ кўтарди. Оноприенко эса яна «иш билан кетган» эди.

Қотилликларнинг кети узилмасди. Ёнғ даҳшатли воқеалар 24 декабр ва 6 январь ораллиғида кечди. Бу вақт мобайнида у уч оилани, яъни ўн беш кишини ўлдириб бўлган эди. Яна ўша Братковичга қайтиб, бу гал ўлга сифатида Пилатовлар оиласини танилади. Қотиллик ҳар домғи сценарий бўйича амалга оширилади. Тонг отай деган маҳал у уйга кириб бориб, бутун оилани, яъни ота, она, қариялар ҳамда олти яшар болани отиб ташлади. Ўша кун у 27 ёшли

бор эди. Асосий далилий ашё «Тоз-34» қирқма миллиқ эди. Анна черковдан қайтганида қўлига кишан солинган севгилисини олиб кетишгаётгани. У Аннага жиммайиб боқиб: «хавотир олма, ҳаммаси яхши бўлади» деди.

Аннанинг суддаги кўрсатмасидан: «Мен Толдикнинг қотил эканлигига ишонолмайман. Бундай бўлиши мумкин эмас. Бу даҳшат».

Аваллига Оноприенко тергов ходимларига ҳеч нарсани айтмади. Кейинроқ эса гапира бошлади...

Қотилликларнинг сабаби ҳақида сўралганда, у бу «юқоридан» келган топшириқ эканини, уни «галактикаро» кучлар бошқарганини айтган. Оноприенко ўзини «табиат феномени» сифатида ўрганишларини талаб қилган. Докторларнинг таъкидлашича, у ўзининг бахтсиз ҳаёти учун ўқ олиш мақсадида бошқаларни ўлдирган.

Оноприенко 15 ёшида техникумни ташлаб, маҳаллий ПТУда ўрмончилик соҳаси бўйича ўқишни бошлади. Ҳарбий хизматни ўтаб бўлгач, Одессага кўчиб кетиб 1989 йил 30 ёшида илк қотилликни содир этди. Илк қурбон Анатолий яшаб турган квартира эгаси эди. Жуда эриккан ва Украинага қайтиб кетиши учун пулга муҳтож йигит масалани шу йўл билан

ИККИ ОЁҚЛИ ЙИРТҚИЧ

осаётган эди. Иккинчи ўқ кўрагини тешиб ўтди. Шокка тушиб қолган Мария ва Марья жойларидан қотиб қолишди. Кейинроқ уларнинг жасадни жойларидан ўтирган (иқкаласи ҳам бошидан ўқ еган) ҳолатда топилади. Леся эса унга ташланган қотилдан даҳшатга тушганидан қўлларини деярли суянгича тийлашган ҳолда ошхонада ҳаёт билан вилолашди. Унинг ёнида қўлоқларидан қотиб олинган зираклар ётарди. Қотил зираклар қимматбаҳо эмаслигини кейинроқ тушунган бўлса керак. Марьянинг никоҳ узуги бармоғи билан бирга чопиб олинган. Уйдан сал нарироқда оппоқ қорни қизил қонга беланганча яна икки мурда ётарди. Улар ҳойнаҳой қотилни кўриб қолишган ва шунинг учун ўша тундаги ҳунрезликнинг сўнгги қурбонларига айланишганди.

Бу ваҳшийдан кейин Украина бўйлаб шу қама даҳшатли манзара қоларди. Тарихнинг коллективлаштириш, уруш каби аянчли саҳифаларини бошдан кечирган ота ва оналар, бобо ва момолар кун келиб фарзандларини ўзлариникидан бўлган кимдир қира бошлашини ҳаёларига ҳам келтирмаган эдилар. Ушбу воқеалар бошлаганидан тўрт ой ўтиб қотил қўлга олинганда унинг ҳаётдан аламзада етим эканлиги ва шунинг учун етимларни кўпайтириш мақсадида «енг шимаргани» аён бўлди.

Аваллига у ўғирлик мақсадида қотилликка қўл урган эди. Бироқ кейинроқ бу «иши»дан шунчаки завқлана бошлади. Қотил қўлга олинганга қалар қурбонлар сонининг кўлами эпидемия сингари кўриниш олди. Браткович қишлоғида беш кишидан иборат яна бир

рилдан сўнг милиция ходимлари қотилнинг исмини 1977 йил Зайченко ўқиган мактабнинг синф журналидан излаб кўришса яхши бўларди. Синфга келган янги ўқувчи Малена шахрида жойлашган болалар уйида қатта бўлган эди. Синфдошлар уни безори деб ҳисоблашарди. Айтишларича, у барчага юқоридан баҳо беради. Ингирма йил ўтиб у ҳунрезликларини амалга ошириш мақсадида Маленага қайтиб келади. У нима учун ўлдирарди? Бу қасосми? Бу фақат унинг ўзинигина маълум эди.

УНИНГ ИСМИ АНАТОЛИЙ ОНОПРИЕНКО

1995 йилнинг қаҳратон киши қотил тарафда эди. Баъзида ҳарорат 40 даражагача тушиб кетарди. Иқтисод мақсадида электр таъминоти мунтазам ўчириб туриларди. Қоронғулик ҳам қотилга қўл келарди. Барча қотилликлар деярли бир хил кўринишда: у чеккароқда жойлашган уйга бостириб кириб эркакларни ов милтигидан отиб ўлдириб, аёл ва болаларни пинчоқ билан гумдон қиларди. Қўлга тушганида у «менга қаршилик кўрсата олмайдиган қурбонларимга ўқ кетказмасликка ҳаракат қилардим» деб айтган. Оноприенко гувоҳларни ҳеч қачон тирик қолдирмаган.

Қишлоқнинг содда аҳолиси қотил кимлиги ҳақида турли тахминлар қиларди. Қотилликлар негис маньяти, бир гуруҳ шахслар, ҳаттоки иблис томонидан амалга ошириляпти деган миш-мишлар тарқаганди. Қалаванинг учини тополмаётган милиция ходимларининг ҳам бошлари қотганди. Улар қотилни «Терминатор» деб аташарди. Қурбонлар сони

уларнинг оёқ кийимларини ечиб олади. Бир неча соатдан кейин сўнгги қотиллик амалга оширилган манзилга яқинроқ жойда яна уч киши отиб ташланди. Қотил навбатдаги қурбонларнинг чарм пальтосини ва узугини ўзиники қилиб олди. Йўлда давом этиб кўзи иккита сумка тўла озиқ-овқат олиб кетаётган аёлга тушди. Узилган иккита ўқ аёлнинг нариги дунёга равона бўлишига сабаб бўлди. Иккита ботинка, чарм пальто, узук ва икки сумка озиқ-овқат ва саккизта мурда.

Яворов ҳарбийлар шаҳарчаси Братковичдан машинада ярим соатлик йўл. Крючковскийлар оиласи ўлдирилишдан икки кун ва Рождестводаги қонли кечадан бир ҳафта олдин Оноприенко айнаи шу шаҳарчада ҳаётидаги ягона севгисини учратган. Шаҳарчага келган 37 ёшли Анатолий яқин қариндоши, гарнизон капитани Пётрдан уйда яшаб туришини сўраган. Бир ой ўтар ўтмас Пётрнинг рафиқаси ундан қариндошини кўчириб юборишни талаб қилади. Унинг феъли ва кроват остига беркитиб қўйган ов милтиги аёлда шубҳа туғдираётганини айтди. Пётр қариндошининг яшаши учун жой қилари бошлайди.

Кейин Анатолийни 34 ёшли бева аёл Анна Козак-билан таништириб қўйишга қарор қилди. Ўзига муносиб умр йўлоши қидириб юрган, гарнизондаги сартарошхонада ишловчи Аннанинг квартираси ҳам бор эди. Улар ўтиришда танишишди. Иккови ҳам бир-бирига қўнғил қўйди. Анатолий Аннанинг болалари — 6 яшар Игор ва 15 ёшли Кристинага ҳам меҳрибонлик кўрсатарди. Атрофдагиларнинг айтишича, уларнинг оиласи жуда бахтли

аёлни ва 57 ёшли йўловчи эркакни ҳам ўлдирди. Бир ҳафта ўтар ўтмас Киевга яқинроқ жойда яна тўрт киши ҳаётдан кўз юмди. Қурбонлар 32 ёшли ҳайдовчи, 28 ёшли ҳамшира ва унинг икки нафар ёш боласи эди. Икки ҳафта ўтиб, Оноприенко ўзи туғилган туманда яна бир ойлани гумдон қилди.

Махсус гуруҳ ва қуролланган милиция ходимлари Аннанинг уйини ўраб олишди. Эшик кўнгируги чалинганда Оноприенко севгисини черковдан қайтди деб ўйлаб, эшикни очди. Қотил милиция ходимларига жиддий қаршилик кўрсата олмади. Милиция ходимлари Оноприенконни қандай қилиб топганликларига ҳақида ҳар хил маълумотлар бор. Кўпчилик уни қўлга олинишда севгисини ёрдам берган деган фикрга таянишди. Аммо Аннанинг ўзини тутиши бунинг аксини кўрсатарди.

Ўзини мулоийм тутаётган Оноприенконни қотил эканлигига аваллига милиция ходимларининг ҳам ишонтилари келмасди. Бироқ уйдан топилган газ тўппончаси масалани ойдинлаштира бошлади. Ушбу тўппончани Оноприенко Одессада содир этган қотиллик жойидан олган эди. Кейинроқ унинг уйдан қурбонларига тегишли яна 122 та буюм топилиди. Улар орасида ҳатто ваҳшийларча чавақлаб ташланган ёш болага тегишли кўрткача ҳам

Анатолий Оноприенко суд залида...

ҳал қилиб қўя қолди. Шундан кейин қотилликлар 1989 йилнинг ёзи бўйи давом этди. У асосан машинада ўтирган жуфтликларни отиб ўлдириб, ўғирланган зарфларлик буюмларини тез-тез алмашиб турадиган жазманларига совға қиларди.

Унинг айтишича, 1989 йил унинг ички овози Украинадан кетишни буюрган. Шундай сўнг у ҳеч қандай визасиз гарбий Европа бўйлаб дадишни бошлади. 1992 йил «сафар» Мюнхенда тугаб, у нелегал иммигрант сифатида депортация қилинди.

Оноприенко Европада майда жиноятлар — асосан ўғирлик билан шугуллангани, бироқ қотиллик содир қилмаганини айтган. Бунинг Интерпол ҳам тасдиқлаган. Бироқ, украинлик милиция ходимлари унинг 3 йил давомида биронта қотиллик содир этмаганига ишонтилари келмасди.

Одам қиёфасигаги ваҳший йиртқич Анатолий Оноприенко баён қилаётган пайтда бирон марта ҳам жабранувчиларга ачингани ёхуд қилмишдан пуншаймонлиги сезилмаган.

ОНА:

— Қачонгача шундоқ юрасан, ўғлим? Кўчага чиқмайблган бўлиб қолдим-ку! Кимни кўрсам, «тўй қачон?» дейди. Тавба, бир замонлар хотин олиш деса йигитлар ўзини томон ташларди. Энди бўлса, уйланиш деса захраси кетади ҳаммасининг. Нима, боши олтин оёғи қумушдан бўлганини олсанми? Ҳамма хотин бир хотин-да! Ана, Холпошанинг келини. Тинчтин, Ҳой, шўрлик кунни кеча қўли қосов, сочи супурги бўлиб юрувди. Ҳозир кўрсанг ҳавасинг келади. Қайнонасини оқ ювиб, оқ тараб қўйибди, барака топгур келин!

Мен ҳам кексайиб қолдим. Кундан-кунга нари кетяпман. Бу қишдан чиқаманми-йўқми, Худо билади. Тўйингни кўрсам, ўз қўлим билан эганга топширсам, дейман-да! Силкинби-силкинби хизматимни қилса, кўчадан кириб келганимга ош-овқатининг тайёрлаб турса, кийимининг дазмолсиз қолдир-маса бўлди-да! Ҳалиям бўлса ўша тоғангни қизидан қолма! Нима қипти, кумридай қиз. Ҳуснда камми, ақлда камми? Бунинг устига дўхтир бўлса! Мени ётарим бор, турарим бор... Нима қилса ҳам ўзингни. От тепкиси отга ўтмайди. Кеча тагин келиб-кетди, бояқши. Биламан, сенда кўнгли бор шу қизинг...

ДЕҲҚОН:

— Қариндошдан қиз олганнинг падарига минг ланъат! Мана, ўзим...

Э, ўғлим! Сиз сўраманг, ман

кирган шамолга йиқилиб тушмасайди, деб қўрқаман! Қўлига қўлқоп кийиб ўтин ёққан хотинни биринчи қўришим! Тагин нега природный газ туширмаган-сизлар, деб жаҳд ҳам қилади.

Ўнг қулоқ, чап қулогингиз билан эшитиб қўйинг: ёшидан уйланинг! Хотин киши битта туққанидан кейин тамом! Иложи бўлса сепсем ўқимаганидан топнинг! Ўқидими, тилининг узун бўлгани шу! Кейин, онасини суриштиринг! Тавба қилдим, келинимнинг пиширган мошкис-рисиям худди онасиникига ўхшайди. Яна бир гапим: келин дуркун бўлсин. Юрганда ер титрасин. Ҳа, энди, агарў-пагарў деган гаплар бор. Ер чопиш, ситир соғиш, далага гўнг чиқариш дегандек... Эшитдингиз-а? Ёш бўлсин. Сода бўлсин, гунгурсдек бақувват бўлсин!

ЎЗУВЧИ:

— Ўзинг биласан, дўстим, ҳаёт

Бўйдоққа маслаҳат

гапирмай! Нима қилсам ҳам ўзиники деб аммаваччам билан қуда бўлгандик. Э, аттанг, аттанг! Икки орада ўғлим қуйиб кетди! Хотинини деса — бизлар, бизни деса — хотини... Гириг деган товуш чиқдими, қариндош — уруғ ўртасига совуқчилик тушадди.

Ҳарқалай институтни битирган-ку, бошига бир мушкул иш тушиб қолса эрига суянчиқ бўлар, деб ўйлагандик. У қулоқ — бу қулогингиз билан эшитиб қўйинг: зинҳор-базинҳор олий маълумотлисига осилманг! Олган бир парча дипломи нима қилиб беради? Оладиган маоши йўлкис билан абад пулига етмайди-ю, димоғи от араванинг гулчаси! Эри билан баравар чиқиб кетадди, баравар кириб келади. Худо ярлабқ ишдан сал вақтлроқ қайтиб қолсам қартишанинг ярмини ариб, ярмини армай ўтиради. Қолганини эрим келиб арчин, мен повир эмасман, дейди. Аллақанақа «гугуртми» «югуртми» иприски нарсаларни кўтариб келади. «Бу нима», десам, телевизорга қарасангиз тушунасиз», дейди!

Аммо нон емайди. Нон еса, семириб, пигураси бузилаймиш! Ўғридим пигурангдан! Шунчақанги қилтирқини, деразадан

мураккаб. Хотининг биринчи галда сени тушунсин. Ёшини нима қиласан? Йиглаб ошини ичадиганини бошингга урасанми? Балъақ ўзидан йигирма ёш катта хотинга нега уйланиганини биласанми? Нега деганда шу хотин мени тушунади, деган! Мана, масалан, пешанангни тириштириб номерга репортаж ёзаялсан. Хотининг шапла елкангдан босиб, «фалончи дугонаминг эри минг долларлик шуба олибди, сиз қачон обсерасиз?» деса нима қиласан? Бир йиллик маошинг билан ганарарингни қўшиб ҳисоблаганимда ҳам шуба жониворанинг битта енгига етмайди-ку!

Иложи бўлса ҳамкасбингдан топ. Тахририятда эрта тегаман, деб турган қизлар бордир ахир? Мана, ўзимдан мисол. Хотиним шунақа меҳрибон, шунақа меҳрибон! Айнақса, каттароқ асар ёзаётганимда бошимда парвона бўлиб туради. Китобим қачон чиқишини мендан яхшироқ билади. Нашриётдаги бухгалтер опа билан қадридон: гонарар олишга мен бориб оввора бўлиб юрмайман.

Шундоқ қил, дўстим! Иложи борица оддийроқ, камтарроқ оилага қув бўлганинг маъқул. Абдулла Қодирийнинг «Бахтсиз қув»ини ўқиганмисан? Бўпти-да!

«*«Huquq» газетаси чиқа бошлаганига ўн йил бўпти. Эҳтимол бу унчалик катта муддат эмасдир. Аммо мана шу келинчи ўн йил ҳаётимизнинг бошқа жабҳалари қатори айнан «Huquq» тушунчасини англашда ҳам анчайин катта масофабдир.*

Бизлар университетда ўқиб юрганимизда Давлат ҳуқуқи деган фан ўтилар эди. Фақат Давлат ҳуқуқи. Қизиқ, нега энди фуқаролик ҳуқуқи эмас, нега Инсон ҳуқуқи эмас? Албатта, биз у пайтда бундай саволни ўйлаб ўтирмас, ҳуқуқшунослик соҳасидан бир чақирим нарида юрар эдик. Барча демократик давлатларда давлат ҳуқуқи билан инсон ҳуқуқи бирдек ҳимоя қилинишини кейинроқ англаб етдик. Шу маънода «Huquq» газетасини Мустақиллик меваси деб атамоқ керак!

Газета ўн йил мобайнида фуқароларнинг ҳуқуқий билимини оширишга салмоқли ҳисса қўяганининг ўзи ушбу нашрнинг катта хизматидир.

Бундан ташқари, газета саҳифаларида миллий қадриятларимиз, маънавиятга оид теран ва қизиқарли чиқишлар қилинди. Уларда ўзим ҳам оз бўлсада қатнашганимдан қувонаман.

Ҳозир мамлакатимизда минга яқин оммавий ахборот воситалари фаолият кўрсатмоқда. Асримиз «информатика асри» деб аталгани бежиз эмас. «Huquq» шулар орасида ўз ўрни, ўз ўқувчисини тоғгани қувончли ҳол. Газетада хизмат қилаётган журналист укаларимга, унга ёрдам бериб келаётган муассисага, «Huquq» нинг кўп сонли ўқувчиларига омад тилайман. Тўғра мана деган гап бор. Шу боисдан кичик бир ҳушқақчақ ҳикояни Сизлар билан баҳам кўргим келди.

Ўтир **ХОЖИМОВ**,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси

нинг калити қўлимга тегди. Тўртта комиссия босса дегин! Беш юз яшиқ ароқнинг акцизний маркасида ишқал топди, уродлар! Қарасам бугеги прокол бўзлаганди. Қайнотамга бордим. «Даладон, дедим, «олди-берди»-сини қип қўйган бўлсам ҳам тинчтимапми-ку, булар» дедим. Шунақа деса нима дедилар, дегин! «Ўғлим, дедилар, бугундан бошлаб, «олди-берди» деган гапни унутинг, «берди-олди»ни ўранинг, дедилар. «Авал бера-сиз, кейин олсиз, қоида шу!» дедилар. Бу гапнинг маъзини чақ, братан! Ўша-ўша мен қайнотамнинг йўриғидан чиқмайди-ган бўлдим, комиссия ҳам безовта қилмай қўйди...

Ништак йигитга ўхшайсан, братан! Бир гап айтайми? Қайнотамнинг этилиб турибди. Закконий қиз! Хоҳласанг, божа бўла-

қиласиз!

Кўрсангиз-чи, вей, минг километрга қочиб кетасиз! Онаси мактаб-мактаб берган эди! «Бунақа камсукум, бунақа ширинсуз қиз оламда битта», деб! Ширинсуз-а, ширинсуз! Гар-р-рантия бериб айтманки, хотинининг рўпарасидан қобра чиқиб қолиб, «виш-ш-ш» деб оғзини очса, хотиним «туф» деса борми, илон тил тортмай ўлади! «Нукул қай гўрларда қолиб кетасиз», дейди. Ҳой, товукми, мен гўрда нима қиламан?! «Нега заҳарингизга ҳар кунни ичасиз», дейди. Нима, ҳар кунни ичмай, қунора ичсам, бир нима ўзгариб қоладими? Ичсам, сенинг пудингга ичяпманми? Ўзининг оғзи қалампир завод-ку, тагин мента «оғзингиздан кир ўранинг ҳиди келади» дейди! Биров сенга менинг оғзимдан ҳидла, даяптими? «Ҳар кунни ис-

миз. Қайнотамга бир оғиз айтсам, собстванный газета очиб беради. Рекламаларни гўмбирлатиб, қайси раққосанинг нечта ўйнаши борлигини ёзиб, миллионер бўлкетасан! Қайнотамнинг копия оласининг ўзи. Бир хиллар қари қиз, оғи чўлоқ дейди. Бекор ай-тибди! Чап оғи калтамас, ўнг оғи сал узунроқ, холос.

Менинг хотинимнинг бир оғи узунроқ. Фақат ўнги эмас, чап оғи! Хўп, нима қипти шу билан? Қайтага яхшимасми? Кўча-қўйда бегона эркаклар қўз олайтириб қарамайди, кўнглинг тинч, бизнес билан шугулланасан. Келишдикми, братан? Қўлни ташла.

ПИЁНИСТА:

— Нима? «Уйланмоқчиман» дейсизми? Оғзингиздан шамол олсин! Соқолингиз киндигингизга тушиб кетсам уйланманг! Хотинни нима қиласиз? Хотин олдингиз нима-ю, товук боқ-дингиз нима? Икковиям бир гўл! Миясида шамол «сквозник» бўлиб юради. Товукдан-ку, озми-кўпми наф бор. Тухум туради. Аввал тухум туғиб, кейин қақоғлайди. Хотинчи, вей, қа-пийкали иш қилмасдан қулоққа тепайди! Хотинини танийсизми? «Йўқ» дейсизми? Тўғри

қирт босиб келасиз, кийимларингизни ювавериб жонимдан тўйдим», эмиш! Фаҳми йўқ-да, фаҳми йўқ! Ювиб нима қиласан! Эртасига тагин исқирт бўлади-ку!

«Ярим кечада келавериб одамни безор қилдингиз» эмиш. Ярим кеча бўладими, тонготарми, алашмай уйимни топиб келганма шуқ қилмайсани, ахмоқ!

Шу кунларда янги хунар чиқарибди. Кечаси келишим билан боласини етаклаб қўшниникига диконглаб чиқиб кетади. Ҳой, оварс, диконглаб нима қиласан? Мундай ёнимда ўтирмайсани, бир-икки мушт емайсанми, кейин секин емаклаб чиқиб кетавер-майсани?

Уйланманг! Зинҳор уйланманг! Менинг сизга акалик маслаҳатим: «улфатлар билан алло қилиб юравринг! Қани, олдики... Э, қолдирманг! Йигитнинг гули ичади бун!»

МУАЛЛИФ:

«Кенашли тўй тарқамас», деганлар. Яна бошқалар билан ҳам маслаҳатлашиб кўринг! Қанча қўл маслаҳатлашсангиз, шунча яхши! Сизга ҳам насиб қилгани бордир. Парво қилманг, топилади! Мени айтиди, дерсиз, бир йўла пенсия оладиганига уйланасан. Кампирнинг нафақасини е-е-еб ётасиз!

Huquq
yuridik gazeta

Ta'sischi:

O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:

Jahongir MAKSUMOV

Tahrir hay'ati:

Yusupboy G'OIPOV, Bahriiddin VALIYEV,
Baxtiyor NAZAROV (Bosh muharrir
o'rinbosari), Svetlana ORTIQOVA, Tohir
MALIK, Sherzodxon QUDRATXOJAYEV,
Fozil MAMASHARIPOV (mas'ul kotib)

Tahririyat manzili:

Toshkent shahri, Yahyo
G'ulomov ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 133-98-82,

133-10-53.

E-mail: huquq97@mail.ru

Faks: 133-64-85, 133-10-53.

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida
0188-raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr ko'rsatkichi — 231

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va
suratlar egalarga qaytarilmaydi.
Mualliflarning fikrlari tahririyat
fikridan farqlanishi mumkin.
Nashrimizdan qo'chirib bosilganda
«HUQUQ»dan olinganligi ko'rsat-
ilishi shart. Tijorat ahamiyatiga
molik materiallar ** belgisi ostida
chop etiladi.

Buyurtma G — 853. 22 037 nusxada bosildi.
Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va
sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.

Navbatchi muharrir: Sh.YODGOROV

Musahih: A.MUSTAFOYEVA

Gazeta «KoloRpAk» MChJ bosmaxonasida
offset usulida chop etildi. Korxona manzili:
Toshkent shahar, Murodova ko'chasi, 1a.

Gazeta
haftaning
payshanba
kunlari
chiqadi.

Sotuvda
erkin narxda

Bosmaxonaga topshirish vaqti: 18.00. Topshirildi: 17.00 1 2 3 4 5 6 7 8